

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BİNGÖL VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**BİNGÖL İLİ 2018 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
BİNGÖL ÇED VE ÇEVRE HİZMETLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

BİNGÖL - 2019

ÖNSÖZ

Bilindiği gibi ‘‘çevre’’ her geçen gün güncelliğini artırarak önem kazanmakla beraber, çevre sorunları daha da artmaktadır. Kentleşmeyle beraber ormanların yok edilmesi, sanayileşmeyle birlikte yaşanan kirlilik problemleri, planlama ve uygulamalarda yaşanan aksaklıklar, çevre bilincinin yetersizliği ile bitişiğinde doğal kaynakların yok olması tehlikesiyle beraber insan, çevre ve çevre sağlığını da olumsuz etkileyebilmektedir.

Son zamanlarda çevre alanındaki en temel sorunların başında, küresel ısınma ve buna bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz etkilerin geldiği bilinmektedir. Özellikle Sanayi Devriminin başlangıcından itibaren sera gazlarının atmosferdeki konsantrasyonlarında sürekli bir artış meydana gelmiştir. İnsan faaliyetleri sonucunda meydana gelen bu artış iklim sisteminin doğal dengesinin giderek bozulmasına neden olmaktadır.

İl Çevre Durum Raporları, o ilin tüm çevre değerlerinin bir sistem bütünü içinde toplandığı, sürekli ve dengeli kalkınmayı hedeflerken korunmasına özen gösterilmesi gereken ekosistemlerin devamlılığının sağlanmasında, insan ihtiyaçlarını ve doğal kaynaklar arasındaki dengenin kurulmasında, çevre ve orman politikalarının geliştirilmesinde önemli kaynak teşkil etmektedir.

Aslında çevre kirliliğini kaynağında çözülebilecekken koruma ve kullanma dengeleri yeterince gözetilmediği için, ileride çok daha fazla bedeller ödeyerek bu sorunları bertaraf etmeye çalışıyoruz. Yerinde ve kaynağında düzenli bir planlamayla pek çok sorunun temelinde çözümü sağlanabilecekken, şimdiye kadar ülkemizde çevre kaygısı taşıyan planlar yapılmamıştır.

Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler çevre eğitimine daha fazla önem vermektedir. Yaygın ya da örgün çevre eğitimi, herkes için eğitim stratejisinin gerekli bir bileşeni olarak daha büyük önem kazanmaktadır. Çocuklarımızı daha küçük yaşlarda toprakla, bitkilerle, ormanla, hayvanlarla, doğa ile barışık olarak yetiştirmeliyiz. Ancak bu şekilde dünyada güçlü devletlerin çoğunun yaptığı gibi ulusal çıkarları dünyanın ekolojik çıkarlarından üstün tutmayan, çevreyi de göz önünde bulunduran bir nesil meydana getirebiliriz.

Bedeli fiyatla ifade edilemeyecek çevresel değerlerin tahrip edilmesini önlemek, bunlara sahip çıkmak, gerekli çabayı sarf etmek ülkemizin geleceği için en faydalı yatırım olacaktır.

Her yıl müdürlüğümüz tarafından hazırlanan ve Türkiye Çevre Durum Raporuna temel teşkil eden Bingöl İli Çevre Durum Raporunun hazırlanmasında desteğini esirgemeyen kamu kurum ve kuruluşlarına, emeği geçen personelime tüm okuyucuların her an yararlanabileceği bir doküman olma arzusu ile teşekkür ederim.

Abdulkadir ARSLANBOĞA
Çevre ve Şehircilik İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	5
A.1. HAVA KALİTESİ	5
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN ÖGELER.....	8
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	12
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI.....	13
A.5. EGZOZ GAZI EMİSYON KONTROLÜ	14
A.6. GÜRÜLTÜ	15
A.7. TEMİZ HAVA EYLEM PLANLARI.....	16
A.8. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	17
A.9. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	17
B. SU VE SU KAYNAKLARI	18
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	18
B.1.1. Yüzeysel Sular	18
<i>B.1.1.1. Akarsular.....</i>	<i>18</i>
<i>B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar.....</i>	<i>20</i>
B.1.2. Yeraltı Suları.....	27
<i>B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri</i>	<i>28</i>
B.1.3. Denizler	28
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	28
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	32
B.3.1. Noktasal kaynaklar.....	32
<i>B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar.....</i>	<i>32</i>
<i>B.3.1.2. Evsel Kaynaklar</i>	<i>33</i>
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	34
<i>B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar.....</i>	<i>34</i>
<i>B.3.2.2. Diğer</i>	<i>34</i>
B.4. DENİZ KIYI SULARININ KİRLİLİK DURUMU	34
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ.....	34
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu.....	34
<i>B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti</i>	<i>34</i>
<i>B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti</i>	<i>35</i>
<i>B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.....</i>	<i>35</i>
B.5.2. Sulama	35
<i>B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı</i>	<i>35</i>
<i>B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....</i>	<i>35</i>
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	35
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	35
B.5.5. Rekreasyonel Su Kullanımı.....	36
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI.....	37
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri	37
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	40
B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	40
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	40
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	40

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar	40
B.7.2. Aritma Çamurlarının Toprakta Kullanımı	41
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	41
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	41
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	41
C. ATIK	42
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ)	42
C.2. HAFRİYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI.....	47
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ.....	47
C.3.1. Eğitimler	47
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri	48
C.3.3. Atık Miktarları	48
C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı	49
C.3.5. Ekipman	49
C.3.6. Kompost.....	50
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	50
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR.....	52
C.6. ATIK MADENİ YAĞLAR.....	54
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER.....	55
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR.....	56
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL).....	56
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR (AEEE)	57
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ (HURDA) ARAÇLAR	58
C.12. TEHLİKSİZ ATIKLAR	58
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları.....	59
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	59
C.12.3 Atıksu Aritma Tesisi Çamurları.....	59
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	59
C.14. MADEN ATIKLARI	60
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	61
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	62
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	62
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	62
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	63
D.1. FLORA	63
D.2. FAUNA.....	76
D.3. ORMANLAR VE MİLLİ PARKLAR	91
D.3.1. Ormanlar	91
D.3.2. Milli Parklar	92
D.4. ÇAYIR VE MERA.....	92
D.5. SULAK ALANLAR	93
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	93
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	105
E. ARAZİ KULLANIMI	107

E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	107
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	110
E.2.1. Çevre Düzeni Planı	110
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	116
F.1. ÇED İŞLEMLERİ	116
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	117
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	117
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI.....	118
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ.....	118
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	119
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	119
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI	120
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	120
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	121

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge A.1 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	6
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalitesi indeksi	6
Çizelge A.3 - Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri.....	7
Çizelge A.4 – Bingöl ilinde bulunan sürekli emisyon ölçüm sistemleri tesis ve baca sayısı.....	8
Çizelge A.5 - Bingöl ilinde 2018 yılında evsel ısınmada kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler	10
Çizelge A.6 – Bingöl ilinde 2018 yılında sanayide kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler	11
Çizelge A.7 – Bingöl ilinde 2018 yılında kullanılan doğalgaz miktarı	11
Çizelge A.8 – Bingöl ilinde 2018 yılında kullanılan diğer yakıtlar	12
Çizelge A.9 – Bingöl ilinde hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler.....	13
Çizelge B.10 – Bingöl ilinin akarsuları.....	20
Çizelge B.11 - Bingöl ilinde inşaat halinde olan sulama göletleri	20
Çizelge B.12 - Bingöl ilinde bulunan barajlar.....	21
Çizelge B.13 – Bingöl ilinin yeraltı suyu potansiyeli	28
Çizelge B.14 – Bingöl’de Belediyelere ait atıksu arıtma tesisi ile ilgili bilgiler	33
Çizelge B.15 – Bingöl’de akarsular üzerinde tesis edilen/planlanan baraj ve Hidroelektrik santralleri ile ilgili bilgiler.....	36
Çizelge B.16 – Bingöl ilinde 2018 yılı kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	39
Çizelge B.17 – Bingöl ilinde 2018 yılı OSB’lerde atıksu arıtma tesislerinin durumu	40
Çizelge B.18 - Bingöl ilinde 2018 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler	40
Çizelge C.19 - Bingöl ili katı atık kompozisyonu (2009)	43
Çizelge C.20 - BİNÇEV BİR nüfus ve katı atık projeksiyonları	44
Çizelge C.21 - Bingöl ilinde 2017 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri.....	45
Çizelge C.22 - Bingöl ilinde Sıfır Atık Yönetimi özet çizelgesi.....	47
Çizelge C.23 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler	47
Çizelge C.24 – 2018 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri.....	48
Çizelge C.25 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	48
Çizelge C.26 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı	49
Çizelge C.27 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar.....	49
Çizelge C.28 – Bingöl ilinde 2018 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları	50
Çizelge C.29 - 2018 yılında Bingöl ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	51
Çizelge C.30 - 2018 yılında Bingöl ilinde kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	51
Çizelge C.31 - 2018 yılında Bingöl ilinde ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	51
Çizelge C.32 – 2018 yılında Bingöl ilinde Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı durumu	51
Çizelge C.33 - 2018 yılında Bingöl ilinde Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum	51

Çizelge C.34 - Bingöl ilinde 2017 yılında atık işleme ve miktarı	52
Çizelge C.35 – Bingöl ilinde 2017 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları	54
Çizelge C.36 – Bingöl ilinde 2017 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler	55
Çizelge C.37 – Bingöl ilinde yıllar itibariyle toplanan atık akü miktarı (kg).....	55
Çizelge C.38 - Bingöl ilinde yıllar itibariyle toplanan atık pil miktarı (Kg).....	55
Çizelge C.39 – Bingöl ilinde 2017 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	56
Çizelge C.40 – Bingöl ilinde 2017 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	57
Çizelge C.41 – Bingöl ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	57
Çizelge C.42 - Bingöl ilinde 2018 yılı hurdaya ayrılan araç sayısı.....	58
Çizelge C.43 – Bingöl ilinde 2017 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma, taşınma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri.....	59
Çizelge C.44 – 2018 yılında Bingöl ili sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	60
Çizelge C.45 - Bingöl ilinde yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	60
Çizelge C.46 – Bingöl ilinde 2017 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı	60
Çizelge C.47 –Bingöl ilinde bulunan atık işleme tesisi sayısı	61
Çizelge Ç.48 – Bingöl ilinde 2017 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	62
Çizelge D.49 - Bingöl ili damarlı bitkiler endemik listesi.....	66
Çizelge D.50 - Bingöl ili tohumuz bitkiler listesi	72
Çizelge D.51 - Bingöl ili memeli listesi	76
Çizelge D.52 - Bingöl İli Nesli Tehlike Kategorisinde Bulunan Türler Listesi	77
Çizelge D.53 - Bingöl ili iç su balıkları listesi	77
Çizelge D.54 - Bingöl ili sürüngen listesi	78
Çizelge D.55 - Bingöl ili çift yaşar listesi	79
Çizelge D.56 - Bingöl ili omurgasızlar listesi	79
Çizelge D.57 - Bingöl ilinin orman envanteri	92
Çizelge D.58 - İlimiz mera ve çayır alanları	92
Çizelge E.59 - 2012 yılı ilimizin arazilerinin kullanımına göre arazi sınıflandırılması	107
Çizelge E.60 –Bingöl ilinde arazi kullanım sınıflandırması	107
Çizelge E.61 - Arazi Varlığı Yüzde Dağılımı (%).....	108
Çizelge C.62 - İlçeler bazında arazi kullanımı	109
Çizelge C.63 - İlçeler bazında ekilişler	109
Çizelge F.64 – Bingöl ilinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2018 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı	116
Çizelge F.65 – Bingöl ilinde 2018 yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	117
Çizelge G.66 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı	118
Çizelge G.67 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	119
Çizelge G.68 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	119

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1 - Bingöl ilinde Hava Kalitesi İzleme istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği	13
Grafik A.2 - Bingöl ilinde Hava Kalitesi İzleme istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği	14
Grafik B.3 - Bingöl ilinde kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı	38
Grafik B.4 – Bingöl ilinde atıksu arıtma tesisi ile hizmet edilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı.....	38
Grafik C.5 - Bingöl ilinde katı atık kompozisyonu -Kış	43
Grafik C.6 - Bingöl ilinde katı atık kompozisyonu -Yaz	44
Grafik C.7 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı	47
Grafik C.8 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	49
Grafik C.9 – Yıl bazında Bingöl ilinde kayıtlı ekonomik işletmeler	50
Grafik C.10 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi	52
Grafik C.11 - Yıllar itibariyle Bingöl ilinde atık madeni yağ toplama miktarları.....	54
Grafik C.12 – Bingöl ilinde yıllar itibariyle atık akü toplama ve geri kazanım miktarı (kg).....	55
Grafik C.13 – Bingöl ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)	57
Grafik E.14 – Bingöl ilinde 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması.....	107
Grafik F.15 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	116
Grafik F.16 – Bingöl ilinde 2018 yılında verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin sektörlere göre dağılımı.....	117
Grafik G.17 – Bingöl ilinde ÇŞİM tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	118
Grafik G.18 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	119

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita 1 - İl ve İlçe Sınırları	1
Harita A.2 – Bingöl ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri	12
Harita C.3 - Bingöl ili katı atık düzenli depolama tesisi yeri	42
Harita D.4 - Bingöl ili avlak haritası	105
Harita E.5 –Bingöl ilinin Çevre Düzeni Planı.....	114

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim B.1 - Murat Nehri.....	18
Resim B.2 - Peri Çayı.....	19
Resim B.3 - Göynük Çayı	19
Resim D.4 - Yüzen Adalar Tabiat Anıtından Görüntü.....	94
Resim D.5 - Yüzen Adalar Tabiat Anıtında Adaların Görünümü.....	94
Resim D.6 - Bingöl Kiğı Şeytandağları YHGS uydu görüntüsü.....	95
Resim D.7 - Bingöl Kiğı Şeytandağları YHGS Yaban Keçileri	95

GİRİŞ

İlin Tarihi

1926 yılında Elazığ, 1929 yılında da Muş illerine bağlanan Bingöl, 1936 yılında Vilayet olmuştur. 1945 yılında da İl Merkezi olan Çapakçur'un adı Bingöl olarak değiştirilmiştir.

İlimiz Anadolu'nun düşman istilası görmeyen bölgelerinden birisidir. Bingöl' ün tarihi daha çok komşu illerin tarihi incelenerek çıkarılmıştır. Erzurum, Erzincan, Diyarbakır, Bitlis, Ahlat, Van, Tunceli, şehirleri eski devirlerde bir beyliğe veya hükümdara Başşehir olmuştur. Bingöl daha çok bu beyliklere bağlı olarak tutulmuştur. Şimdiye kadar Bingöl ili sınırları içinde bir şehir kalıntısına rastlanmaması bunu doğrular.

Tarihçi Herodot bir eserinde Anadolu'yu birtakım bölgelere ayırarak bugünkü Muş, Diyarbakır, Bingöl illerinin bulunduğu bölgeye "Komojen" ismini vermiştir.

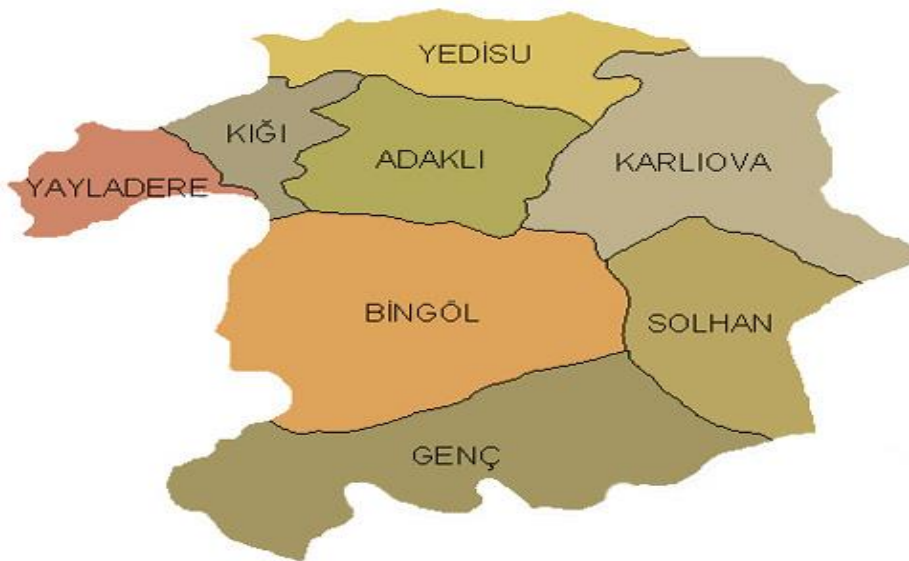
Bingöl ili Osmanlı Devleti zamanında komşu illere bağlı olarak idare edilmiş ancak Cumhuriyet Devrinde bir il haline gelmiştir.

İlin Coğrafi Durumu

Bingöl ili Doğu Anadolu bölgesi Yukarı Fırat bölümünde yer alır. Doğusu Muş, kuzeyi Erzurum ve Erzincan, batısı Tunceli ve Elazığ, güneyi ise Diyarbakır illeri ile çevrilidir. Bingöl İli 41° 20' ve 39° 56' doğu boylamları ile 39° 31' ve 38° 28' kuzey enlemleri arasında yer alır.

İl ve İlçe Sınırları

İlimizde bulunan ilçe sınırları aşağıda verilen Harita 1'de gösterilmektedir.

Harita 1 - İl ve İlçe Sınırları

İklim ve Bitki Örtüsü

Bingöl'de sert kara iklimi hüküm sürer. Kışlar uzun sürer. Kar yağışı bol ve kar kalınlığı 3-4 metreyi bulur. İl merkezinde kışın ortalama ısı -9° , yazın $+39^{\circ}$ olur. Yağış miktarı 900 milimetreyi geçer. Senenin üçte biri karla kaplıdır. Yazları sıcak ve kuraktır. Kışın kar, ilkbahar ve sonbaharda bol yağmur yağar.

Bol kar ve yağmur yağışı olan Bingöl'ün her yanı, ilkbaharda yemyeşil bir bitki örtüsü ile kaplıdır. Yüzölçümünün % 15'i ormanlarla, % 70'i ise çayır ve meralarla kaplıdır. Bilhassa akarsuların vadileri çok güzel ve yemyeşildir.

İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu

İl sınırları içinde arazi oldukça engebeli ve yüksek olup, denizden yüksekliği 1.250 metreyi aşar. Dağlar ve tepelik alanlar çok geniş bir yer kaplar. Yükseklikleri 2.000 metreyi aşan dağlık alanlar ise 1.500-2.000 metre arasında yükseltiyeye sahip olan tepelik alanların 3. jeolojik zamanda (Teozoktersiyer) tektonik hareketler sonucunda meydana geldiği tespit edilmiştir. Bingöl Dağlarının yapısında genellikle bazalt ve andezitler bulunur. Kuzey-Batı, Güney-Doğu yönünde uzanan Bingöl Dağlarının kuzey yamaçları hafif eğimli olduğu halde güney kesimleri oldukça sarpdır.

Jeolojik Yapı ve Stratigrafi

İl sınırları içinde arazi oldukça engebeli ve yüksektir. Denizden ortalama yüksekliği 1250 metreyi aşar. Dağlar çok geniş bir alan kaplar. Bingöl dağlarının yapısında genellikle bazalt ve andezitler bulunur. Bu püskürük kütle tabandaki tortul tabakaları örtmüştür. Dolayısıyla püskürük kütleler tortul kütlelerden daha gençtir. Kuzey-batı, güney-doğu yönünde uzanan Bingöl dağlarının kuzey yamaçları hafif eğimli olduğu halde güney kesimleri oldukça diktir. Güney yamaçta sıcak su kaynaklarına rastlanması bu yamaç yüzeyinin fay çizgisi tarafından dikleştirildiği, dolayısıyla buradan bir çayın geçtiği açıkça anlaşılmaktadır. Türkiye'nin deprem zonları incelendiğinde ilimizin bulunduğu yerden kuzey-doğu güney-batı yönünde uzanan bariz fay hatlarının geçtiği görülür. Bölgede çeşitli istikametlere doğru uzanan fay çizgilerine rastlanır. Fay çizgilerinin farklı yüzey seviyeleri meydana getirmeden tortul tabakaların altında gizlendiği yer yer satıha çıktığı bu yerlerden de sıcak su kaynaklarının çıktığı gözlenince belirsiz fay çizgilerinin bilginin her yerinde olabileceği kanaati oluşmaktadır.

İlin Ekonomik Faaliyetleri

Bingöl'ün ekonomisi hayvancılık, tarım ve ormancılığa dayanır. Bu sektörlerde çalışanlar faal nüfusun % 85'idir. Sanayi gelişmemiştir. İmalat ve inşaat sanayiinde çalışanlar % 3'tür.

Tarım: Bingöl; dağlık, vadileri dik ve sarp olduğundan, ovaları % 2,5 ve ekime müsait yerler ise % 3'tür.

Başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, darı, çavdar, baklagiller, fasulye, şekerpancarı, sebze, kavun ve karpuzdur. Genç ilçesinde, üzüm, bol miktarda elma ve armut yetişir. Bingöl'de modern tarım henüz yerleşmemiştir. Tarım aletleri ve traktör sayısı çok azdır. Sun'i gübreleme henüz yapılmamaktadır. Bingöl'ün cevizi meşhur olup, lezzetli ve büyüktür.

Hayvancılık: Bingöl ekonomisinde en mühim geçim kaynağı hayvancılıktır. Köylerin %78'i hayvancılıkla geçinir. Sığır, keçi ve koyun beslenir. Koyunlar mor ve akkaramandır. Et-Balık

Kurumunun kombinesi 1983'te açılmıştır. Arıcılık ve tavuk besiciliği de yapılmaktadır. Canlı hayvan, deri, kıl, yün, yağ, peynir satışı ile mühim gelir elde edilir. Balı ve kaymağı çok meşhurdur.

Ormancılık: Bingöl orman bakımından zengindir. Yüzölçümünün % 15'i ormanlıktır. Ağaçlar meşe olup, baltalık orman şeklindedir. Koruluk ormanları azdır. 150 civarında köy orman içinde ve yakınındadır.

Madenler: Bingöl'ün dağlık bir bölge oluşu ve senenin üçte biri karla örtülü ve yol şebekesi müsait olmadığından yer altı zenginlikleri henüz tam tespit edilememiştir. Bazı bölgelerde, demir, fosfat, kaolin ve kömür yatakları bulunmuştur. Bunlardan yalnız kömür çıkarılmaktadır.

Sanayi: Bingöl'de sanayi gelişmemiştir. "Kalkınmada öncelikli iller" arasında yer alan Bingöl'de, sanayinin gelişmesi için teşvik tedbirleri alınmaktadır. Başlıca sanayi tesisleri yem fabrikası, süt fabrikası, et-balık kurumu kombinasyonu, un, tuğla fabrikasıdır. Köylerde el dokuma tezgahları vardır. Kığı ilçesinde elle dokunan şallar meşhurdur. Kığı kilimleri siyah ve lacivert renkli, çizgili ve geometrik desenlidir. 1988 yılında, günlük 40 ton kapasiteli çeltik fabrikası faaliyete geçmiştir.

Turizm: Tarih boyunca yayla vazifesi gören Bingöl'de tarihi eser diğer illere oranla azdır.

Kığı Camii: 1401-1402 senelerinde Akkoyunlu Pir Ali Bey tarafından yaptırılmıştır. Kığı ilçesindeki bu cami, bölgede günümüze kadar gelebilen Türk-İslam eserlerinin en eskidir.

Kığı Kalesi: Kığı'ya 6 km uzaklıkta sarp ve yüksek bir kaya üzerinde, inşa edilmiştir. Buraya çıkmak oldukça zordur. Kaleyı İslam orduları kumandanı hazret-i Halid bin Velid fethetmiştir. Bizans dönemi yapısı olduğu tahmin edilmektedir. Kalenin büyük bir bölümü yıkılmıştır.

Seritarius Kalesi: Murad Irmağı vadisinde olup Bingöl merkezine 20 km uzaklıktadır. Urartular tarafından yapılmıştır.

Kral Kızı Kalesi (Dara-Hini): Genç ilçesinde olup Pers Kralı Dara'nın kızı için yaptırılmıştır. Diyarbük Çayı ile Kansper Çayının birleştiği yerde bir tepe üzerindedir. Günümüzde yıkıntı halindedir.

Mesire Yerleri: Bingöl'ün mesire yerleri çok güzeldir. Gerekli turistik tesisler yapıldığı takdirde, Bingöl turizm bakımından eşsiz bir merkez olmaya namzedir. Güneşin doğuşunun en güzel manzarası Himalayalardan sonra Bingöl'dür. Bu iki yerden başka üçüncü bir yer yoktur.

Kaletepe: Karlıova ilçesinde Bingöl Dağları üzerindedir. Kaletepe'de (3.250 m) güneşin doğuşunu ve binlerce irili ufaklı gölcükleri seyretmek insana çok haz verir.

Kayakevi: Bingöl-Elazığ karayolu üzerindedir. Bingöl'e 20 km uzaklıktadır. Her türlü konfora haizdir. Kış sporları için gerekli olan bütün tesisler vardır.

Kaymakevi: Kayakevine 5 km uzaklıktadır. Kaymak ve balı meşhurdur. Güzel bir manzarası vardır.

Soğuk Çeşme: Bingöl-Karlıova yolu üzerinde olup, Bingöl'e 30 km uzaklıktadır. Ormanlık bir yerdir. Buz gibi su kaynakları, leziz etlerden yapılmış tavaları ile meşhurdur.

Kerek Deresi: Kığı ilçesinin yakınında çevresi ağaçlarla kaplı bir mesire yeridir.

Kaplıcaları: Birçok sıcak su kaynağı bulunan Bingöl'de Kös Kaplıcası dışında modern kaplıca tesisi yoktur.

Kös Kaplıcası: Fahren bucağına 18 km uzaklıktadır. Banyoları, ağrılı hastalıklarda, romatizmada, kol ve bacak damarlarındaki dolaşım bozukluklarında damar açıcı faydası vardır. İçmeler, karaciğer, safra kesesi, mide barsak hastalıklarına, özellikle de şeker hastalığına faydalıdır.

Dikpınar Ilıcısı: Genç ilçesine 30 kilometredir. Cilt hastalığına iyi gelir.

Horhor (Sabırtaş) Kaplıcası: Kığı ilçesindedir. Suyu kükürtlü ve çok sıcaktır. Cilt hastalığına iyi gelir.

Çerme Kaplıcası: Karlıova'nın Çerme köyündedir. Romatizmaya iyi gelir.

İl Müdürlüğü Personel Durumu

644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz ÇED ve Çevre Hizmetleri Şube Müdürlüğünde görevli 2 Çevre Mühendisi, 1 Şehir Plancısı, 1 Memur, 1 Elektrik Teknikeri ve 1 VHKİ bulunmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2019 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.3'te verilmektedir.

Ancak farklı kirlenicilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirlenicilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesini iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği problemleri ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd., 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA (Amerika Birleşik Devletleri Çevre Koruma Ajansı) Hava Kalitesi İndeksinin ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlanması sonucu oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1' de verilmektedir.

Çizelge A.1 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.3 - Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2018 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	380	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir "bölge" veya "alt bölge"de veya en azından 100 km ² 'de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	150	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim'den 31 Mart'a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	260	250	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir "bölge" veya "alt bölge"de veya en azından 100 km ² 'de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	44	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	60	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	44	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,6	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	8	7	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

Çizelge A.4 – Bingöl ilinde bulunan sürekli emisyon ölçüm sistemleri tesis ve baca sayısı

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri	0	0
Asit Üretim Tesisleri	0	0
Atık Geri Kazanım Ve Bertaraf Tesisleri	0	0
Cam Üretim Fabrikaları	0	0
Çimento	0	0
Demir - Çelik Ve Metalurji Fabrikaları	0	0
Doğalgaz Çevrim Ve Termik Santraller	0	0
Gıda Fabrikaları	0	0
Gübre Fabrikaları	0	0
Kağıt Fabrikaları	0	0
Kimya Fabrikaları	0	0
Kireç Fabrikaları	0	0
Lastik Üretim Tesisleri	0	0
Otomotiv	0	0
Petrol Ve Petrokimya Tesisleri	0	0
Şeker Fabrikaları	0	0
Tekstil Fabrikaları	0	0
TOPLAM	0	0

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Ögeler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'den ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibarı ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM10), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM10- 10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM10 için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM10 solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkaçıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM10'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM10 maruziyetine karşı hassastır. PM10 yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

İnversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır.

Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge A.5 - Bingöl ilinde 2018 yılında evsel ısınmada kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
Taş/linyit kömürü	-	40	7513	24.74	0.37	3.66	4.21
Yerli Kömür	-	95	4359	-	3.64	6.61	36.53
Taş/linyit kömürü	-	102	7386	22.81	0.63	3.72	7.15
Taş/linyit kömürü	-	100	7598	19.08	0.14	2.77	5.84
Taş/linyit kömürü	-	60	7601	19.72	0.10	2.25	6.44
Taş/linyit kömürü	-	40	7889	23.40	0.24	2.47	5.31
Taş/linyit kömürü	-	401	7518	23.68	0.32	5	6.74
İthal Kömür	-	2.277,500 mton	7044	19.57	0.4711	-	13.19
İthal Kömür		3025	7915	16.05	0.34	-	3.27
İthal Kömür		5239	7497	17.17	0.29	0.70	8.22
İthal Kömür		5094	7771	17.23	0.23	-	5.04
İthal Kömür		2074	7524	22.07	0.27	-	7.43
İthal Kömür		2073	6793	28.75	0.40	2.08	8.66
İthal Kömür		5528	7730	18.11	0.27	-	1.54
İthal Kömür		3089	7795	21.39	0.33	-	4.03
İthal Kömür		3050	7523	22.56	0.21	-	7.56
İthal Kömür		4807	7344	24.24	0.24	-	8.51
İthal Kömür		4980	7820	24	0.26	6.33	4.93
İthal Kömür		3331	6667	12.32	0.31	-	14.26
İthal Kömür		5052	7346	23.54	0.23	-	8.77
İthal Kömür		2945	7969	17.13	0.22	-	4
İthal Kömür		3009	7340	27.58	0.28	-	5.49
İthal Kömür		4922	7664	23.9	0.34	-	5.57
İthal Kömür		3522	7663	21.55	0.29	-	6.33
İthal Kömür		6002	7636	22.78	0.31	-	5.62
İthal Kömür		2898	7255	19.61	0.46	2.87	15.78
İthal Kömür		4096	7789	22.84	0.28	-	5.51
İthal Kömür		3517	7532	22.80	0.32	-	7.02
İthal Kömür		3078	7267	27	0.28	1	6.51

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
İthal Kömür		3542	7824	20.84	0.27	-	4.72
İthal Kömür		4986	7802	25.07	0.29	-	4.91
İthal Kömür		5858	7649	18.74	0.22	-	6.32
İthal Kömür		5369	7410	22.44	0.32	-	5.06
İthal Kömür		2617	6815	22.80	0.27	-	10.30
İthal Kömür		2015	5944	20.86	0.23	6.42	15.79
İthal Kömür		2593	6079	19.87	0.29	5.39	17.65
İthal Kömür		2228	6100	25.06	0.28	8.20	12.72
İthal Kömür		2735	6743	21.33	0.30	7.54	7.32
İthal Kömür		3051	7388	21.30	0.26	4.13	4.49
İthal Kömür		4699	7213	20.91	0.34	5.41	4.09
İthal Kömür		7919	7349	21.08	0.21	3.46	3.83
İthal Kömür		3504	7382	17.98	0.28	3.54	5.64
İthal Kömür		3715	6841	25.79	0.24	5.43	7.25
İthal Kömür		3292	6805	21.34	0.22	2.77	9.01
İthal Kömür		4656	6530	20.69	0.75	4.62	12.78
İthal Kömür		100	6939	22.96	0.37	2.26	6.97
İthal Kömür		5222	7500	21.19	0.21	4.51	3.55
İthal Kömür		2676	7418	16.66	0.26	3.97	4.35
İthal Kömür		3833	7226	25.38	0.31	3.38	6.97
İthal Kömür		3567	6462	19.61	0.28	2.9	15.86
İthal Kömür		23498	6943	25.07	0.25	3.13	7.99
İthal Kömür		4760	6069	23.02	0.30	5.02	15.93
İthal Kömür		4002	7245	21.11	0.21	4.88	5.78
İthal Kömür		5000	7140	23.71	0.3	2.9	7.56
İthal Kömür		5000	7270	21.45	0.26	4.16	5.29
İthal Kömür		4930	7044	19.43	0.26	4.79	6.31

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Çizelge A.6 – Bingöl ilinde 2018 yılında sanayide kullanılan katı yakıtların cinsi, yakıtların özellikleri ve bu yakıtların temin edildiği yerler

Yakıtın Cinsi	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri	Uçucu Madde	Toplam Kükürt	Toplam Nem	Kül

İlgili kurum tarafından tarafımıza bilgi sunulmamıştır.

Çizelge A.7 – Bingöl ilinde 2018 yılında kullanılan doğalgaz miktarı (Doğugaz, 2019)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut	17.489.874,28	
Sanayi	-	

Çizelge A.8 – Bingöl ilinde 2018 yılında kullanılan diğer yakıtlar
(Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2019)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Sosyal Hizmet Merkezi	15.000 kg kömür	Maksimum 0,950 (kcal/kg)	%1 - 0,943
Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi	35.000 kg kömür		
Çocuk Evleri Sitesi Müdürlüğü	70.000 kg kömür		
Kadın Konukevi Müdürlüğü	35.000 kg kömür		
İller Bankası Çocuk evleri Sitesi Müdürlüğü	10.344 m ³ doğal gaz		

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Isınmadan kaynaklanan hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla; İlimiz sınırları içerisinde kullanılan yakıtlardan Müdürlüğümüzce numune alınarak Bakanlığımızca yetkilendirilen laboratuvarlarda ilgili Yönetmelikle belirlenen parametreleri içeren ölçümleri yaptırılmaktadır. İl Müdürlüğümüzce laboratuvar ölçüm sonuçları standartları sağlayan kömürlerin İlimizde kullanımına izin verilmekte, sağlamayanlar ise toplatılarak İl dışına çıkarılmaktadır.

İlimizde 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu bulunmaktadır. Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu İlimizde 2006 yılında kurulmuş olup PM₁₀, SO₂, hava sıcaklığı, rüzgâr yönü ve hızı, bağıl nem ve hava basıncı parametreleri 24 saat ölçülmekte ve ölçüm sonuçları online olarak ulusal hava kalitesi izleme ağına aktarılmaktadır.

Harita A.2 – Bingöl ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

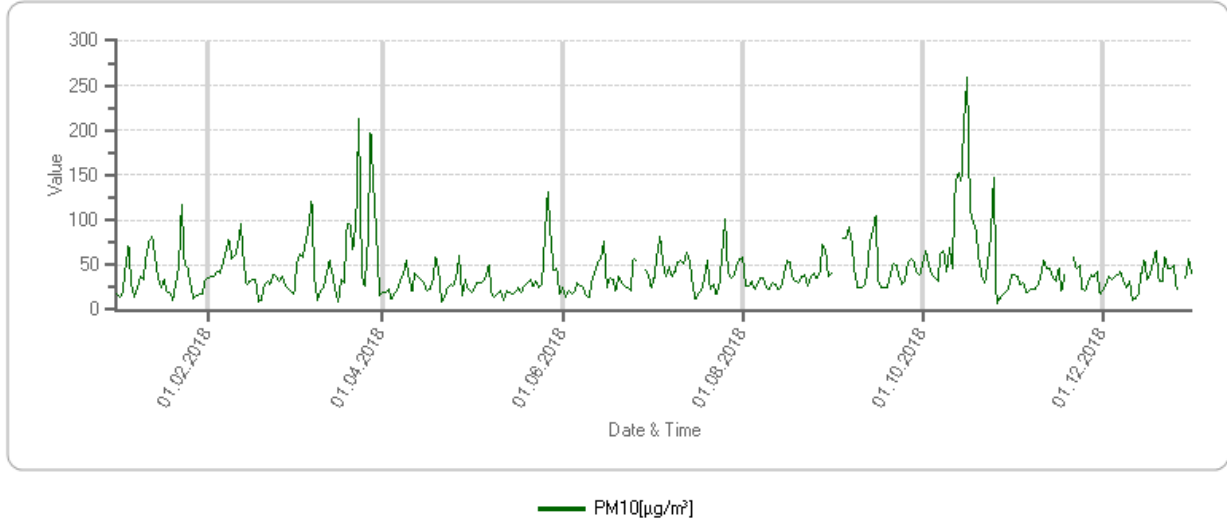
Hava kirliliği, en önemli çevre kirliliklerinden biri olup hava kalitesinin doğru bir şekilde tespit edilmesinin insanların sağlıklı bir çevrede yaşaması için büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla Çevre ve Orman Bakanlığı'nın, Türkiye genelinde hava kalitesi izleme çalışmaları kapsamında Bingöl'de de Karayolları 84. Şube Şefliği bahçesinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu kurulmuştur. Kurulan hava kalitesi ölçüm istasyonlarında öncelikle en yaygın kirleticiler olan ve ağırlıklı olarak yakıt kullanımında SO₂ ve PM₁₀ parametrelerinin ölçümlerinin yanı sıra hava kalitesinin verilerinin daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla meteorolojik parametrelerin de ölçümü tam otomatik olarak yapılmaktadır. Ölçüm istasyonlarından elde edilen veriler GSM modemler vasıtasıyla Bakanlığımız Çevre Laboratuvarlarında kurulan merkezi bilgisayar ve veri toplama odasına aktararak değerlendirilmekte ve anlık olarak www.havaizleme.com adresinde tüm illere ait veriler yayınlanmakla birlikte ilimize ait veriler www.havaizleme.com/StationInfo.aspx?ST_ID=59 adresinden öğrenilebilmektedir. Bu sayede herkes soluduğu havanın kalitesini öğrenebilme imkânına sahip olmaktadır.

Çizelge A.9 – Bingöl ilinde hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler (havaizleme.gov.tr, 2018)

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Bingöl-Merkez	38°53'5.22"K, 40°29'58.27" D,	X					X

A.4. Ölçüm İstasyonları

İstasyon:Bingöl Periyodik:01.01.2018 00:00 - 31.12.2018 00:00 Rapor Türü:AVG

Grafik A.1 - Bingöl ilinde Hava Kalitesi İzleme istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği (havaizleme.gov.tr, 2019)

İstasyon: Bingöl Periyodik: 01.01.2018 00:00 - 31.12.2018 00:00 Rapor Türü: AVG

— SO2[µg/m³]

Grafik A.2 - Bingöl ilinde Hava Kalitesi İzleme istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği

(havaizleme.gov.tr, 2019)

Çizelge A.1 - Bingöl ilinde 2018 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değer aşılması gün sayıları (µg/m³; CO: mg/m³)

(havaizleme.gov.tr, 2019)

BİNGÖL	SO ₂	AGS*	PM ₁₀	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	12,91		36,88											
Şubat	13,99		41,31											
Mart	11,93		63,01											
Nisan	5,46		29,75											
Mayıs	3,40		33,44											
Haziran	5,71		33,16											
Temmuz	6,69		43,69											
Ağustos	5,10		36,64											
Eylül	5,38		49,60											
Ekim	6,67		73,79											
Kasım	11,36		35,04											
Aralık	15,55		37,30											

*AGS: Sınır değer aşılması gün sayısı

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

İlimizde 2018 yılı içerisinde 2 adet emisyon ölçüm yetki belgesi verilmiştir.

Çizelge A.2 - 2018 yılında Bingöl ilindeki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(Bingöl İl Emniyet Müdürlüğü, 2019)

Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM	Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM
7139	796	1171	7159	16265	-	-	-	-	14.242

A.6. Gürültü

Gürültü; insanların işitme sağlığını ve algılamasını olumsuz etkileyen, fizyolojik ve psikolojik dengelerini bozabilen, iş performansını azaltan, çevrenin hoşluğunu ve sakinliğini yok ederek niteliğini değiştiren önemli bir çevre kirliliği oluşturan, gelişigüzel bir yapısı olan ses spektrumu ya da istenmeyen ses biçimidir. Gürültü kaynakları; trafik gürültüsü, endüstri gürültüsü, eğlence yerlerinden kaynaklanan gürültü, inşaat gürültüsü ve yerleşim alanlarından oluşan gürültüdür.

Çevre sorunları içinde bulunan gürültü kirliliği (akustik kirlilik) gelişmiş ülkelerde sanayileşme sürecinin sonuçlarından biri olarak ve teknoloji artışı biçiminde ortaya çıkmış ve başta ulaşım gürültüleri olmak üzere 1960'lı yıllardan sonra toplumun çeşitli kesimleri için büyük bir ilgi alanı durumuna gelmiştir.

Gürültünün İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri:

Gürültü herkesi etkileyen bir sorundur. Yüksek gürültü seviyesi olan ortamlarda, uzun süre bulunan kişilerde, kalıcı işitme eşiği değişimleri olduğu birçok araştırmacı tarafından saptanmıştır. Daha düşük seviyeler ya da kısa süreli etkilenmelerde, işitme duyusuna yönelik belirgin bir zararın saptanması çok kolay olmasa da, gürültünün insan sağlığı, davranış biçimi ve mutluluğu üzerindeki olumsuz etkileri belirlenebilmektedir.

Gürültünün fiziksel etkileri

Gürültünün işitme duyusunda oluşturduğu olumsuz etkilerdir. Geçici ve kalıcı olarak iki bölümde incelenebilir. Geçici etkilerin en çok karşılaşılanı geçici işitme eşiği kayması ve duyma yorulması olarak bilinen işitme duyarlılığındaki geçici kayıptır. Etkilenmenin çok fazla olduğu ve işitme sisteminin eski özelliklerine kavuşmada tekrar gürültüden etkilendiği durumlarda işitme kaybı kalıcı olmaktadır.

Gürültünün fizyolojik etkileri

Bunlar insan vücudunda oluşan değişikliklerdir. Başlıca fizyolojik etkiler; kas gerilmeleri, stres, kan basıncında artış, kalp atışlarının ve kan dolaşımının değişmesi, göz bebeği büyümesi, solunum hızlanması, dolaşım bozuklukları ve ani reflekslerdir.

Gürültünün psikolojik etkileri

Gürültünün psikolojik etkilerinin başında ise; sinir bozukluğu, korku, rahatsızlık, tedirginlik, yorgunluk ve zihinsel etkilerde yavaşlama gelir. Ani olarak yükselen gürültü düzeyi insanlarda korku oluşturabilmektedir.

Gürültünün performans üzerine etkileri

Gürültünün iş verimini azaltması ve işitilen seslerin anlaşılması gibi görülen etkileridir. Konuşmanın algılanabilmesi ve anlaşılabilmesi türünden fonksiyonların engellenmesi, büyük ölçüde arka plan gürültüsünün düzeyi ile ilgilidir. Gürültünün iş verimliliği ve üretkenlik ile ilgili etkileri konusunda yapılan çalışmalar karmaşık işlerin yapıldığı ortamın sessiz, basit işlerin yapıldığı ortamların ise biraz gürültülü olması gerektirdiğini göstermiştir. Özetle ortamda belli bir iş ya da fonksiyon için belirlenen arka plan gürültüsünün fazla olması durumunda iş verimliliği düşmektedir.

İlimizde trafikten kaynaklanan gürültü genelde taksi, kamyon ve motosikletlerden kaynaklanmakla birlikte trafik yoğunluğunun az olması nedeniyle rahatsız edici seviyede değildir.

İlimizin Merkezinde bulunan tek endüstri kuruluşu Sanayi Sitesi olup, yerleşim yerinden uzak olması nedeniyle herhangi bir sorun teşkil etmemektedir.

A.7. Temiz Hava Eylem Planları

“Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi (HKDY) Yönetmeliği” 06 Haziran 2008 tarihli ve 26898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile 02/11/1986 tarih ve 19269 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. 05/05/2009 tarihli ve 27219 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile de Yönetmeliğin Ek-I A’sında değişiklik yapılmıştır. Yönetmelikle mevcut hava kalitesi sınır değerlerinin 01/01/2014 tarihine kadar kademeli olarak azaltılması ve o tarihten sonra Avrupa Birliği hava kalitesi limit değerleri artı tolerans değerlerine başlanarak kademeli bir geçiş ile AB limit değerlerine uyum sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca, tüm Türkiye için hava kalitesi ön değerlendirme çalışmalarının tamamlanması, bölge ve alt bölgelerin belirlenmesi ve listelenmesi, ölçüm istasyonlarının kurulması, bölgesel ağ merkezlerinin oluşturulması, laboratuvar alt yapısının oluşturulması, güvenli ve kaliteli ölçüm verilerinin sürekliliğini sağlayarak raporlanacak düzeyde temininin sağlanması, yönetmelikteki kirletici emisyonlara ilişkin emisyon envanterlerinin elde edilmesine yönelik çalışmaların yapılarak hava kalitesinin değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin altyapının oluşturulması ve Avrupa Birliği hava kalitesi limit değerlerine uyum sürecinin başlatılması gerekmektedir. Yönetmelikte belirtilen hava kalitesi standartları yıllara göre eşit olarak azaltılarak uygulanacaktır. Bu kapsamda gerekli önlemlerin alınarak yıllık olarak azalacak limit değerlere uyulması gerekmektedir. Bu bağlamda, Yönetmelikte 2014 yılına kadar belirtilen hava kalitesi limit değerlerini ve 2014 yılından sonra AB limit değerlerini sağlamaya yönelik Temiz Hava Eylem Planlarının hazırlanması ve illerde hava kirliliğini azaltmaya yönelik uygulamaların hava kalitesi konusunda ilde çalışan ilgili kurum/kuruluşlarla görüşülüp karara bağlanması Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerimizden talep edilmiştir.

Ayrıca; yıllar itibariyle azalan hava kalitesi limit değerlerine uyum çerçevesinde, öncelikle ildeki kirlilik kaynaklarının belirlenmesi (hava kalitesi ölçüm sonuçlarının analiz edilmesi, emisyon envanteri çalışmaları vs.) ve HKDY Yönetmeliğinde belirtilen limit değerlerin aşılmaması durumu göz önünde bulundurularak alınması gereken önlemlerin uygulanması konusunda zamanlama, maliyet ve fizibilite çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir.

İlimiz düşük kirlilik potansiyeline sahip iller arasında yer aldığı için Temiz Hava Eylem Planı hazırlanmamıştır.

A.8. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

İklim Değişikliği Eylem Planı kapsamında İlimizde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

A.9. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz hava kirliliği açısından yukarıdaki tablo ve grafiklerden de anlaşılacağı üzere kirlilik potansiyeli düşük illerden biri olarak gösterilebilir. İlimizde hava kirliliğine neden olan kirletici kaynaklar ısınmadan kaynaklı ve motorlu taşıtlardan kaynaklı hava kirliliğidir. Bingöl İlinde kış şartlarının ağır ve uzun olması sebebiyle birinci öncelikli çevre sorunu hava kirliliğidir. İlimizde doğalgaz kullanımının teşvik edilmesi ve yeşil alanların artırılması ile hava kirliliğinin büyük ölçüde azalacağı öngörülmektedir.

İlimizde ısınmadan kaynaklanan kirlilik kadar, nüfus artışı ve gelir düzeyinin yükselmesine paralel olarak motorlu taşıt artışının neden olduğu zararlı egzoz gazları da önlem alınması gereken önemli bir hava kirliliği sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. İlimizde bulunan egzoz ölçüm yetkisi verilen kuruluşlar, egzoz ölçümlerini standartlara uygun olarak yapıp yapmadıkları rutin yapılan denetimlerle kontrol edilmektedir.

İl merkezinde gürültü genelde taksi, kamyon ve motosikletlerden kaynaklanmakla birlikte trafik yoğunluğunun az olması nedeniyle rahatsız edici seviyede değildir. Sanayinin gelişmemesi, büyük çaplı sanayi tesislerinin mevcut olmaması bu durumun en önemli nedenidir. Gürültü konusunda ise İl Müdürlüğümüzce özellikle yaz aylarında sayısını arttıran eğlence yerlerinden ve inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan gürültüyü önlemek amacıyla rutin denetimler gerçekleştirilmekte olup ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlarda tutmak için düzenli denetimler ve ilgili kurumlar ile koordineli çalışmalar yürütülmektedir.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr

Bingöl Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Bingöl İl Emniyet Müdürlüğü

Doğugaz

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Murat Nehri: İlin en önemli akarsularından biridir. Aynı zamanda Fırat'ın en büyük kollarından biridir. Nehir kaynağını Van Gölünün Kuzeybatı ucundaki Ala Dağdan ve Bingöl Dağlarından aldıktan sonra Malazgirt, Muş, Bulanık ve Bingöl gibi yer yer yüksek ovaları ve dağları doğu-batı doğrultusunda aşarak Elazığ İli sınırlarına girer. Keban İlçesinin Kuzeydoğusunda Karasu ile birleşerek Fırat Nehrini meydana getirir. Murat Nehrinin Bingöl İli içindeki toplam uzunluğu 96 km'dir.

Resim B.1 - Murat Nehri

Peri Çayı: İl sınırları içindeki uzunluğu bakımından İlin en önemli akarsuyu Peri Çayıdır. 258 km uzunluğa sahip Peri Çayının İl sınırları içindeki uzunluğu 112 km'dir. Karagöl ve Bingöl Dağlarındaki kaynaklardan çıkan sular Karlıova İlçesinin Kuzeybatısında Elmalı Deresi ve Çerme'de Kalmas Deresi ile birleşerek Peri Çayının suyunu meydana getirirler. Peri Çayı buradan itibaren Güneydoğu yönünde akıp Kiğı sınırları içinde Çorik Dağından Fas Deresinin, daha Güneyden Çobi Suyu ve Kalman Deresini alarak İl sınırlarından çıkar. Tunceli İl sınırları içinden geçerek Munzur Suyu ile birleşir. Elazığ'da Yeşildere civarında Fırat'a karışır.

Resim B.2 - Peri Çayı

Göynük Çayı: Murat Nehrinin bir kolu olan Göynük Suyunun başlangıç ve bitiş noktaları İl sınırları içinde kalmaktadır. Bingöl Dağlarının yamaçlarındaki Kargapazarı Köyünden doğup, Çoriş Dağlarından bazı dereleri alarak Ekinyolu Köyü yakınındaki Mendo Suyu ile birleşir. Bundan sonra Genç İlçesi yakınındaki Murat Nehrine karışır.

Resim B.3 - Göynük Çayı

İldeki yer altı suyu rezervi $11,6 \text{ hm}^3/\text{yıl}$ 'dır.

Çizelge B.10 – Bingöl ilinin akarsuları
(DSİ 94. Şube Müdürlüğü, 2018)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Murat Nehri	1.263	96	224,860	Fırat	Sulama + Enerji
Peri Suyu	258	112	63,749	Fırat	Sulama + Enerji
Göynük Çayı	95	95	31,176	Murat	Sulama
Gayt Çayı	60	60	5,000	Göynük	Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Bingöl İli sınırları içerisinde büyüklük açısından önemli sayılabilecek herhangi bir göl yoktur. Fakat çok sayıda buzullar tarafından açılmış sirk adı verilen küçük göl vardır. Bu göllerin en önemlileri şunlardır. Göl Bahri, Kerkis Gölü, Zırlır Gölü, Sar Gölü, Kuş Gölü, Harem Gölü, Er Gölü, Kılılı Göl, Manastır Gölü, Belli Göl, Karlı Göl, Çilli Göl ve İçme Gölüdür.

Çizelge B.11 - Bingöl ilinde inşaat halinde olan sulama göletleri
(DSİ 94. Şube Müdürlüğü, 2018)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (brüt), ha	Çekilecek Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Karhova Kale Göleti ve Sulaması	Kil Çekirdekli Homojen Dolgu	11.500.000	1 194	1,7 m ³ /s	Sulama
Solhan Şimşirpınar Göleti ve Sulaması	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu	2.140.000	364	8,35 m ³ /s-11,96 m ³ /s	Sulama
Servi Göleti ve Sulaması	Membran Kaplı Kaya Dolgu	1.100.000	245	2,06 m ³ /s	Sulama
Bingöl Göltepesi 15 Temmuz Şehitler Göleti	Ön Yüzü Membran Kaplı Kaya Dolgu	1.810.000	382	5,60 m ³ /s -8,30 m ³ /s	Sulama
Bingöl Merkez Ilıcalar Göleti	Ön Yüzü Membran Kaplı Homojen Dolgu	510.000	136	3,80 m ³ /s -5,03 m ³ /s	Sulama
Bingöl Yamaç Göleti	Ön Yüzü Membran Kaplı Kaya Dolgu	2.790.000	793	3,31 m ³ /s -4,38 m ³ /s	Sulama
Bingöl Genç Çaytepe Göleti İnşaatı	Ön Yüzü Membran Kaplı Kaya Dolgu	700.000	75	10,09 m ³ /s	Sulama

Çizelge B.12 - Bingöl ilinde bulunan barajlar

Barajın Adı	Bulunduğu İlçe	Amacı	Hizmete Giriş Yılı	Üzerine Kurulduğu Akarsu	Tipi	Yüzölçümü (km ²)	Yüksekliği(Talveg) (m)	Kret Uzunluğu (m)	Maksimum Göl Hacmi (m ³)	Dolgu Hacmi (m ³)	Faydası
Özlüce	Yayladere	Enerji	1998	Peri Suyu	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu	25,80	124	476	1 075 000 000	14 600 000	Enerji 170 MW - 413 milyon KWh/yıl
Gayt	Merkez	Sulama	1996	Gayt Çayı	Zonlu Toprak Dolgu	6,40	31,5	243	40 500 000	525 000	4 770ha sulama
Gülbahar	Merkez	Sulama	2014	Koçan Çayı	Kil Çekirdekli Kum Çakıl Dolgu	1,38	60,25	370	19 500 000	1 978 000	1 572 ha sulama
Kığı	Kığı	Enerji	2014	Peri Suyu	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu	8,35	145,5	540	507 550 000	21 685 000	Enerji 140 MW - 450 milyon KWh/yıl

İNŞA HALİNDEKİ BARAJLAR VE HİDROELEKTRİK SANTRALLAR

Sıra No	Baraj ve HES Adı
1	Kiğı Barajı ve HES
2	Gülbahar Barajı

Kiğı Barajı ve HES		
	Barajın yeri	Bingöl-Kiğı
	Akarsu	Peri Çayı
	Amacı	Enerji
	İnşaatın başlama-bitiş yılı	1998-
	Gövde dolgu tipi	Kil Çekirdekli Kaya Dolgu
	Gövde hacmi	17,39 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	146 m
	Normal su kotunda göl hacmi	507,55 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	8,35 km ²
	Sulama alanı	-
	Kurulu güç	140 MW
	Yıllık üretim	450 GWh

Gülbahar Barajı		
	Barajın yeri	Bingöl-Merkez
	Akarsu	Koçan Deresi
	Amacı	Sulama
	İnşaatın başlama-bitiş yılı	1996-2010
	Gövde dolgu tipi	Kil çekirdekli kum çakıl dolgu
	Gövde hacmi	1,98 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	60,25 m
	Normal su kotunda göl hacmi	19,5 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	1,38 km ²
	Sulama alanı	1 572 ha
	Kurulu güç	-
	Yıllık üretim	-

Kaynak: DSİ 94. Şube Müdürlüğü

Aşağı Kaleköy Barajı ve HES

Kaleköy (293 MW/1293 GWh) ve Beyhan (300 MW/1435 GWh) Hidroelektrik Santralleri, Fırat nehrinin Murat kolu üzerinde Muş ovası çıkışı ile Keban Barajı gölü arasında kalan 380 m düşüyü değerlendirerek yılda toplam 2,7 milyar kilovatsaat enerji üreteceklerdir. 450 MW kurulu güce sahip Aşağı Kaleköy Barajı'nın kret yüksekliği (talvegden yükseklik) 88 m'dir.

Kalehan Genç Enerji Bingöl'de bulunan 454 MW kurulu güce sahip Aşağı Kaleköy Barajı ve HES'in kapasitesini arttırıyor.

Kalehan Genç Enerji Üretim Anonim Şirketi, Bingöl İli, Merkez İlçesi (proje yapıları), Genç ve Solhan İlçeleri (göl alanı) sınırları içerisinde, Murat Nehri üzerinde kurmayı planladığı 454 MW kurulu güce sahip Aşağı Kaleköy Barajı ve HES'in kapasitesini 500 MW'a çıkarmayı planlıyor.

Bedeli 1.684.264.931 TL olarak belirlenen “Aşağı Kaleköy Barajı ve HES Kapasite Artırımı (Kurulucu Güç; 454 MWe/463 MWm’ den 500,00 MWe/510,20 MWm’ e), Konkasör Tesisleri, Yıkama-Eleme Tesisleri ve Beton Santralleri Projesi” kapsamında, baraj yapıları, 2 adet 120 m³/saat kapasiteli beton santrali, 2 adet 4 x 120 m³/sa kapasiteli beton santrali, 1 adet 3x120 m³/saat kapasiteli beton santrali, 5 adet 600 ton/sa kapasiteli konkasör ve 3 adet 400 ton/saat kapasiteli yıkama-eleme tesisi ve tesislerden işlem göreceğ malzemenin temini amacıyla 1 adet kaya ocağı açılması planlanıyor.

Cengiz İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Özaltın İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin %50 - %50 ortak oldukları KALEHAN Enerji Üretim ve Ticaret A.Ş., toplam kurulu gücü 1.929,7 MWe olması planlanan Elazığ ili Palu ilçesinde Beyhan-1 ve Beyhan-2 Barajı ve HES, Bingöl ili Solhan ilçesinde Yukarı Kaleköy Barajı ve HES, Genç ilçesinde Aşağı Kaleköy Barajı ve HES ve Gözeler Regülatörü ve HES Projeleri'nin yapılması ve işletilmesi amacıyla 25.07.2007 tarihinde kuruldu.

Söz konusu projelerden Beyhan-1 ve Beyhan-2 Barajları ve HES Projeleri için T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 31.12.2009 tarih ve 1824 no'lu kararı, Yukarı ve Aşağı Kaleköy Barajları ve HES Projeleri için T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 07.02.2011 tarih ve 2104 nolu kararı ve Gözeler Regülatörü ve HES Projesi için T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 07.11.2012 tarih ve 2745 nolu kararı ile "ÇED OLUMLU BELGESİ" alındı.

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan Beyhan-1 Barajı ve HES Projesi için 06.09.2007 tarih ve EÜ/1301-3/936 nolu, Beyhan-2 Barajı ve HES Projesi için 06.07.2011 tarih ve EÜ/3308-19/2120 nolu, Yukarı Kaleköy Barajı ve HES Projesi için 06.09.2007 tarih ve EÜ/1301-4/937 nolu, Aşağı Kaleköy Barajı ve HES Projesi için 06.07.2011 tarih ve EÜ/3308-18/2108 nolu, Gözeler Regülatörü ve HES Projesi için 06.07.2011 tarih ve EÜ/3308-18/2480 nolu "ÜRETİM LİSANSI" alındı.

Tesislerde yıllık elektrik üretimi Beyhan-1 Barajı ve HES Projesi için 1.294.348 MWh, Beyhan-2 Barajı ve HES Projesi için 551.000 MWh, Yukarı Kaleköy Barajı ve HES Projesi için 1.417.000 MWh, Aşağı Kaleköy Barajı ve HES Projesi için 1.039.000 MWh, Gözeler Regülatörü ve HES Projesi için 265.000 MWh olarak planlandı. Tüm projelerin tamamlanması ile birlikte üretilen elektrik güvenilir, temiz, yenilenebilir, kaliteli elektrik enerjisi Türkiye'nin elektrik ihtiyacına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

500,00 MWe kurulu gücü ile Aşağı Kaleköy Barajı ve HES, tamamlandığında Türkiye'de özel sektör tarafından gerçekleştirilen En Büyük Kurulu Güce Sahip Beşinci HES projesi unvanına sahip olacaktır.

İŞLETMEDEKİ BARAJLAR VE HİDROELEKTRİK SANTRALLAR

Sıra No	Baraj ve Hes Adı
1	Özlüce Barajı ve HES
2	Gayt Barajı

Özlüce Barajı ve HES	Barajın yeri	Bingöl-Yayladere
	Akarsu	Peri
	Amacı	Enerji
	İnşaatın başlama-bitiş yılı	1985-2000
	Gövde dolgu tipi	Kil çekirdekli kaya dolgu
	Gövde hacmi	14,6 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	124 m
	Normal su kotunda göl hacmi	1 075 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	25,80 km ²
	Sulama alanı	-
	Kurulu güç	170 MW
	Yıllık üretim	413 GWh

Gayt Barajı	Barajın yeri	Bingöl-Merkez
	Akarsu	Gayt Çayı
	Amacı	Sulama
	İnşaatın başlama-bitiş yılı	1986-1992
	Gövde dolgu tipi	Zonlu Toprak dolgu
	Gövde hacmi	0,468 m ³
	Yükseklik (talvegden)	31,5 m
	Normal su kotunda göl hacmi	22,511 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	2,92 km ²
	Sulama alanı	4 200 ha
	Kurulu güç	-
	Yıllık üretim	-

Kaynak: DSİ 94. Şube Müdürlüğü

Yukarı Kaleköy Barajı ve HES

Yukarı Kaleköy Barajı ve HES Bingöl'ün Solhan ilçesinde Murat Nehri üzerindedir. Cengiz Enerji (% 50) ve Özaltın Enerji (% 50) ortaklığında kurulan Yukarı Kaleköy Barajı ve HES, Kalehan Kale Enerji Üretim A.Ş. tarafından işletilmekte olup 626,85 MWe kurulu gücü ile Türkiye'nin 34. Bingöl'ün ise en büyük enerji santralidir. Tesis ayrıca Türkiye'nin 7. büyük Hidroelektrik Santrali'dir. Yukarı Kaleköy Barajı ve HES ortalama 1.504.710.000 kilovatsaat elektrik üretimi ile 454.595

kişinin günlük hayatında ihtiyaç duyduğu (konut, sanayi, metro ulaşımı, resmi daire, çevre aydınlatması gibi) tüm elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayabilir. Yukarı Kaleköy Barajı ve HES sadece konut elektrik tüketimi dikkate alındığında ise 477.686 konutun elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayabilecek elektrik üretimi yapmaktadır.

Murat Nehri üzerinde kurulacak olan Yukarı Kaleköy Barajı ve Hidroelektrik Santrali 626,85 MWe kurulu güce ve 1,5 milyar kWh yıllık elektrik üretim kapasitesine sahip olacaktır. Yukarı Kaleköy Barajı, Fırat Nehri'nin ana kolu olan Murat Nehri'nde projelendirilen en büyük elektrik üretim kapasitesine sahip santraldir.

Karakteristik Özellikleri

Akarsu	Murat Nehri
Minimum İşletme Seviyesi (rakım)	1.210 metre
Maksimum İşletme Seviyesi (rakım)	1.235 metre
Kuyruk Suyu Kotu	1.102,5 metre
Brüt Düşü	132,5 metre
Net Düşü	131,3 metre
Talvegden Yüksekliği	137,5 metre

B.1.2. Yeraltı Suları

İlin büyük bir kısmı, tuf, aglomera, bazalt gibi volkanik kayalarla örtü şeklinde kaplanmıştır. Su içeren havzalara makro ölçekte bakıldığından da başlıcaları; Çapakçur ovası, Solhan ve Karlıova ilçeleri potansiyel su havzaları (Akiferler) olarak söylenebilir.

Kış mevsiminin uzun ve yoğun kar miktarının yüksek olması uzun sürede eriyerek akışa geçmesi, yer altı suyunun olumlu yönde etkilemektedir. Yukarıda adı geçen yerlerde yeraltı suyu potansiyelinin yüksek olmasına rağmen kullanılan kısım çok azdır. Bu oranlarda daha çok yüzey suları kullanılmaktadır. Karlıova merkezde açılan 100-150 metrelik sondajlardan yaklaşık 20-30 lt/sn, Bingöl Merkez ve ovada açılan 100-150 metrelik sondajlarda ise 10-25 lt/sn yeraltı suları suyu alınmaktadır.

Yüzölçümü	: 8.125,3 km ²
Rakım	: 1.151 m
Yıllık ortalama yağış	: 797 mm
Ortalama akış verimi	: 131 s/km ²
Ortalama akış/yağış oranı	: 0,51

Çizelge B.13 – Bingöl ilinin yeraltı suyu potansiyeli
(DSİ 94. Şube Müdürlüğü, 2018)

ADI	TÜRÜ	YERİ	KAPASİTESİ (m ³ /yıl)
Abitor	Sondaj Kuyusu	Bingöl Merkez	1 892 160
Metan İshale Hattı	Pınar	Bingöl Merkez	630 720
Mirzan İshale Hattı	Pınar	Bingöl Merkez	315 360
Gayt K.Sond.	Kuyu	Bingöl Merkez	346 896
Tarım İl Müdürlüğü	Sondaj Kuyusu	Bingöl Merkez	536 112
SSK İl Müdürlüğü	Sondaj Kuyusu	Bingöl Merkez	94 608
Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü	Sondaj Kuyusu	Bingöl Merkez	378 432

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Jeotermal Sahalar

- a) **Kaplıca Suyu:** Karlıova ilçesi Göynük Hacıyan kaplıca sıcaklık 62 °C PH: 7,20 Radyoaktivite 4,9 Eman, toplam mineralizasyon: 2.855,4 mg/L Debi: 1 Lt/Sn
- b) **Bingöl Merkez Kös Kaplıcası:** Sıcaklık 36 °C – 47 °C PH: 6,70 Radyoaktivite 10,2 – 21 Eman, toplam mineralizasyon: 2.464,9 mg/L Debi: 3 Lt/Sn
- c) **Yayladere Hasköy Kaplıcası:** Sıcaklık 48 °C PH:6,60 Radyoaktivite 9,1 Eman, toplam mineralizasyon: 5706,7 mg/L Debi: 0,09 Lt/Sn
- d) **Kiğı İlçesi Harur Kaplıcası:** Sıcaklık 52 °C PH: 6,80 Radyoaktivite 9,2 Eman, toplam mineralizasyon: 6911 mg/L Debi: 0,16Lt/Sn
- e) **Maden Suyu:** Kiğı ilçesi iki evler madensuyu sıcaklık 10 °C PH: 6 Debi: 0,3 Lt/sn
- f) **Yedisu İlçesi Yeşilgöl Madensuyu:** Sıcaklık 10 °C PH: 6 Debi: 0,3 Lt/sn
- g) **Kiğı İlçesi Dimilyan Maden suyu:** Sıcaklık 16,5 °C PH:5 Debi: 1 Lt/sn
- h) **Yedisu (Çemre) İlçesi Maden suyu:** Sıcaklık 13 °C PH: 5,5 Debi: 0,15 Lt/sn

B.1.3. Denizler

İlimizin denize kıyısı yoktur.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Bingöl ilinde 2015 yılı sulama suyu analiz sonuçları aşağıda verilmektedir (DSİ 9. Bölge Müdürlüğü, 2015).

		Deney Raporu Test Report		AB-0010-T
				15-0386
				08-15
Müşterinin Adı /Adresi <i>Customer Name /Address</i>	9. Bölge Müdürlüğü (Elazığ)-94. Şube Müdürlüğü (Bingöl)/Saray Mah. Düzağaç Mevkii Bingöl			
İstek Numarası <i>Order No.</i>	: 602825 sayı ve 11.09.2015 tarihli yazı			
Numunenin Adı ve Tarifi <i>Name and identity of test item</i>	: Su			
Numunenin Kabul Tarihi <i>The date of receipt of test item</i>	: 12.08.2015			
Açıklamalar <i>Remarks</i>	: Bu rapor DSİ 94. Şube Müdürlüğü elemanları tarafından alınan 2 adet su numunesi üzerinde gerçekleştirilen B tipi sulama suyu analiz sonuçlarını içermektedir.			
Deneyin Yapıldığı Tarih <i>Date of test</i>	: 12.08.2015-12.08.2015			
Raporun Sayfa Sayısı <i>Number of pages of the Report</i>	: 4			
<p>Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) deney raporlarının tanınması konusunda Avrupa Akreditasyon Birliği (EA) ve Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC) ile karşılıklı tanıma anlaşmasını imzalamıştır.</p> <p><i>The Turkish Accreditation Agency (TURKAK) is signatory to the multilateral agreements of the European co-operation for the Accreditation (EA) and of the International Laboratory Accreditation (ILAC) for the Mutual recognition of test reports.</i></p> <p>Deney ve /veya ölçüm sonuçları, genişletilmiş ölçüm belirsizlikleri (olması halinde) ve deney metotları bu sertifikanın tamamlayıcı kısmı olan takip eden sayfalarda verilmiştir.</p> <p><i>This test and/or measurement results, the uncertainties (if applicable) with confidence probability and test methods are given on the following pages which are part of this report.</i></p>				
Mühür <i>Seal</i>	Tarih <i>Date</i>	Deney Sorumlusu <i>Person in Charge of Test</i>	Laboratuvar Müdürü <i>Head of Testing Laboratory</i>	
	29.09.2015	Dr. Serzen İLBOĞA Kimyager	Dr. Ercan GERÇEK Şube Müdürü	

Sayfa Page	2/4	9.Bölge Müdürlüğü (Elazığ) Kalite Kontrol ve Laboratuvar Şube Müdürlüğü Zübeyde Hanım Cad. No:140 - Elazığ				DSİ	
		Tel: (424)2386911 Faks: (424)2386921 e-posta: dsi9@dsi.gov.tr Elektronik Ağ: www.dsi.gov.tr				15-0386	
Numuneyi Gönderen		: 9. Bölge Müdürlüğü (Elazığ)-94. Şube Müdürlüğü (Bingöl)		Numune Kabul Tarihi		: 12.08.2015	
Ait Olduğu Proje		: SULAMA SUYU		Deney Başlama Tarihi		: 12.08.2015	
Numune Tanımı		: Su		Deney Bitiş Tarihi		: 12.08.2015	
DENEY SONUÇLARI							
Sıra No	Numune Adı	Deney Adı	Deney standardı	Ölçülen Değer	Belirsizlik (±)	Birim	Not
1	15-0386/1	Pemanganat indeksi tayini	TS 6288 EN ISO 8467	1,576		mg oksijen/L	Num.Alun.Tar:12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Gayt Sulaması
2	15-0386/1	Nitrit azotu tayini (iyon kromatografik yöntem)06-018 kodlu deneyi de kapsar	TS EN ISO 10304-1	0		mg/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Gayt Sulaması
3	15-0386/1	Nitrat azotu tayini (iyon kromatografik yöntem)(06-019 kodlu deneyi de kapsar) (*)	TS EN ISO 10304-1	0,523		mg/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Gayt Sulaması
4	15-0386/1	Amonyum azotutayini (iyon kromatografik yöntem)(06-020 kodlu deneyide kapsar)	TS EN ISO 14911	0,000		mg/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Gayt Sulaması
5	15-0386/2	Pemanganat indeksi tayini	TS 6288 EN ISO 8467	1,896		mg oksijen/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Göynük Sulaması
6	15-0386/2	Nitrit azotu tayini (iyon kromatografik yöntem)06-018 kodlu deneyi de kapsar	TS EN ISO 10304-1	0		mg/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Göynük Sulaması
7	15-0386/2	Nitrat azotu tayini (iyon kromatografik yöntem)(06-019 kodlu deneyi de kapsar) (*)	TS EN ISO 10304-1	0,989		mg/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Göynük Sulaması
8	15-0386/2	Amonyum azotutayini (iyon kromatografik yöntem)(06-020 kodlu deneyide kapsar)	TS EN ISO 14911	0,343		mg/L	Num.Alun.Tar: 12.08.2015 Num.Alun.Yeri:Bingöl Göynük Sulaması
Açıklama:							

9.Bölge Müdürlüğü(Elazığ)		Tel: (424)2386911	Faks: (424)2386921	AB-0010-T
Sayfa <i>Page</i>	3/4	Kalite Kontrol ve Laboratuvar Şube Müdürlüğü		15-0386
		ğ-posta: dsi9@dsi.gov.tr	Elektronik Ağ: www.dsi.gov.tr	08-15
		Zübeyde Hanım Cad.No:140 - Elazığ		
Numuneyi Gönderen	: 9. Bölge Müdürlüğü (Elazığ)-94. Şube Müdürlüğü (Bingöl)		Numune Kabul Tarihi	: 12.08.2015
Ait Olduğu Proje	: Sulama Suyu		Deney Başlama Tarihi	: 12.08.2015
Numune Tanfı	: Su		Deney Bitiş Tarihi	: 12.08.2015

SULAMA SUYU ANALİZ DENEY RAPORU

LAB.NO		15-0386														
NUMUNE NO:	NUMUNENİN ALINDIĞI YER	NUMUNENİN ALINDIĞI TARİH	pH *(1) Lod	Elektriksel İletkenlik, mS/m (2) Düzeltilmiş*(2) (Otomatik Çılgaz Düzeltmesi)*(2) Lod	Sodyum, meş/L *(5)	Potasyum, meş/L *(5) Lod	Kalsiyum, meş/L *(5) Lod	Magnezyum, meş/L *(5) Lod	Karbonat, meş/L*(3) Lod	Bikarbonat, meş/L*(3) Lod	Klorür, meş/L *(4) Lod	Sülfat, meş/L *(4) Lod	% Na *(7)	SAİ *(7)	Ec. meş/L*(8) Lod	Su Sıcaklığı *(7)
1	Bingöl Gayt Sulaması	12.08.2015	8,10 (3)	13,5 (4)	0,22 (-)	0,05 (-)	0,75 (-)	0,34 (-)	0,00 (-)	1,47 (-)	0,08 (-)	0,13 (-)	16,18 (-)	0,30 (-)	0,00 (-)	T1-A1 (-)
2	Bingöl Göynük Sulama Kanalı	12.08.2015	8,53 (3)	54,9 (4)	1,82 (-)	0,20 (-)	2,75 (-)	0,90 (-)	0,40 (-)	4,40 (-)	0,44 (-)	0,62 (-)	32,10 (-)	1,35 (-)	0,91 (-)	T2-A1 (-)

KULLANILAN METODLAR:(1) TS EN ISO 10622,(2) TS 9748 EN 27888,(3) TS 3790 EN ISO 9963-1,(4) TS EN ISO 10304-1,(5) TS EN ISO 14911,(6) TS 6288 EN ISO 8467,(7) TS 7739,(8) KİT
NOT: 1µS/cm=0,1 mS/m'dir.

Açıklamalar için raporun en arka sayfasına bakınız.

Deney Sorumlusu

Onaylayan

Dr. Serzen İLBOĞA
KimyagerDr. Ercan GERÇEK
Şube Müdürü

Notlar:

- 1) Deneyler, talep sahibi tarafından laboratuvarımıza teslim edilen deney numuneleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.
2) (*) işaretli olan deney/deneyler, akredite olmayan deney/deneyleri göstermektedir. Ölçüm belirsizliği, deney süresindeki belirsizlikleri kapsamaktadır ve

TS 7739 SULAMA SUYU ÖZELLİKLERİ			
<p>T1 - DÜŞÜK TUZLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu her toprak ve bitki için uygundur. Tuzluluk sorunu doğurmadan sulamada kullanılabilir. Geçirgenliği çok düşük topraklar hariç normal sulama şartlarında yıkama kendiliğinden meydana geleceğinden bir sorun meydana getirmez.</p>	<p>T2 - ORTA TUZLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu içerisinde orta derecede tuz bulunur. Tuza orta derecede dayanıklı bitkiler için kullanılabilir. Tuza hassas bitkilerde yıkamaya önem verilmelidir.</p>	<p>T3 - YÜKSEK TUZLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu içerisinde fazla miktarda tuz bulunur. Tuzluluk probleminin oluşmaması için düzenli yıkama yapılmalıdır. Drenajı uygun bulunmayan topraklarda kullanılmamalıdır. Yetiştirilecek bitkiler tuza dayanıklı olmalıdır.</p>	<p>T4 - ÇOK YÜKSEK TUZLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu çok fazla miktarda tuz bulunur. Normal şartlarda sulamaya uygun değildir. Toprakların fazla geçirgen olması, uygun drenajın sağlanması, yıkamanın fazlaca uygulanması ve tuza çok dayanıklı bitkilerin yetiştirilmesi gibi özel tedbirlerle kullanılabilir.</p>
<p>A1 - DÜŞÜK SODYUMLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu, her toprak ve bitki için uygundur. Sodyum sorunu doğurmadan sulamada kullanılabilir. Sadece sodyuma hassas bitkilerin sulanmasında dikkatli davranılmalıdır.</p>	<p>A2 - ORTA SODYUMLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu, geçirgenliği iyi olan kaba bünyeli topraklarda kullanılır. Katyon değiştirme kapasitesi yüksek olan ağır bünyeli topraklarda sodyum sorununa sebep olabilir.</p>	<p>A3 - YÜKSEK SODYUMLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu, geçirgenliği yüksek olan kumlu topraklarda kullanılır. Fazla yıkama ve organik madde eklenmesi gibi özel toprak işleme tedbirleri alınmadıkça bu sular kullanılmaz.</p>	<p>A4 - ÇOK YÜKSEK SODYUMLU SU</p> <p>Bu sınıf sulama suyu sulamaya uygun değildir. Toplam tuz konsantrasyonu düşük, eniyebilir kalsiyum miktarı yüksek olan topraklarda drenajın sağlanması ve yıkamanın uygulanması gibi özel tedbirlerle kullanılabilir.</p>
Sulama suyudaki bor konsantrasyonu (mg/l)			
Sulama suyu sınıfı	Duyarlı bitkiler 1/(mg/l)	Orta derece dayanıklı bitkiler 2/ (mg/l)	Dayanıklı bitkiler 3/(mg/l)
1. Sınıf Sulamaya iyi derecede uygun	0,33'den az	0,67'den az	1,0'den az
2. Sınıf Sulamaya uygun	0,33-0,67	0,67-1,33	1,00-2,00
3. Sınıf Sulamaya orta derecede uygun	0,67-1,00	1,33-2,00	2,00-3,00
4. Sınıf Sulamada şüpheli	1,00-1,25	2,00-2,50	3,00-3,75
5. Sınıf Sulamaya uygun olmayan	1,25'den fazla	2,50'den fazla	3,75'den fazla

2018 yılına ait veriler temin edilememiştir.

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İlimiz endüstrisi genel olarak madencilik, enerji yatırımları ve tarım, gıda sektörlerinden oluşmaktadır. Enerji yatırımları baraj ve HES projelerinden oluşmaktadır. Bu projeler İlimiz akarsuları üzerinde tesis edilmekte olup akarsular su kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu sektörden kaynaklı atık sular ise evsel nitelikli atık sular olmakta ve çoğu proje için paket atık su arıtma tesisleri planlanmış/kurulmuş bulunmaktadır.

İlimizde madencilik alanında ise, açık işletme yöntemi kullanılmaktadır. Zenginleştirme tesisi bulunmadığından endüstriyel kaynaklı atık su oluşumu söz konusu olmamaktadır. Madencilik

alanında kullanılan su ihtiyacı genellikle maden sahası civarında bulunan kaynak suları veya konteynerler ile taşınması suretiyle temin edilmektedir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

İlimiz genelindeki evsel nitelikli atıksular Bingöl Belediyesi'ne ait Atıksu Arıtma Tesisinde arıtıldıktan sonra alıcı ortama (Göynük Çayına) verilmektedir. Diğer Belediyelere ait atıksu arıtma tesisi ile ilgili bilgiler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge B.14 – Bingöl'de Belediyelere ait atıksu arıtma tesisi ile ilgili bilgiler

TESİSİN ADI(YERİ)	TESİSİN TÜRÜ	DURUMU	ATIK DEŞARJ YERİ	BELEDİYE NÜFUSU	MUHTEMEL ATIKSU MİKTARI
Bingöl Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Kentsel Atıksu Arıtma Tesis	Faal	Göynük Çayı	103.441	14411,52
Genç Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Kentsel Atıksu Arıtma Tesis	İnşaat Aşamasında	Murat Nehri	19.238	2600
Solhan Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Kentsel Atıksu Arıtma Tesis	Proje Aşamasında	Solhan Deresi	17.282	2592
Karlıova Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Kentsel Atıksu Arıtma Tesis	İnşaat Aşamasında	Ömeran Deresi	6.672	1000
Yedisu Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Nüfusu 2000 'in altında kaldığından dolayı muaf	-	-	1.473	220
Kığı Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Kentsel Atıksu Arıtma Tesis	-	Kerek Deresi	3.485	520
Yayladere Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Nüfusu 2000 'in altında kaldığından dolayı muaf	-	Ağdant Deresi	1.001	150
Adaklı Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis	Kentsel Atıksu Arıtma Tesis	-	Cuman Deresi	3.105	465
Araconak Beldesi Atıksu Arıtma Tesis	Doğal Atıksu Arıtma Tesis	Proje Aşamasında	Hazer Deresi	2.608	390
Sancak Beldesi Atıksu Arıtma Tesis	Doğal Atıksu Arıtma Tesis	Faal	Çimenli Deresi	2.509	375
Ilıcalar Belediyesi	-	-	Göynük Çayı	3568	535
Çaytepe Belediyesi	Nüfusu 2000 'in altında kaldığından dolayı muaf	-	-	918	138
Servi Belediyesi	Nüfusu 2000 'in altında kaldığından dolayı muaf	-	-	1.236	185
Kığı Barajı Şantiyesi	Paket Atıksu Arıtma Tesis	Faal	Peri Çayı	0	200
Kaleköy Barajı Şantiyesi	Paket Atıksu Arıtma Tesis	Faal	Murat Nehri	0	83
İçmeler TOKİ Konutları	Paket Atıksu Arıtma Tesis	Faal	Göynük Çayı	-	1400

Evsel Atıksu atma tesisi bilgileri :

Mevcut Kapasite	: 16.500 m ³ /gün
Hizmet verilen nüfus	: 117.000 kişi
Deşarj noktası koordinatları	: 37-634524 E , 4305075 N
Aritma Çamuru Miktarı	: Max. 850 kg/gün

B.3.2. Yayılı Kaynaklar***B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar***

Bingöl; dağlık, vadileri dik ve sarp olduğundan, ovaları % 2,5 ve ekime müsait yerler ise % 3'tür. Başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, darı, çavdar, baklagiller, fasulye, şekerpancarı, sebze, kavun ve karpuzdur. Genç ilçesinde, üzüm, bol miktarda elma ve armut yetişir. Bingöl'de modern tarım henüz yerleşmemiştir. Tarım aletleri ve traktör sayısı çok azdır. Sun'i gübreleme henüz yapılmamaktadır.

Arazi Kullanım Türü	Alan(da)
Tarım arazileri	59.140
Çayır-Mera	432.471

B.3.2.2. Diğer

Bingöl İli Yerel Yönetimler Çevre Hizmetleri Birliği (BİNÇEV BİR) Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösterecek olan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi inşaatı bitmiş ve tesis 2013 yılında faaliyete alınmıştır.

B.4. Deniz Kıyı Sularının Kirlilik Durumu

İlimizin denize kıyısı yoktur.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri**B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu*****B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti*****İlimizde içme ve kullanma suyu kaynaklarımız Metan, Mirzan ve Kürük'dür.**

İlimizde içme ve kullanma suyu şebekesi nüfusun tamamına %100'ne hizmet vermektedir.

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ile ilgili bilgiler Bingöl Belediye Başkanlığından temin edilememiştir. İlimizde içme suyu arıtım tesisi bulunmamaktadır.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İlimizde içme ve kullanma suyu kaynaklarımız Metan, Mirzan ve Kürük'dür. İçme ve kullanma suyu şebekesi nüfusun tamamına (% 100) hizmet vermektedir.

B.5.2. Sulama

İlgili kurumdan gerekli bilgiler alınamamıştır.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimizde salma sulama yöntemi kullanılmamaktadır

B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlgili kurumdan gerekli bilgiler alınamamıştır

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

Konuyla ilgili Bingöl Belediye Başkanlığından bilgi edinilememiştir.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

İlimizde akarsular üzerinde tesis edilen/planlanan baraj ve Hidroelektrik santralleri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Çizelge B.15 – Bingöl’de akarsular üzerinde tesis edilen/planlanan baraj ve Hidroelektrik santralleri ile ilgili bilgiler

Sıra No	Proje Adı	Proje Sahibi	Projenin Yeri
1	Kazan Barajı ve HES(20 MW)	Deniz Elektrik Üretim Ltd.Şti.	Bingöl İli Karlıova İlçesi Kaynarınar Köyü Perisuyu üzeri
2	Abdalan Regülatörleri ve HES(16,56 MW)	Yedisu Enerji Üretim Ltd.Şti..	Bingöl İli Yedisu İlçesi Şampaşa deresi üzeri Üzeri(Tunceli İlini de kapsamakta
3	İlica Regülatörü ve HES(15,51 MW)	Bilsev Enerji Üretim ve Tic. A.Ş.	Bingöl İli Kiğı İlçesi
4	Pulur Regülatörü ve HES(18,10MW)	Bilsev Enerji Üretim ve Tic. A.Ş.	Bingöl İli Adaklı İlçesi
5	Gökçe Regülatörü ve HES(25,7 MW)	Mercan Enerji Üretim San. Ve Tic. A.Ş.	Bingöl İli Merkez Gökçekanat Köyü
6	Uludere Regülatörü ve HES(6,75 MW)	Karva Enerji San. Tic. Ltd.Şti.	Bingöl İli Karlıova İlçesi Kaynak Köyü
7	Doğu Regülatörü ve HES (5,094 MW)	Nassan Elk. Ürt. İnş. Tur. San. Tic.Ltd.Şti.	Bingöl İli Solhan İlçesi Murat Nehri Giloran Deresi
8	Bingöl 2 Regülatörü ve HES(17,40 MW)	Bingöl Elektrik Enerji Üretimi Ltd.Şti.	Bingöl İli Merkez İlçesi Göynük Çayı Üzeri
9	Bingöl 1 Regülatörü ve HES (7,75 MW)	Karlıova Elektrik Enerji Üretimi Ltd.Şti.	Bingöl İli Karlıova İlçesi Göynük Çayı Üzeri
10	Bilaloğlu Regülatörü ve HES(11,11 MW)	Uzaş Mad. Çimento Alçı İnş.Elektrik Üretim A.Ş.	Bingöl İli Merkez Çevrimpınar (gökçe çayı)
11	Yedisu regülatörü ve HES (23,31 MW)	Özaltın Enerji Üretim ve İnş.A.Ş.	Bingöl İli Kiğı İlçesi Peri Suyu Üzeri
12	Çapakçur Regülatörü ve HES (1,7 MW)	Yesrib Kuy.Hay.Gd. Ürt. Paz.San.Tic.A.Ş.	Bingöl İli Merkez İlçesi
13	Karataş Regülatörü ve HES (42,67 MW)	Anadolum Elektrik Üretim Ltd.Şti.	Bingöl İli Karlıova İlçesi Yedisu yerleşim yeri Peri Çayı Üzeri
14	Başköy Barajı ve HES (38,80 MW)	Anadolum Elektrik Üretim Ltd.Şti.	Bingöl İli Peri Çayı Başköy Suyu Üzeri
15	Beyhani I-II Barajları-HES ve Malzeme Ocakları(580 MW)	Kalehan Enerji Üretim ve Tic.A.Ş.	Elazığ-Bingöl İlleri Murat Nehri Üzeri
16	Aşağı Kaleköy- Yukarı Kaleköy Barajları ve HES(1081 MW)	Kalehan Enerji Üretim ve Tic.A.Ş.	Bingöl-Muş İlleri Murat Nehri Üzeri
17	Saf I-II-III Regülatörleri ve HES(72,87 MW)	Saf Enerji Elektrik Üretim San.ve Tic.A.Ş.	Bingöl İli Karlıova İlçesi Göynük Çayı Üzeri
18	Duru HES(46 MW)	Durusu Enerji Üretim A.Ş.	Bingöl İli Yedisu İlçesi Perisuyu Üzeri
19	Kiğı Barajı ve HES(140 MW)	DSİ	Bingöl İli Kiğı İlçesi Perisuyu üzeri
20	Pembalik Barajı ve HES(108 MW)	Darenhes Elt. Üretim A.Ş.	Elazığ-Tunceli-Bingöl İlleri Perisuyu üzeri
21	Özlüce Barajı ve HES(200 MW)	DSİ	Bingöl-Elazığ İlleri Perisuyu Üzeri
22	Bayram HES(1,2 MWe)	Enbi Enerji Tic.ve San.Ltd.Şti.	Bingöl İli Merkez İlçesi
23	Dipni Barajı ve HES(86,253 MWm)	Aksa Enerji Üretim A.Ş.	Diyarbakır Elazığ Bingöl(Servi-Dicle nehri üzeri)
24	Gözeler Regülatörü ve HES(61,8 MWm)	Kalehan Enerji Üretim ve Tic.A.Ş.	Bingöl İli Merkez Garip köyü

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İlgili kurumdan gerekli bilgiler alınamamıştır.

B.6. Çevresel Altyapı

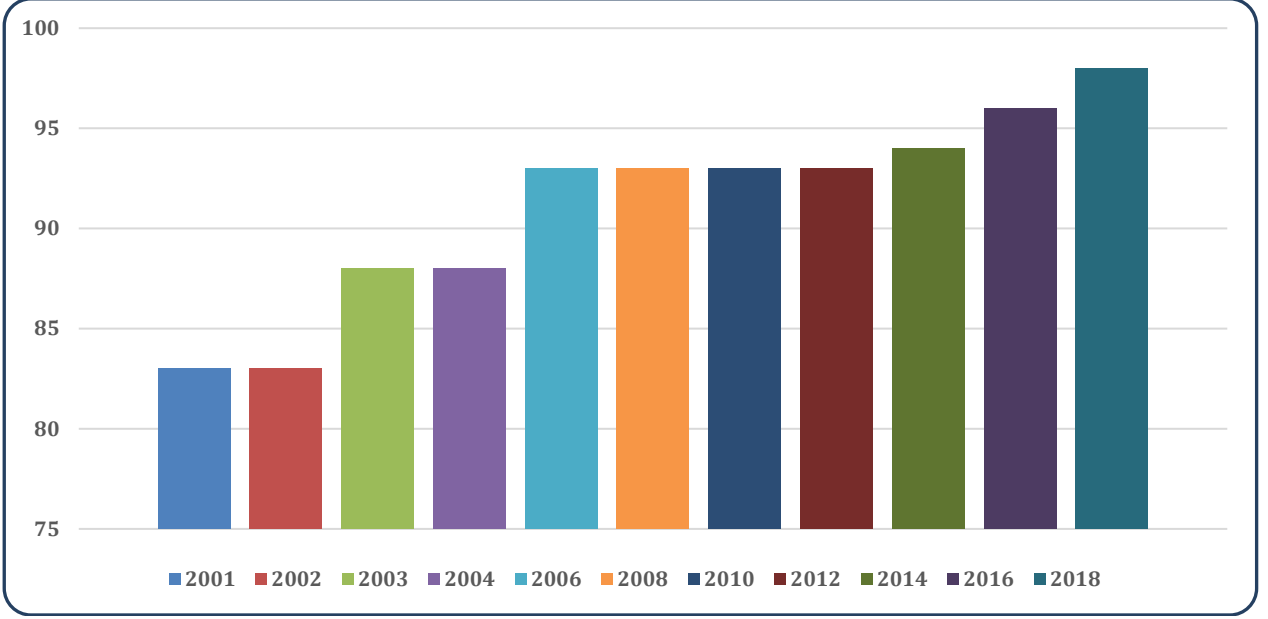
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Bingöl Belediyesi Evsel Atıksu Arıtma Tesisi nüfusun % 95 'ne hizmet vermektedir.

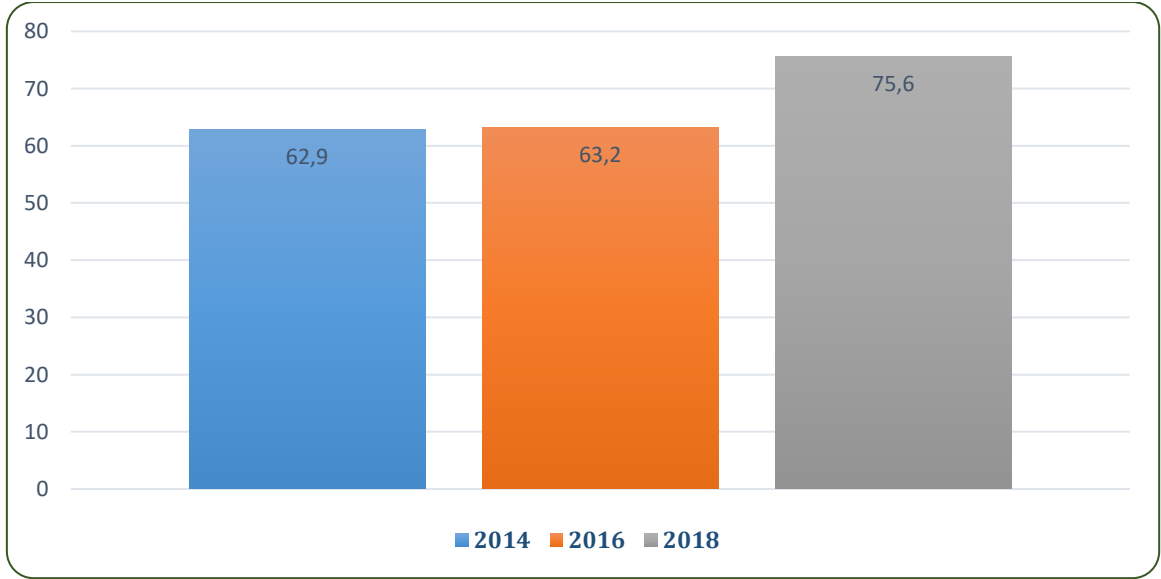
Bingöl Belediyesi kanalizasyon şebekesi nüfusunun % 95 'ne hizmet vermektedir.

		YIL	%
Kanalizasyon Şebekesi İle Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	Ölçüm bazında	2001	83
		2002	83
		2003	88
		2004	88
		2006	93
		2008	93
		2010	93
		2012	93
		2014	94
		2016	96
Kanalizasyon Şebekesi İle Hizmet Verilen Belediye Sayısı	Ölçüm bazında	2001	10
		2002	11
		2003	11
		2004	11
		2006	12
		2008	12
		2010	12
		2012	12
		2014	11
		2016	11
2018	11		

		YIL	
Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı(%)	Ölçüm bazında	2014	62,9
		2016	63,2
		2018	75,6
Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Verilen Belediye Sayısı	Ölçüm bazında	2014	1
		2016	1
		2018	2

Grafik B.3 - Bingöl ilinde kanalizasyon hizmeti verilen nüfusun belediye nüfusuna oranı (TUIK, 2019)

Grafik B.4 – Bingöl ilinde atıksu arıtma tesisi ile hizmet edilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı (TUIK, 2019)

Çizelge B.16 – Bingöl ilinde 2018 yılı kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu
(Bingöl Belediyesi, 2018)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisi Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası	Deniz Deşarjı (var/yok)	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/yıl)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri							
İl Merkezi	Bingöl Belediyesi	x			x	x	16.500	Var		37-634524 E,4305075 N		117000	850
İlçeler	Genç Belediyesi	X			X	X	2.350	Yok		633254 4290098		25780	Çamur Oluşumu Henüz Söz Konusu Değildir
	Adaklı Belediyesi			X					465	Yapıldığında 62519 43445		3105	
	Solhan Belediyesi	Plan aşamasında											

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği" kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Çizelge B.17 – Bingöl ilinde 2018 yılı OSB’lerde atıksu arıtma tesislerinin durumu (OSB, 2019)

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
BİNGÖL OSB	PROJE AŞAMASINDA	-	BİYOLOJİK + KİMYASAL	-	-	-

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, iletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

Yer altı ve yüzey sularının kirlenmemesi için düzenli katı atık tesisi çöp döküm sahası tabanı geomembran ile kaplanmış çöp sızıntı suları yer altı sularına karışmamaktadır. Çöp sızıntı suları depo alanı içerisinde yapılan sızıntı suyu havuzunda biriktirilmektedir. Bu havuzda biriktirilen çöp sızıntı suyu çöpün üzerine geri püskürtme yöntemi (resirkülasyon) kullanılmaktadır.

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde atıksuların geri kazanımı söz konusu değildir.

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

İlimizde, “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” kapsamında 2016 yılında çalışmalara başlanmıştır.

Çizelge B.18 - Bingöl ilinde 2018 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler

(Kaynak, yıl)

Tespit Edilmiş Kirlenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirlenmenin Nedeni	Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirlenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda ne tür temizleme faaliyetleri* yapılıyor? (Aşağıdaki temizleme yöntemleri dikkate alınmalıdır)
		Var	Yok	
1.				
2.				
3.				

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanımı

Arıtma Tesisi arıtma çamuru dekantör ile çıkışı sağlanarak su muhtevası ve tehlike sınıfı yapılan analizler sonucunda belirlenmiş olup arıtma çamuru düzenli depolama tesisinde depolanması uygun görülmektedir.

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

“Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında, Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten bu yana İlimizde 13 adet madencilik projesinin Doğaya Yeniden Kazandırma Planları hazırlanmış ve İl Müdürlüğümüzce onaylanmıştır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlgili kurumdan herhangi bir bilgi edinilememiştir.

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde çok sayıda akarsu ve Hidroelektrik santrali bulunmakta ve bu durum hem bölge ekonomisine hem de bölgenin iklimine fayda sağlamaktadır. İlimizde Bingöl Belediyesine ve Genç Belediyesine ait Atıksu Arıtma Tesisi bulunmakta ve bu tesis il nüfusunun tamamına hizmet vermektedir. Ayrıca ilimizde BİNÇEV BİR’e ait Katı Atık bertaraf tesisi de mevcuttur.

Kaynaklar

DSİ
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bingöl Belediye Başkanlığı

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Bingöl İli Yerel Yönetimler Çevre Hizmetleri Birliği (BİNÇEVBİR) Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösterecek olan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi inşaatı bitmiş ve tesis 2013 yılında faaliyete alınmıştır. Bingöl ili, Merkez ilçe, Beyaztoprak köyü K45.a.1 ve K45.a.2 paftalarında yapılan BİNÇEVBİR Katı Atık Bertaraf Tesisi'nin mevzi imar planı Bingöl İl Genel Meclisinin 17.11.2006 tarihinde K45A-08C-1D paftasında onaylanmıştır. Proje konusu faaliyet alanı Bingöl- Muş yolu istikametinde (ilin doğu yönünde) il merkezine yaklaşık 13 km uzaklıktadır. Alana en yakın yerleşim yeri olarak yaklaşık 1 km mesafede Beyaztoprak Köyü, 2 km'de Onbirevler Köyü, 5 km'de Kardeşler Köyü bulunmaktadır. En yakın sanayi alanı, Küçük Sanayi Sitesi olup tesise olan uzaklığı yaklaşık 5 km'dir. Ayrıca sahaya yaklaşık 0,5 km mesafede bir asfalt plante tesisi bulunmaktadır. Tesisi tamamlanan katı atık düzenli depolama alanı yakınlarında yer altı ve yerüstü su kaynakları bulunmamaktadır. Mevcut vahşi depolama alanı rehabilite edilerek yeşil alan olarak değerlendirilmesi planlanmaktadır.

Tesisin konumu Harita C.3'de görülmektedir.

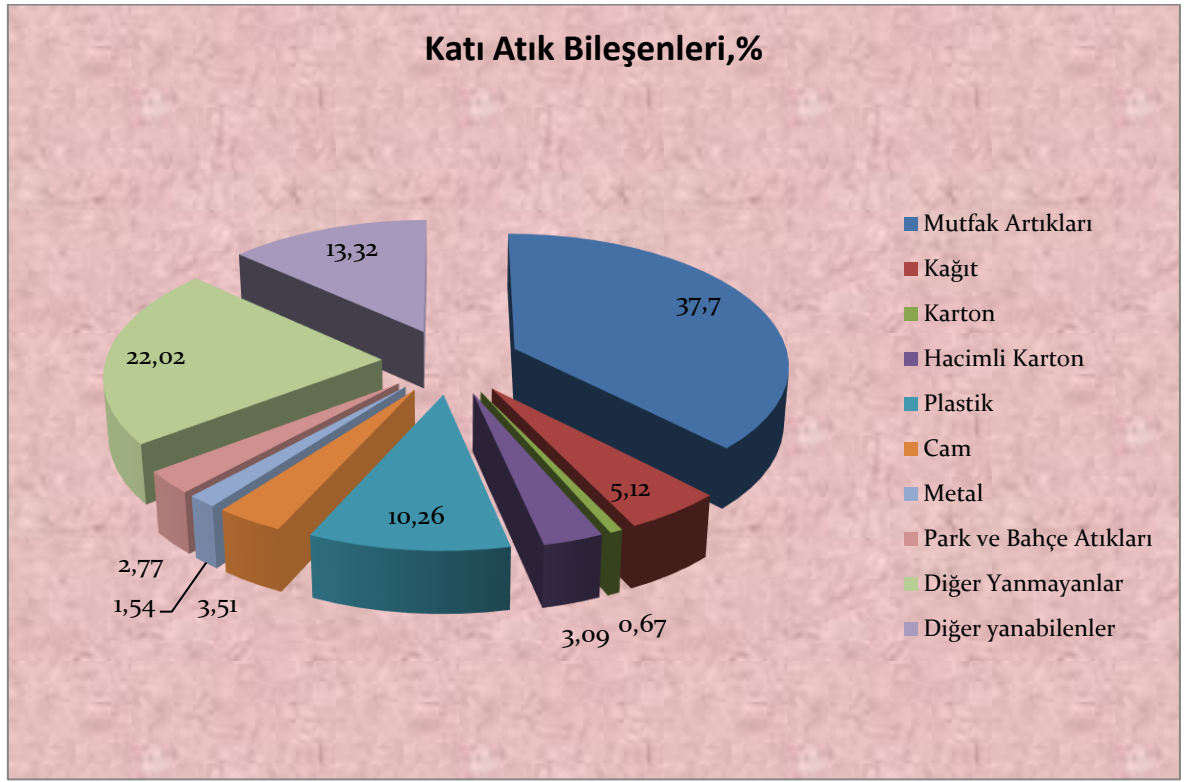

Harita C.3 - Bingöl ili katı atık düzenli depolama tesisi yeri

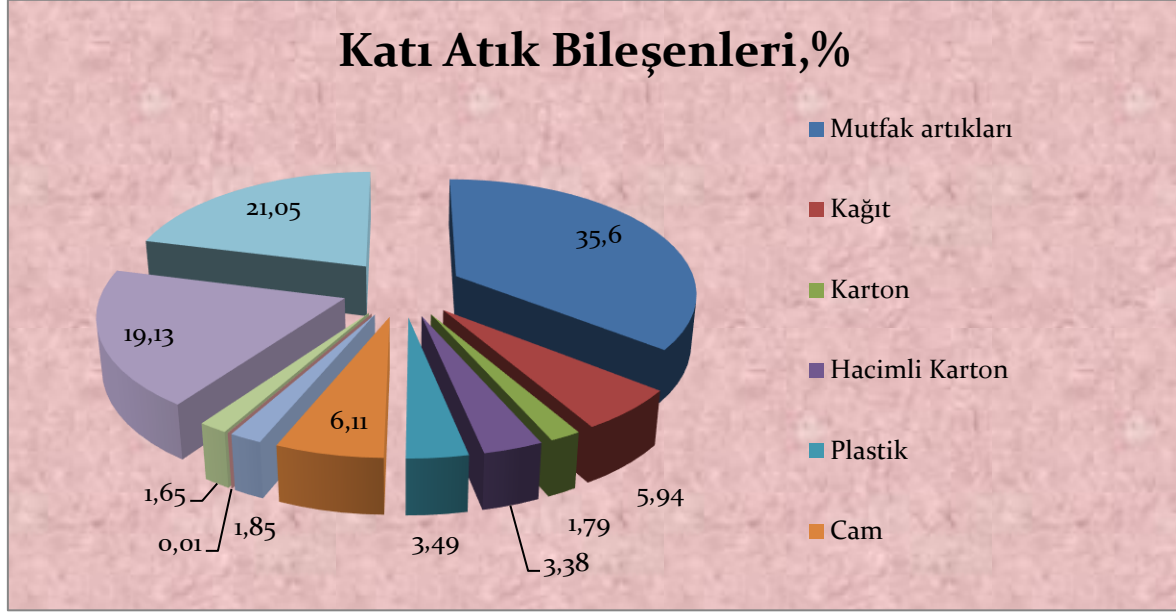
Yer için altı ve yüzey sularının kirlenmemesi düzenli katı atık tesisi çöp döküm sahası tabanı Jeomembran ile kaplanmış çöp sızıntı suları yer altı sularına karışmamaktadır. Çöp sızıntı suları depo alanı içerisinde yapılan sızıntı suyu havuzunda biriktirilmektedir. Bu havuzda biriktirilen çöp sızıntı suyu çöpün üzerine geri püskürtme yöntemi (resirkülasyon) kullanılmaktadır. Söz konusu Bingöl İli Yerel Yönetimler Çevre Hizmetleri Birliği (BİNÇEVBİR)'ne üye olup, aktarma istasyonu planlama aşamasında olduğundan ilçemiz mücavir alanında oluşan evsel nitelikli katı atıkları aktarma istasyonu yapımı tamamlanan kadar imkanlar dahilinde BİNÇEVBİRE götürülüp bertarafı sağlanmaktadır.

Çizelge C.19 - Bingöl ili katı atık kompozisyonu (2009)
(Bingöl Belediyesi, 2017)

Katı Atık Bileşenleri	KIŞ (%)	YAZ (%)
Mutfak Artıkları	37,70	35.60
Kâğıt	5,12	5.94
Karton	0,67	1.79
Hacimli Karton	3,09	3.38
Plastik	10,26	3.49
Cam	3,51	6.11
Metal	1,54	1.85
Hacimli Metal	0,00	0.00
Atık Elektrikli ve Elektronik Ekipman	0,00	0.01
Tehlikeli Atık	0,00	0.00
Park ve Bahçe Atıkları	2,77	1.65
Diğer Yanmayanlar	22,02	19.13
Diğer Yanabilenler	13,32	21.05
Diğer Yanabilir Hacimli Atıklar	0,00	0.00
Diğer Yanmayan Hacimli Atıklar	0,00	0.00
Diğerleri	0,00	0.00
TOPLAM	100,00	100.00

Grafik C.5 - Bingöl ilinde katı atık kompozisyonu -Kış
(Bingöl Belediyesi, 2017)

Grafik C.6 - Bingöl ilinde katı atık kompozisyonu -Yaz
(Bingöl Belediyesi, 2017)

Çizelge C.20 - BİNÇEVİR nüfus ve katı atık projeksiyonları

İşletme Süresi	Sene	Nüfus (N)	Kişi başı Atık Üretimi (kg/N G)	Günlük Atık Miktarı (ton/ G)	Yıllık Atık Miktarı (ton/yıl)	Atık Hacmi (iyi Sıkıştırılmış) (m ³ /yıl)	Kümülatif Atık Hacmi (m ³)
1	2010	127.378	0,80	102	37.194	40.210	40.210
2	2011	131.199	0,80	105	38.310	41.416	81.627
3	2012	135.135	0,80	108	39.460	42.659	124.286
4	2013	139.189	0,80	111	40.643	43.939	168.224
5	2014	143.365	0,80	115	41.863	45.257	213.481
6	2015	147.666	0,80	118	43.118	46.615	260.096
7	2016	152.096	0,80	122	44.412	48.013	308.109
8	2017	156.659	0,80	125	45.744	49.453	357.562
9	2018	161.359	0,80	129	47.117	50.937	408.499
10	2019	166.199	0,80	133	48.530	52.465	460.964
11	2020	171.185	0,80	137	49.986	54.039	515.003
12	2021	176.321	0,80	141	51.486	55.660	570.664
13	2022	181.611	0,80	145	53.030	57.330	627.994
14	2023	187.059	0,80	150	54.621	59.050	687.044
15	2024	192.671	0,80	154	56.260	60.821	747.865
16	2025	198.451	0,80	159	57.948	62.646	810.511
17	2026	204.404	0,80	164	59.686	64.525	875.037
18	2027	210.536	0,80	168	61.477	66.461	941.498

Bingöl ilinde 2017 Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi
(Bingöl Belediye Başkanlığı, 2017)

Birlik adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu varsa sayısı	Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi			
	Evsel*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
BİNÇEVİR	X	-	-	-	X	-	-	-
Genç Belediyesi	X	-	-	-				BİNÇEVİR

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

Bingöl Belediye Başkanlığı tarafından ilimiz Recep Tayyip Erdoğan Mah. çevresinde hafriyat döküm alanı belirlenmiş olup ayrıca İl Özel İdaresi tarafından Bingöl Merkez Ekinyolu Köyü civarında hafriyat döküm alanı belirlenmiştir.

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

Sıfır Atık Yönetimi kapsamında ilimizde iki okula eğitim verilmiştir. Hedef kitlelere yönelik ilde atık getirme merkezleri kurulmamış olup ilimizde sıfır atık sistemini uygulayan 42 tane kurum bulunmaktadır. Toplanan toplam atık miktarı 24.114 kg'dır.

Çizelge C.22 - Bingöl ilinde Sıfır Atık Yönetimi özet çizelgesi
(Bingöl ÇŞİM, 2019)

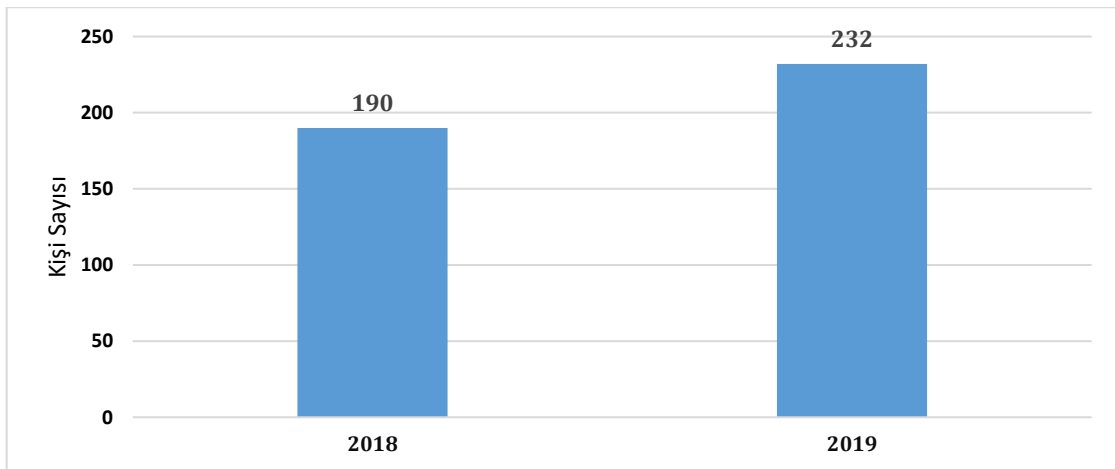
İl	İlçe	Sisteme Geçen Belediye Sayısı	Sisteme Geçen Kurum Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı	1. Sınıf Atık Getirme Merkezi Sayısı	2. Sınıf Atık Getirme Merkezi Sayısı	3. Sınıf Atık Getirme Merkezi Sayısı	Mobil Atık Getirme Merkezi Sayısı	Kumbara Sayısı	Konteyner Sayısı	Geçici Atık Getirme Merkezi Sayısı	Kompost Makina Sayısı	Elde Edilen Kompost Miktarı	Çalışan Sayısı	Öğrenci Sayısı
BİNGÖL	TÜMÜ	1	49	159	0	0	0	0	3	1	3	0	0	754	7335

C.3.1. Eğitimler

İlimizde 10.10.2018 tarihli ve 100 karar nolu MÇK toplantısında SIFIR ATIK PROJESİ ile ilgili karar alınmış olup kurum amirleri bilgilendirilmiştir.

Çizelge C.23 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler
(EÇBS, 2019)

Hedef Kitle	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı
Kurum Temsilcileri	1	20
Öğrenci	2	170

Grafik C.7 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(EÇBS, 2019)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

İlimizde Atık getirme merkezleri henüz kurulmamıştır.

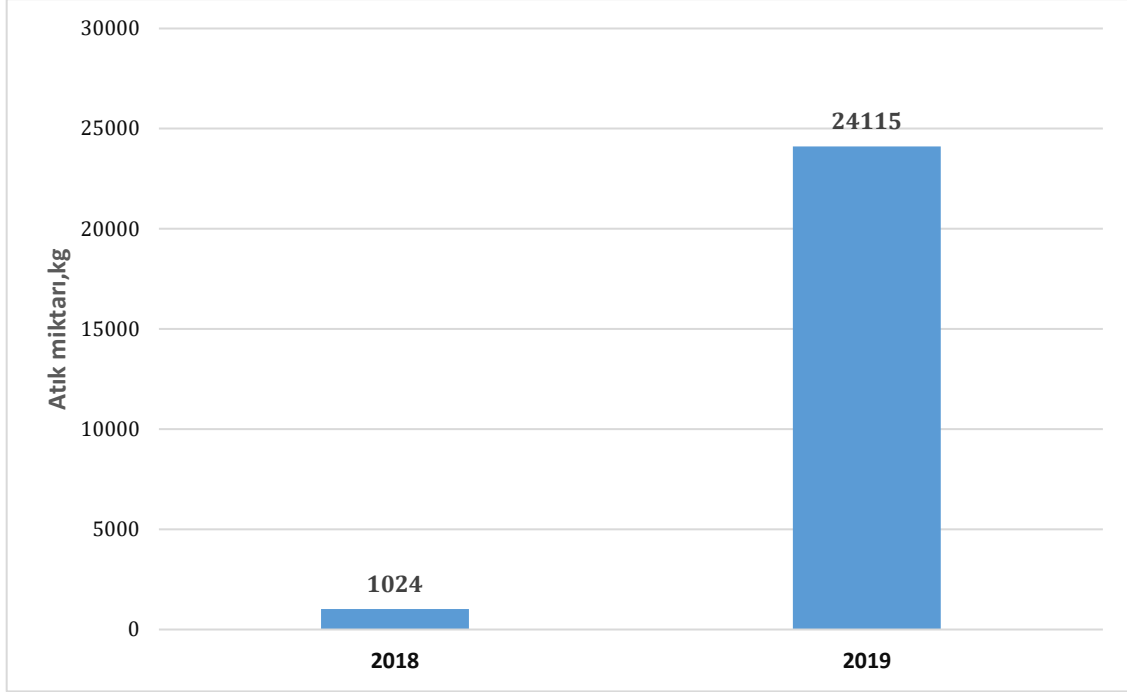
Çizelge C.24 – 2018 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri
(Kaynak, Yıl)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Belediye/AVM/OSB/Üniversite/Site/havaalanı	İlçesi	Toplanan Atık Türü Sayısı	Toplanan Atık Grupları
1. Sınıf AGM Belediye	-	-	-
2. Sınıf AGM AVM	-	-	-
3. Sınıf AGMOSB, Üniversite, Site, havaalanı	-	-	-
Mobil Atık Getirme MerkeziBelediye	-	-	-

C.3.3. Atık Miktarları

Çizelge C.25 – 2018 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(EÇBS, 2019)

	İlçe	Toplanan Atık Miktarı (Kg)
Kağıt, karton (15 01 01, 15 01 05, 20 01 01)	Merkez	-
Plastik (15 01 02, 15 01 05, 17 02 03, 20 01 39)	Merkez	-
Metal (15 01 04, 17 04 07, 20 01 40)	Merkez	-
Cam (15 01 07, 17 02 02, 20 01 02)	Merkez	-
Ahşap (15 01 03, 17 02 01, 20 01 38)	Merkez	-
Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)	Merkez	-
Pil(16 06 01*)	Merkez	-
Akü (16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34)	Merkez	-
Toner-Kartuş (08 03 17*, 20 01 27*)	Merkez	-
Aydınlatma (20 01 21*)	Merkez	320
Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 16 02 13*, 16 02 14*, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)	Merkez	-
İlaçlar (20 01 31*, 18 01 08*, 18 02 07*, 20 01 32)	Merkez	-
Bitkisel atık yağ (20 01 25, 20 01 26*)	Merkez	-
Hacimli atıklar (20 03 07)	Merkez	-
Araç bakım/onarım(16 01 03, 16 01 07*)	Merkez	496
Tehlikeli atık (20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 37*)	Merkez	-
Organik atık	Merkez	-
Karışık (plastik, kağıt, cam, metal)	Merkez	-
Kontamine Ambalaj	Merkez	208
TOPLAM	Merkez	1.024

Grafik C.8 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı (EÇBS, 2019)

C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

Çizelge C.26 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı (EÇBS, 2019)

Hedef Kitle	Toplam Kurum Sayı	Sisteme Geçen Kurum	%
Belediye Geneli	8	1	12,5
Belediye Hizmet Binası	8	1	12,5
Okul	361	28	7,75
Kurum/kuruluş	-	42	-
AVM	1	1	100
Otel	12	-	-
Hastane	8	1	12,5
Sanayi	-	-	-
Diğer	-	-	-

İlimizde bütün kurumlar 2019 yılında sıfır atık sistemine geçmiştir.

C.3.5. Ekipman

Çizelge C.27 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar (EÇBS, 2019)

Kurumlardaki Kumbara Sayısı	Kurumlardaki Konteyner Sayısı	Belediye Genelindeki Konteyner Sayısı
3	1	1

C.3.6. Kompost

İlimizde kompost tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.23 – 2018 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri
(EÇBS, 2019)

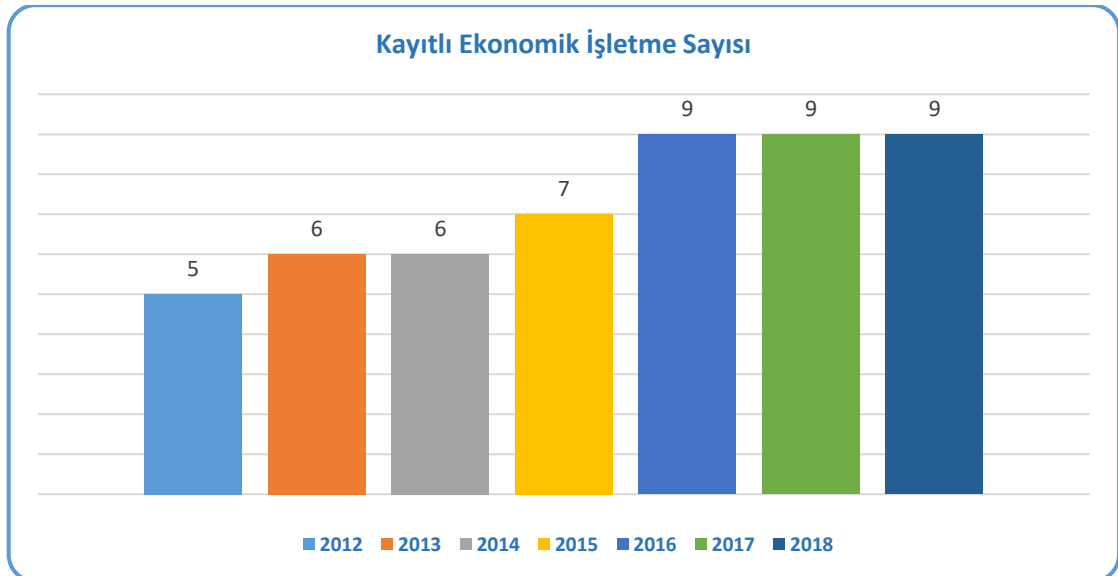
	Kompost Tesisi Sayısı	Toplam Kapasitesi	Yıllık Üretilen Kompost Miktarı (kg)
Belediye Geneli	-	-	-
Kurum/Kuruluşlar	-	-	-

C.4. Ambalaj Atıkları

Çizelge C.28 – Bingöl ilinde 2018 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları
(Ambalaj Bilgi Sistemi, 2019)

Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı (kg)	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik		
Metal		
Kompozit		
Kağıt Karton		
Cam		
Ahşap		
Karışık		
Toplam		

EÇBS kayıtlı ambalaj atığı toplayıcısı bulunmadığından yukarıdaki çizelge doldurulamamıştır.

Grafik C.9 – Yıl bazında Bingöl ilinde kayıtlı ekonomik işletmeler
(ABS, 2019)

Çizelge C.29 - 2018 yılında Bingöl ilinde kayıtlı ekonomik işletme sayısı
(ABS, 2019)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı (Satış Noktaları Hariç)	-
Piyasaya Süren İşletme Sayısı (Sadece Satış Noktaları)	9
Ambalaj Üreticisi Sayısı	0
Tedarikçi Sayısı	0

Çizelge C.30 - 2018 yılında Bingöl ilinde kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı
(ABS, 2019)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
8	-	-	-

Çizelge C.31 - 2018 yılında Bingöl ilinde ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(ABS, 2019)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
-	-	-	-	-	-	-	-

İlimizde geri kazanım tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.32 – 2018 yılında Bingöl ilinde Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı durumu
(ABS, 2019)

Belediye Adı	Nüfusu	AAYP Durumu (Var-Yok)	AAYP Onay Tarihi	AAYP'ye Dahil Olan TAT Firmaları	AAYP'ye Dahil Olan Yetkilendirilmiş Kuruluşlar
Bingöl Belediyesi	103.441	Var	Onay Bekliyor		

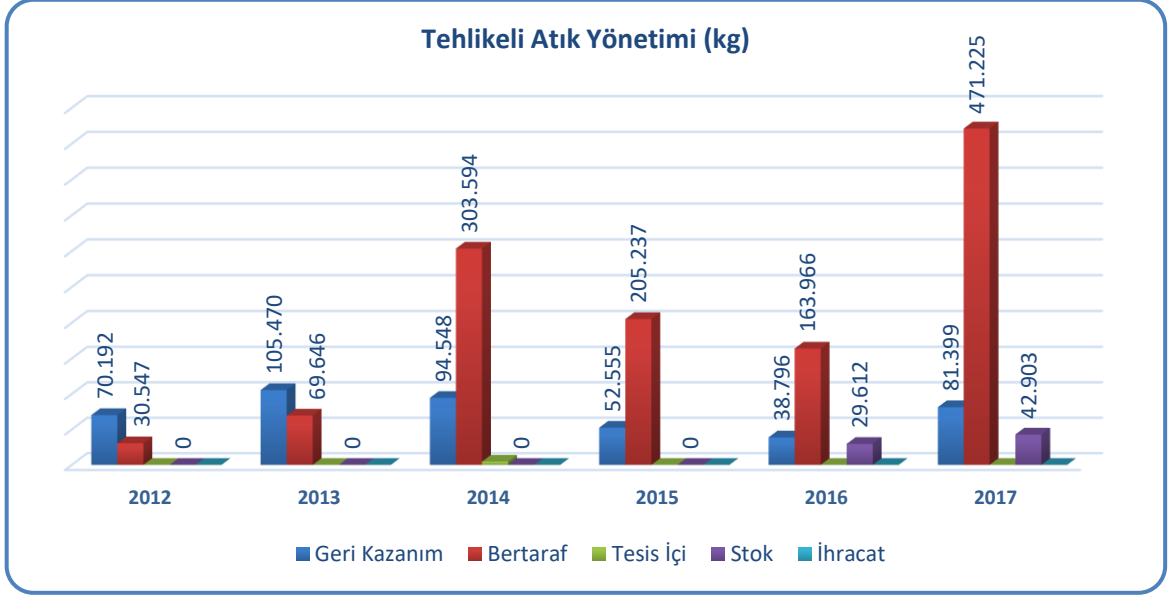
İlimizde atık getirme merkezleri bulunmamaktadır.

Çizelge C.33 - 2018 yılında Bingöl ilinde Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum
(Bingöl Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2019)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Sahibi	Kurucu Türü (Belediye-AVM-OSB-Havalimanı-Satış Noktası vd.)	Adresi	İzin/Onay tarihi	Atık Grupları
1. Sınıf AGM	-	-	-	-	-
2. Sınıf AGM	-	-	-	-	-
3. Sınıf AGM	-	-	-	-	-

C.5. Tehlikeli Atıklar

Belediye Başkanlığımızca tehlikeli atıklar kapsamında atık madeni yağlara ilişkin PET DER firması ile protokol yapılmış olup bu yağların bertarafı sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2017 yılsonu itibarıyla 965 lt atık madeni yağ toplanarak bertaraf edilmiştir.

Grafik C.10 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi

(Atık Yönetim Uygulaması, 2019)

Çizelge C.34 - Bingöl ilinde 2017 yılında atık işleme ve miktarı

(Atık Yönetim Uygulaması, 2019)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ KODU (R/D)	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
100321	-	22440
120106	-	2
180103	D9	2648
130701	R1	17
130113	-	2000
180103	D9	7413
180103	D9	7111
130208	R1	700
180103	D9	70421
180103	D9	24263
160601	R4	6220
180103	D9	221
180103	D9	31
130208	-	150
180103	D9	11042
150110	-	20
180103	D9	315
180103	D9	2

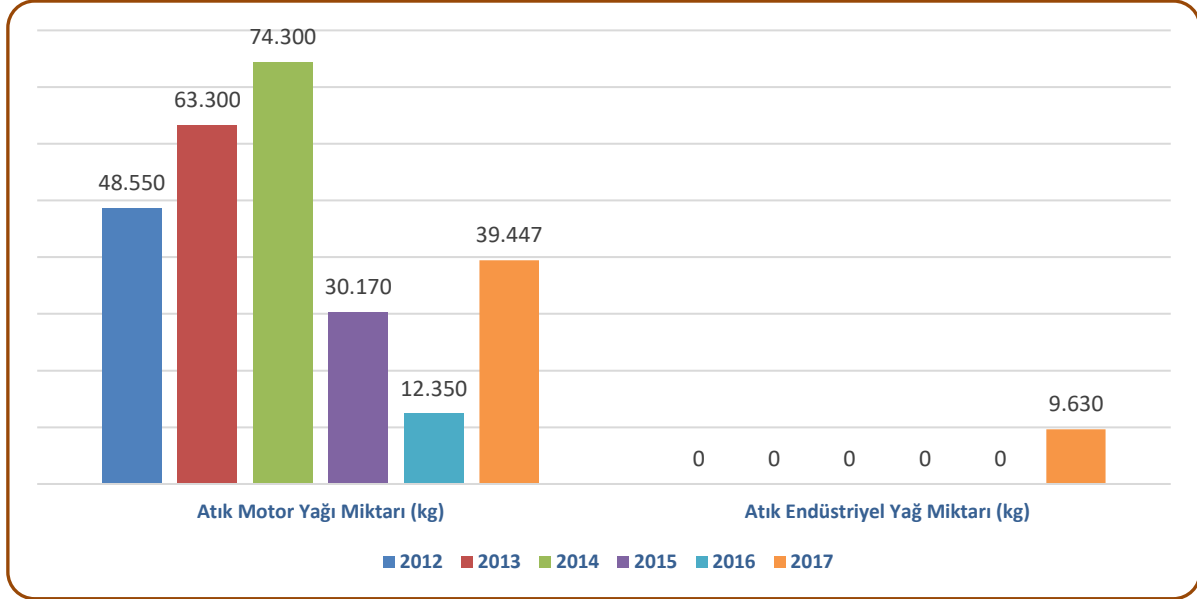
100321	D5	21500
180103	D9	59
130208	R1	10450
150110	R4	740
160107	R4	5020
180103	D9	140
200126	R9	600
090103	R4	130
180103	D9	3766
180103	D9	83
050103	R13	5000
180103	D9	891
180103	D9	196
180103	D9	4767
180103	D10	24
130208	-	5000
160107	R4	4500
200126	R9	1900
180103	D9	197
200126	R9	550
180103	D9	143
180103	D9	40
180103	D9	108
180103	D9	41
130208	R1	1200
180103	D9	156
090103	R4	123
090104	R4	200
180103	D9	6658
130703	R13	182
150202	R12	100
180103	D9	14
080317	R12	2
150110	R4	310
150111	R13	20
150202	R13	40
160213	R4	60
160215	R4	730
160601	R13	2
180103	D9	671
180103	D9	149
180103	D9	80
180103	D9	1

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve

Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.6. Atık Madeni Yağlar

Belediye Başkanlığımızca tehlikeli atıklar kapsamında atık madeni yağlara ilişkin PET DER firması ile protokol yapılmış olup bu yağların bertarafı sağlanmaktadır. Bu kapsamda 2017 yıl sonu itibariyle 965 lt atık madeni yağ toplanarak bertaraf edilmiştir.

Grafik C.11 - Yıllar itibariyle Bingöl ilinde atık madeni yağ toplama miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2019)

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*
Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.35 – Bingöl ilinde 2017 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları

(Atık Yönetim Uygulaması, 2019)

Geri kazanım* (kg)	Nihai bertaraf (ton)	İhracat (ton)	Stok (ton)	Atık Minimizasyonu (Tesis Dışı) (ton)
49.077	0	0	4.008	0

*Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

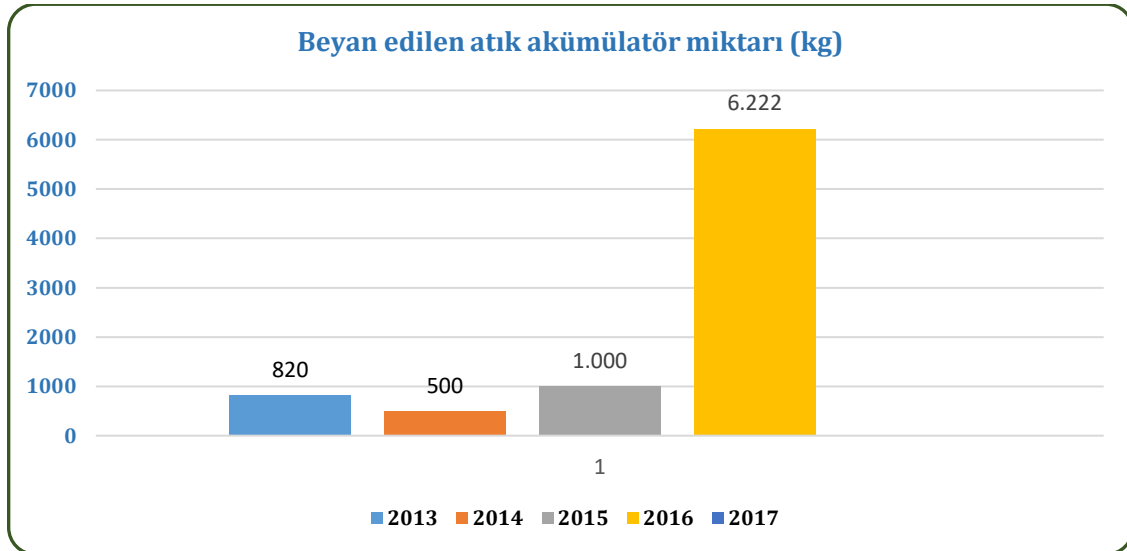
C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık Pillere ilişkin ilimizde belediyemiz tarafından toplama ve eğitim çalışmaları yapılmakta olup toplanan atık piller TAP derneğine gönderilerek nihai bertarafı sağlanmaktadır. 2017 yıl sonu itibariyle 140 kg atık pil toplanarak nihai bertarafının gerçekleştirilmesi amacıyla TAP derneğine gönderilmiştir.

Çizelge C.36 – Bingöl ilinde 2017 yılında toplanan akümülatörlerle ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması, 2019)

ATIK AKÜMÜLATÖRLER						
Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
		-	-	-	-	-

16 06 01*: Kurşunlu Akümülatörler için kullanılan atık kodu

Grafik C.12 – Bingöl ilinde yıllar itibariyle atık akü toplama ve geri kazanım miktarı (kg)

(Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)

Çizelge C.37 – Bingöl ilinde yıllar itibariyle toplanan atık akü miktarı (kg)
(Atık Yönetimi Uygulaması, 2019)

2013	2014	2015	2016	2017
820	500	1.000	6.222	0

Kurşunlu Akümülatörler için kullanılan atık kodu 16 06 01*

Çizelge C.38 - Bingöl ilinde yıllar itibariyle toplanan atık pil miktarı (Kg)
(Atık Yönetimi Uygulaması, Ağustos 2018)

2013	2014	2015	2016	2017
0	0	0	0	140

Atık piller için kullanılan atık kodları: 16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

İlimiz de Bitkisel Atık Yağların Toplanması ile ilgili Deha Biodizel firması ile protokol yapılmış olup cafe, lokanta, restaurant, yemekhane, otel, okul vs. yerlerde bitkisel atık yağlar ayrı biriktirilerek Belediyemiz adına bu firma tarafından alınarak bertarafı sağlanmaktadır. 2017 yılsonu itibariyle 4.820 kg bitkisel atık yağ firma eliyle toplattırılarak bertarafı sağlanmıştır.

Çizelge C.39 – Bingöl ilinde 2017 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler
(Bingöl ÇŞİM, 2019)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis ¹		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
		Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
Sayısı	Kapasitesi (ton)				
		4.820			

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok ve tesis içi hariç olarak değerlendirilecektir.

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistiki veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

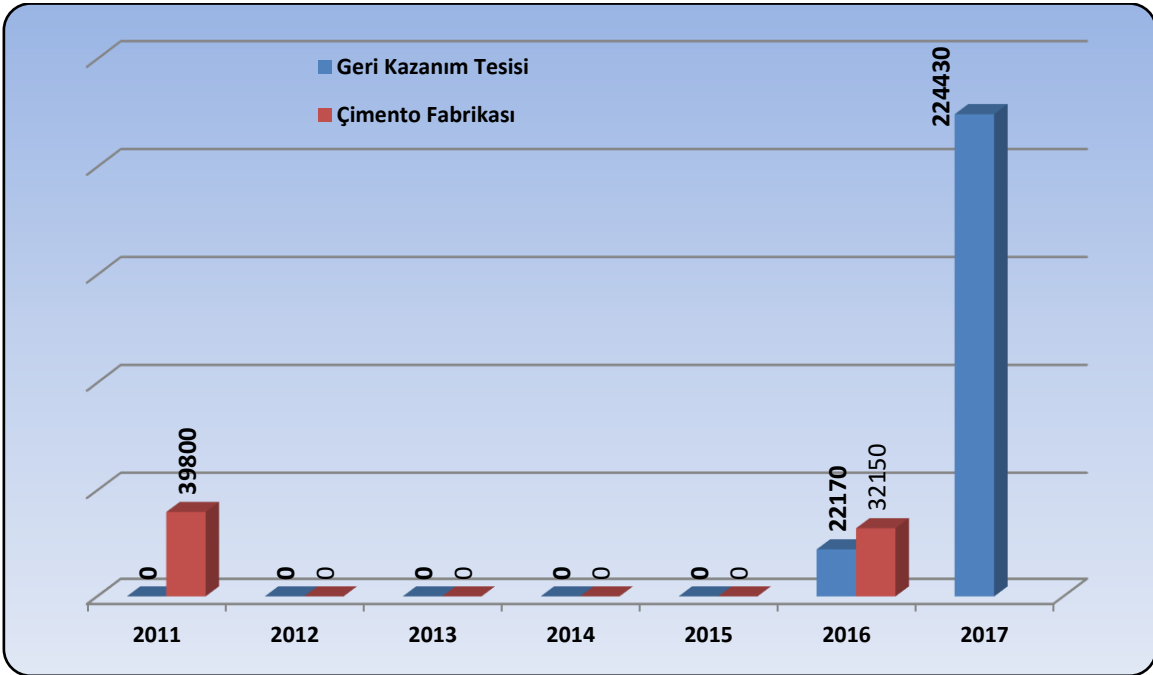
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

Belediye Başkanlığı tarafından il merkezinde oluşan Ömrünü tamamlamış lastikler (ÖTL) geçici depolama alanında biriktirilmekte olup, LASDER tarafından yetkilendirilmiş bakanlıkça lisanslandırılmış firmalara teslim edilerek geri kazanım tesislerinde bertarafı sağlanmaktadır. 2017 yıl sonu itibariyle 11.850 kg atık lastik bertaraf ve geri kazanım sürecine dahil edilmiştir. 2018 yılı verileri ilgili kurum tarafından tarafımıza ulaşmamıştır.

Çizelge C.40 – Bingöl ilinde 2017 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

(Bingöl ÇŞİM, 2019)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (kg)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (kg)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
					224.430	1		224.430

Grafik C.13 – Bingöl ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)

(Bingöl ÇŞİM, 2019)

Çizelge C.41 – Bingöl ilinde geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları (kg/yıl)

(Bingöl ÇŞİM, 2019)

	2013	2014	2015	2016	2017
Geri Kazanım Tesisi				22.170	224.430
Çimento Fabrikası				32.150	

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması

çalışmaları kapsamında “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği” hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere),oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

“Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında ilimizde 1 adet ÖTA teslim yeri mevcuttur.

Çizelge C.42 - Bingöl ilinde 2018 yılı hurdaya ayrılan araç sayısı
(Bingöl ÇŞİM, 2019)

Oluşturulan ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
1	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz

sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlimizde Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesi verilen 8 adet tesis bulunmaktadır.

Çizelge C.43 – Bingöl ilinde 2017 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma, taşınma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(Bingöl ÇŞİM, 2019)

Atık Kodu**	YIL						
	Atık Miktarı (kg/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (kg/yıl)	Geri Kazanım %'si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (kg/yıl)	Bertaraf %'si	Bertaraf Yöntemi
	3.719.802	-	-	-	-	-	-

* İlde bulunan GFB/Lisanslı Atık İşleme Tesisleri'nin Atık Yönetim Uygulaması/Kütle Denge Raporları kullanılarak doldurulacaktır.

Atık Yönetimi Uygulamasında 2018 yılı atık istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2017'yi içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistik veriye ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında Resmi İstatistikler - Atık İstatistikleri bölümünden ulaşılabilir.

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlimizde demir çelik sektörü mevcut değildir.

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral mevcut değildir.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Arıtma Tesisi arıtma çamuru dekantör ile çıkışı sağlanarak su muhtevası ve tehlike sınıfı yapılan analizler sonucunda belirlenmiş olup arıtma çamuru 2. Sınıf düzenli depolama tesisinde depolanması uygun görülmektedir.

C.13. Tıbbi Atıklar

Binçev-bir Başkanlığı tarafından 2017 yılı içerisinde Tıbbi Atık Sterilizasyon tesisi yapımı tamamlanarak il merkezi ve ilçelerde oluşan tıbbi atıklar toplatılmaktadır.

Çizelge C.44 – 2018 yılında Bingöl ili sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Bingöl Belediyesi, 2018)

il/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesis Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		2018 kg/yıl	Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın
BİNGÖL BELEDİYESİ (BİNÇEV-BİR)	X		X (1)		150.301		X		ECT Uluslararası Atık Taşımacılık Çevre Sistemleri ve Otopark İşletmeciliği İnş. Müh. Mak. A.Ş	BİNGÖL

*Tıbbi atık taşıma aracı sayısı “adet” olarak belirtilecektir.

Çizelge C.45 - Bingöl ilinde yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Kaynak, yıl)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	179,8	210,5	152,5	140,4	154,8	150,3

C.14. Maden Atıkları

İlimizde madencilik sektörü yaygın olup açık işletme yöntemi kullanılmaktadır. Faaliyet sırasında oluşan hafriyat atıkları faaliyet bitiminde çevre düzenlemesi çalışmalarında (dolgu vs) kullanılmaktadır.

Çizelge C.46 – Bingöl ilinde 2017 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı
(Kaynak, yıl)

Tesis Adı	İşlenen Cevherin Adı	Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi	Depolama sınıfı

Veri bulunmamaktadır.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde atıklar ile ilgili yaşanan en büyük problem evsel nitelikli katı atıkların vahşi depolama yöntemiyle depolanmasıdır. Ancak Bingöl Belediye Başkanlığı tarafından düzenli depolama tesisi kurulmuş olup 2013 yılında faaliyete alınmıştır.

Atık pil ve akümülatörler, bitkisel atık yağlar, ömrünü tamamlamış lastikler, atık madeni yağlar, tehlikeli atıklar, ömrünü tamamlamış araçlar konusunda İl Müdürlüğüne bildirimler yapılmakta, ulusal atık taşıma formu ile takip edilmekte, çevre bilgi sisteminden kontroller yapılmaktadır.

Çizelge C.47 –Bingöl ilinde bulunan atık işleme tesisi sayısı

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	-
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	8
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	-
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	-

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Atık Yönetim Uygulaması

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

Meydana gelen felaketler ve ülkemizde de yaşanan benzer kazalar sonucunda, ülkemizde de "Tehlikeli Maddeleri İçeren Büyük Kaza Risklerinin Kontrolüne İlişkin AB Konsey Direktifi/Seveso II Direktifi"ni Türkiye mevzuatına uyumlaştıran "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik" 30 Aralık 2013 tarihli ve 28867 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik, tehlikeli maddeler bulunduran kuruluşlarda büyük endüstriyel kazaların önlenmesi ve muhtemel kazaların insanlara ve çevreye olan zararlarının en aza indirilmesi amacıyla, yüksek seviyede, etkili ve sürekli korumayı sağlamak için alınması gereken önlemler ile ilgili usul ve esasları belirlemeyi amaçlamaktadır. "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik" hükümleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile müştereken yürütülmektedir. Bildirim maddesi, Yönetmeliğin yayımı tarihinde yürürlüğe girmiş olup, diğer hükümleri 1/1/2016 tarihinde yürürlüğe girecektir. Tehlikeli madde içeren kuruluşlar, öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Bilgi Sistemi altında kurulmuş olan Seveso (BEKRA) Bildirim Sistemi'ne bildirim yapmakla yükümlüdür. Bu bildirimler neticesinde kapsamdaki kuruluşlar ve bunların, alt seviyeli ve üst seviyeli olmak üzere kategorileri belirlenmektedir.

Bingöl ilinde 2018 yılında, BEKRA 3 bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.48'de yer almaktadır.

Çizelge Ç.48 – Bingöl ilinde 2017 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(Entegre Çevre Bilgi Sistemi, 2018)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	262
Üst Seviye	263
TOPLAM	525

2018 yılı verilerine ulaşılamamıştır.

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

SEVESO Bildirim Sistemine (BEKRA) giriş yapan kuruluşların Valiliğe sundukları Acil Durum Planları bulunmamaktadır.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi ulusal mevzuatımız ile taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler kapsamında, Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından, 2013 yılında başlatılmıştır. Bu kapsamda Bingöl ilinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 13. Bölge Müdürlüğü, Bingöl Şube Müdürlüğü'nün koordinasyonunda, Temmuz 2016'da başlanmış olup Temmuz 2018'de tamamlanması hedeflenmektedir.

730 takvim günü sürecek proje sonucunda Bingöl ilinin biyolojik çeşitliliğin etkin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması, dinamik izlemenin zamansal ve konumsal ekseninde gerçekleştirilmesi ile doğa koruma, doğal kaynak yönetimi ve arazi kullanım planlarının yapılmasında geliştirilecek yatırım projelerinin yönlendirilmesi ve seçeneklerin oluşturulmasına katkı sağlanacaktır.

D.1. Flora

Bingöl ilinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi kapsamında şüana kadar yapılan arazi çalışmaları sonucunda arazi çalışmaları sonucunda; 121 tanesi endemik olmak üzere 1.176 adet bitki taksonu, 12 liken ve 81 makromantar türü tespit edilmiştir. Bingöl ili için endemizm oranı damarlı bitkilerde %10,28'dir.

Literatür çalışmaları sonucunda ise; 1.169 bitki taksonu tespit edilmiştir. Arazi çalışmaları sonucunda 68 bitki taksonu (7 tanesi yeni kayıt), tespit edilmiştir. Proje süreci devam ettikçe bölgede yapılan arazi çalışmalarının da katkılarıyla tür sayılarının artacağı öngörülmektedir.

Tohumsuz Bitkiler

Bingöl İlinde şüana kadar yapılan çalışmalar sonucunda 12 liken ve 81 makromantar türü belirlenmiştir.

Damarlı Bitkiler

Bingöl İlinde şüana kadar yapılan çalışmalar sonucunda literatürde tespit edilen 1.169 taksonun 61 tanesi arazi çalışmaları sırasında da tespit edilmiştir. 7 adet takson Bingöl ili için yeni kayıttır.

Bingöl'deki Vejetasyon Tipleri;

1. Orman Vejetasyonu: Bingöl ilinde yer alan Orman vejetasyonu 1.100-1.200 m'den başlar 1900-2000 m'ye kadar devam eder. Genellikle Bingöl ilinin dağlık kesimlerinin üst yamaçlarında *Quercus* orman formasyonu yoğun olarak yer alırken, alt yamaçlara doğru bu sıklık azalmakta ve bu duruma yağışların meydana getirdiği erozyon sebep olmaktadır. Orman vejetasyonu içerisinde yer *Quercus petraea* (Matt.) Liebl. subsp. *pinnatifida* (K. Koch) Menitsky, *Q. libani* Oliv., *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *macrocarpa* (Sibth. & Sm.) Ball, *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. subsp. *plutinosa*, *Prunus divaricata* Ledeb. subsp. *divaricata*, *Sorbus umbellata* (Desf.) Fritsch var. *cretica* (Lindl.) Schneider, çok seyrek olarak *Acer platanoides* L. ve *Salix caprea* L. ağaç-ağaçcık formasyonları yer almaktadır.

2. Step Vegetasyonu (Bozkır): Bingöl il sınırları içerisinde step vejetasyonunda yer alan bazı türler *Astragalus gummifer* Labill., *A. kurdicus* Boiss. var. *kurdicus*, *A. kurdicus* Boiss. var. *muschianus* (Kotschy & Boiss.) D. F. Chamb., *Astragalus longifolius* Lam., *A. onobrychis* L., *A. trachytrichus* Bunge, *Eryngium billardierei* Delar., *Thymus kotschyanus* Boiss. & Hohen var. *glabrescens* Boiss. *Acantholimon caryophyllaceum* Boiss. subsp. *caryophyllaceum*, *Aethionema grandiflorum* Boiss. & Hohen., *Astragalus hilaris* Bunge, *Cruciata taurica* (Pall. ex Willd.) Ehrend., *Linum mucronatum* Bertol. subsp. *mucronatum* olarak sayılabilir.

3. Kaya Vegetasyonu: Kaya vejetasyonunda yer alan türler *Gundelia tournefortii* L. var. *tournefortii*, *Lamium garganicum* L. subsp. *reniforme* (Montbret & Aucher ex Benth.) R. R. Mill, *Melica penicillaris* Boiss. & Balansa, *Rosularia sempervivum* (M. Bieb.) A. Berger subsp. *kurdica* Egli, *Secale anatolicum* Boiss., *Arenaria gypsophiloides* LMant. var. *gypsophiloides*, *Rosularia sempervivum* (M. Bieb.) A. Berger subsp. *kurdica* Egli, *Aegilops neglecta* Req. ex Bertol, *Juncus compressus* Jacq., *Melica penicillaris* Boiss. & Balansa, *Rosularia radiceflora* Boiss. subsp. *radiceflora*'dır.

4. Çayır vejetasyonu: Çalışma alanı içerisinde yer alan bu vejetasyon tipi içerisinde yer alan bitki toplulukları genellikle *Trifolium campestre* Schreb. subsp. *campestre* var. *campestre*, *Trifolium pratense* L. var. *pratense*, *Mellilotus officinalis* (L.) Desr., *Taraxacum montanum* (C.A.Mey.) DC., *Lamium purpureum* L. var. *purpureum*, *Juncus inflexus* L. subsp. *inflexus* ve *Carex stenophylla* Wahlenb subsp. *stenophylloides* (V.Krecz.) T.V.Egorova türlerine aittir.

5. Sulak Alan Vegetasyonu: *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud., *Typha latifolia* L., *Lythrum salicaria* L. ve *Equisetum arvense* L. sulak alan vejetasyonu içinde yer almaktadır.

Bingöl ilinde dağlar ve tepelik alanlar çok geniş yer kaplarlar. İlin genelinde arazi oldukça engebeli ve yüksektir. Kuzey-Batı, Güney-Doğu yönünde uzanan dağların kuzey yamaçları hafif eğimli, güney yamaçları ise oldukça sarpdır. İlde 3000 metre yüksekliği aşan dağlar mevcut olmakla birlikte dağlar üzerinde bulunan yaylalar ve düzlükler 2000 metrenin altında gözlenmezler. Dağların 1800 metrenin altında kalan kısımlarında meşe ormanları gözlenebilirken bu yüksekliğin üstünde gözlemez. Dağlar genellikle seyrek ormanlıktır fakat güney bölümlerinin bir kısmı çıplaktır. Bingöl ilinin başlıca dağları; Bingöl Dağı (3.250), Genç Dağı (2.940), Şeytan Dağı (2.906), Şerafettin Dağı (2.544)'dir.

Dağların orta kısımlarının birbirinden uzaklaşarak genişlemesiyle oluşan Bingöl ovası ilin en önemli ovasıdır. Ovanın yüz ölçümü yaklaşık 80 km², deniz seviyesinden yüksekliği ise 1.150 m'dir. Bingöl ovası şehrin güneydoğusuna doğru hafif eğimle alçalarak devam eder. Çapakçur deresi ve Gayt suyunun sürüklediği çakıllarla bir kısmı kaplanan ovayı birçok akarsu çeşitli yönlerde parçalamıştır. Bundan daha küçük olan Genç, Karlıova ve Sancak ovaları da ilin önemli ovalarıdır.

Endemik Türlerimiz;

İlimizde 40 Familya 113 Cins 169 Takson tespit edilmiştir. Bu türlerin birçoğu yöreye özgü endemik bitkidir. İlimizde bulunan bazı endemik bitkiler: *A.kurdicus* *T.leucophyllum*, *H.pastinacifolium*, *Tan abrotanifaolium* *S.orientalis* ssp. *Bicolor* bu türlere örnek verilebilir.

Bu özelliği ile botanik turizmi için potansiyel oluşturmaktadır.

Nepeta baytopali Hedge & Lamond-1980

Fritillaria alboryana Rix-1971

Fritillaria baskilensis Behçet-1998

Ranunculus bingöldaghiensis A.Engin-1983

Çizelge D.49 - Bingöl ili damarlı bitkiler endemik listesi

NO	FAMİLYA	TÜR	TÜRKÇE ADI
1	RANUNCULACEAE	<i>Delphinium vanense</i> Rech. f. (Syn: <i>D. cyphoplectrum</i> Boiss. var. <i>vanense</i> (Rech. f.) P. H. Davis)	yiğit hezeran
2	RANUNCULACEAE	<i>D. dasystachyon</i> Boiss. & Balansa	kirli hezaren
3	RANUNCULACEAE	<i>R. bingoeldaghensis</i> A.Engin	karaz
4	PAPAVERACEAE	<i>G. acutidentatum</i> Hausskn. & Bornm.	tavukgötü
5	PAPAVERACEAE	<i>P. triniifolium</i> Boiss	titrekızım
6	PAPAVERACEAE	<i>Corydalis caucasica</i> DC. subsp. <i>abantensis</i> Lidén & Zetterlund	abanttarlakuşu
7	PAPAVERACEAE	<i>C. oppositifolia</i> DC. subsp. <i>oppositifolia</i>	ipar kazgası
8	PAPAVERACEAE	<i>C. integra</i> Barbey & Fors.-Major	yamaçtarlakuşu
9	BRASSICACEAE	<i>Heldreichia buplearifolia</i> Boiss. subsp. <i>rotundifolia</i> (Boiss.) Parolly var. <i>rotundifolia</i> (Syn: <i>H. rotundifolia</i> Boiss.)	oyalı topaç
10	BRASSICACEAE	<i>Tchihatchewia isatidea</i> Boiss.	Alligelin
11	BRASSICACEAE	<i>Bornmuellera cappadocica</i> (Willd.) Cullen & T.R.Dudley	peri seyyahotu
12	BRASSICACEAE	<i>A. macropodum</i> Boiss. & Ball. var. <i>macrocarpum</i>	saplı kevke
13	BRASSICACEAE	<i>A. macropodum</i> Boiss. & Balansa var. <i>heterotrichum</i> Hub.-Mor.	saplı kevke
14	BRASSICACEAE	<i>A. praecox</i> Boiss. & Bal. var. <i>praecox</i>	güzel kuduzotu
15	BRASSICACEAE	<i>A. lepidotum</i> Boiss.	pullu kevke
16	BRASSICACEAE	<i>A. filiforme</i> Nyár.	telli kevke
17	BRASSICACEAE	<i>A. deflexa</i> Boiss.	yetim kazteresi
18	BRASSICACEAE	<i>Barbarea auriculata</i> Hausskn. ex Bornm. var. <i>auriculata</i>	kulaklı nicarotu
19	BRASSICACEAE	<i>Erysimum lycaonicum</i> (Hand.-Mazz.) Hub.-Mor.	konya zarifesi
20	RESEDACEAE	<i>R. armena</i> Boiss. var. <i>armena</i>	has gerdanlık
21	VIOLACEAE	<i>V. dichroa</i> Boiss. & Huet	munzur menekşesi
22	CARYOPHYLLACEAE	<i>A. macrocephala</i> Boiss.	toptüyotu
23	CARYOPHYLLACEAE	<i>M. corymbulosa</i> (Boiss. & Balansa) McNeill var. <i>gyposhiloides</i> McNeill	kırk tıstıs
24	CARYOPHYLLACEAE	<i>D. sessiliflorus</i> Boiss.	yer karanfili
25	CARYOPHYLLACEAE	<i>D. masmenaeus</i> Boiss. var. <i>glabrescens</i> Boiss.	Etek karanfili
26	CARYOPHYLLACEAE	<i>Phryna ortegioides</i> (Fisch. & C. A. Mey.) Pax & K. Hoffm.	pekpeko
27	CARYOPHYLLACEAE	<i>S. prostrata</i> Willd. subsp. <i>anatolica</i> Hedge	ana sabunotu
28	CARYOPHYLLACEAE	<i>Gypsophila aucheri</i> Boiss.	taş çöveni
29	CARYOPHYLLACEAE	<i>S. capitellata</i> Boiss.	kavuklu nakıl
30	CARYOPHYLLACEAE	<i>P. cataonica</i> Chaudhri	gürün etyararı
31	POLYGONACEAE	<i>R. ponticus</i> E.H.L.Krause	boçu
32	HYPERICACEAE	<i>Hypericum scabroides</i> Robson & Poulter	kepirotu
33	MALVACEAE	<i>Alcea apterocarpa</i> (Fenzl) Boiss.	gülfatma
34	MALVACEAE	<i>A. calvertii</i> (Boiss.) Boiss.	hıraççeği
35	RUTACEAE	<i>Haplophyllum cappadocicum</i> Spach	peri sedosu
36	RHAMNACEAE	<i>Rhamnus petiolaris</i> Boiss. & Balansa	cehri

37	FABACEAE	<i>A. pinetorum</i> Boiss. subsp. <i>declinatus</i> Podlech (Sin.: <i>A. declinatus</i> Willd.)	erzincan geveni
38	FABACEAE	<i>A. zahlbruckneri</i> Hand.-Mazz.	kubbe geveni
39	FABACEAE	<i>A. compactus</i> Lam.	guni
40	FABACEAE	<i>A. melitenensis</i> Boiss.	akça geven
41	FABACEAE	<i>A. trachytrichus</i> Bunge	ispir geveni
42	FABACEAE	<i>A. pendulus</i> DC. (Sin.: <i>A. fodinarum</i> Boiss. & Noë ex Bunge)	sırık geveni
43	FABACEAE	<i>A. topalanense</i> Behçet & İlçim	topalan geveni
44	FABACEAE	<i>Cicer echinospermum</i> P. H. Davis	kirpi nohutu
45	FABACEAE	<i>T. aintabense</i> Boiss. & Rausskn.	antep tırfılı
46	FABACEAE	<i>Trigonella kotschyi</i> Fenzl	akboyotu
47	FABACEAE	<i>Dorycnium pentaphyllum</i> Scop. subsp. <i>haussknechtii</i> (Boiss.) Gams	gervenük
48	ROSACEAE	<i>P. cappadocica</i> Boiss.	peri parmakotu
49	LYTHRACEAE	<i>L. anatolicum</i> Leblebici & Seçmen	düzce aklarotu
50	APIACEAE	<i>Rhabdosciadium microcalycinum</i> Hand.-Mazz.	som handok
51	APIACEAE	<i>C. leucolaenum</i> Boiss.	muşulakotu
52	APIACEAE	<i>B. elegans</i> (Fenzl) Freyn var. <i>brevipes</i> Freyn & Sint. (Sin.: <i>B. paucifolium</i> DC. var. <i>brevipes</i> (Freyn & Sint.) Hedge & Lamond)	hoş aksar
53	APIACEAE	<i>P. cappadocica</i> Boiss. & Balansa var. <i>cappadocica</i>	peri anasonu
54	APIACEAE	<i>Stenotaenia macrocarpa</i> Freyn & Sint.	kurt kimyonu
55	APIACEAE	<i>Diplotaenia bingolensis</i> M.Öztürk, A.Duran & Behçet	bingöl köseotu
56	APIACEAE	<i>Malabaila lasiocarpa</i> Boiss.	şabulgan
57	APIACEAE	<i>Heracleum crenatifolium</i> Boiss.	sov
58	APIACEAE	<i>H. pastinacifolium</i> C. Koch subsp. <i>incanum</i> (Boiss. & Huet) Davis	kuru öğrek
59	ASTERACEAE	<i>Inula helenium</i> L. subsp. <i>orgyalis</i> (Boiss.) Grierson	koca andızotu
60	ASTERACEAE	<i>I. macrocephala</i> Boiss. & Kotschy ex Boiss.	muş andızotu
61	ASTERACEAE	<i>I. discoidea</i> Boiss.	dilsiz andızotu
62	ASTERACEAE	<i>H. arenarium</i> (L.) Moench subsp. <i>aucheri</i> (Boiss.) P.H.Davis & Kupicha	yayla çiçeği
63	ASTERACEAE	<i>Senecio cilicius</i> Boiss.	ak kanaryaotu
64	ASTERACEAE	<i>A. arenicola</i> Boiss. var. <i>tenuisecta</i> (Boiss.) Grierson	yalı papatyası
65	ASTERACEAE	<i>A. armeniaca</i> Freyn & Sint.	özge papatya
66	ASTERACEAE	<i>Cota wiedemanniana</i> (Fisch. & C.A.Mey.) Holub (Sin.: <i>Anthemis wiedemanniana</i> Fisch. & C.A.Mey.)	bodur
67	ASTERACEAE	<i>Tanacetum densum</i> (Lab.) subsp. <i>amani</i> Heywood	çarşak pireotu
68	ASTERACEAE	<i>T. zahlbruckneri</i> (Nábělek) Grierson	özge pireotu
69	ASTERACEAE	<i>T. argenteum</i> (Lam.) Willd. subsp. <i>argenteum</i>	kaya pireotu
70	ASTERACEAE	<i>Cousinia sintenisii</i> Freyn	bayır kızanı
71	ASTERACEAE	<i>Centaurea consanguinea</i> DC.	tezdüğme
72	ASTERACEAE	<i>C. saligna</i> (K.Koch.) Wagenitz	hol
73	ASTERACEAE	<i>C. vermiculigera</i> Hub.-Mor.	üvez kavgalaz

74	ASTERACEAE	<i>C. kurdica</i> Reichardt	pamukdiken
75	ASTERACEAE	<i>C. carduiformis</i> DC. subsp. <i>carduiformis</i> var. <i>carduiformis</i>	kavgalaz
76	ASTERACEAE	<i>C. bingolensis</i> Behçet & İlçim	bingöl sarıbaşı
77	ASTERACEAE	<i>S. semicana</i> DC.	kıvrım
78	ASTERACEAE	<i>T. aureus</i> Boiss.	sarı yemlik
79	ASTERACEAE	<i>T. bellidiforme</i> Soest	özgeçitlik
80	CAMPANULACEAE	<i>C. balansae</i> Boiss. & Hausskn.	mamık çanı
81	CAMPANULACEAE	<i>A. limonifolium</i> (L.) Janchen subsp. <i>limonifolium</i>	tavşanekmeği
82	BORAGINACEAE	<i>M. platyphylla</i> Boiss.	cilo boncuğu
83	BORAGINACEAE	<i>Paracaryum cristatum</i> (Schreb.) Boiss. subsp. <i>cristatum</i>	ana çarşakotu
84	BORAGINACEAE	<i>P. bingolium</i> Behçet & İlçim	bingöl çarşakotu
85	BORAGINACEAE	<i>Rindera caespitosa</i> (A.DC.) Bunge	hoşgelin
86	BORAGINACEAE	<i>O. isauricum</i> Boiss. & Heldr.	kül emcek
87	BORAGINACEAE	<i>N. stenolen</i> Boiss. & Ball	sormuk otu
88	BORAGINACEAE	<i>A. megacarpa</i> DC.	yamaç havacıvası
89	SCROPHULARIACEAE	<i>Verbascum diversifolium</i> Hochst.	nizip sığırkuyruğu
90	SCROPHULARIACEAE	<i>V. heterodontum</i> Hub.-Mor.	dişlek sığırkuyruğu
91	SCROPHULARIACEAE	<i>V. hadschinense</i> Freyn & Sint.	hacin sığırkuyruğu
92	SCROPHULARIACEAE	<i>V. armenum</i> Boiss. & Kotschy ex Boiss. var. <i>tempkyanum</i> (Freyn & Sint.) Murb.	deligezer
93	SCROPHULARIACEAE	<i>V. macrosepalum</i> Boiss. & Kotschy ex Murb.	dadaş sığırkuyruğu
94	SCROPHULARIACEAE	<i>V. lysiosepalum</i> Hub.-Mor.	meşe sığırkuyruğu
95	SCROPHULARIACEAE	<i>Scrophularia mesopotamica</i> Boiss.	sahra sıracası
96	SCROPHULARIACEAE	<i>S. pulverulenta</i> Boiss. & Noë	salgılı sıraca
97	LAMIACEAE	<i>T. leucophlyum</i> Montbret & Aucher ex Benth.	buldumcuk
98	LAMIACEAE	<i>S. orientalis</i> L. subsp. <i>bicolor</i> (Hochst.) J.R.Edm.	alaca kaside
99	LAMIACEAE	<i>Phlomis sieheana</i> Rech.	kuduzadaçayı
100	LAMIACEAE	<i>P. leucophracta</i> P.H. Davis & Hub.-Mor.	çalba
101	LAMIACEAE	<i>Marrubium globosum</i> Montbret & Aucher ex Benth. subsp. <i>globosum</i>	bozcaboğum
102	LAMIACEAE	<i>S. cretica</i> L. subsp. <i>mersinaea</i> (Boiss.) Rech. f.	boncuk şalba
103	LAMIACEAE	<i>S. ramosissima</i> Montbret & Aucher ex Benth.	harput deliçayı
104	LAMIACEAE	<i>N. nuda</i> L. subsp. <i>lydiae</i> P.H. Davis	babaküncü
105	LAMIACEAE	<i>N. baytopii</i> Hedge & Lamond	beynanesi
106	LAMIACEAE	<i>Origanum acutidens</i> (Hand.-Mazz.) Ietswart	zemul
107	SANTALACEAE	<i>Chrysothesium aureum</i> (Jaub. & Spach) Hendrych (Sin.: <i>T. aureum</i> Jaub. & Spach)	anagüvelek
108	FAGACEAE	<i>Quercus petraea</i> (Matt.) Liebl. subsp. <i>pinnatiloba</i> (C. Koch) Menitsky	sapsız meşe
109	RUBIACEAE	<i>A. stricta</i> Boiss. subsp. <i>latibracteata</i> (Boiss.) Ehr	berit belumotu
110	RUBIACEAE	<i>A. bornmuelleri</i> Velen.	özge belumotu
111	RUBIACEAE	<i>G. galiopsis</i> (Hand.-Mazz.) Ehrend.	elazığ yoğurtotu
112	AMARYLLIDACEAE	<i>A. armenum</i> Boiss. & Kotschy	pembe sıırım
113	AMARYLLIDACEAE	<i>A. sintenisii</i> Freyn	dikenli körmen
114	LILIACEAE	<i>F. alburyana</i> Rix	pembe lale
115	LILIACEAE	<i>T. sintenesii</i> Baker	muş lalesi

116	IRIDACEAE	<i>G. humilis Stapf</i>	bodur kılıçotu
117	ORCHIDACEAE	<i>C. kotschyana Renz & Taubenheim</i>	koç salebi
118	ORCHIDACEAE	<i>Dactylorhiza osmanica (Klinge) P.F. Hunt & Summerh. var. anatolica (Nelson) Renz & Taubenheim</i>	osmanlı salebi
119	CYPERACEAE	<i>C. melanorrhyncha Nelmès</i>	has ayakotu
120	POACEAE	<i>Pseudophleum anaticum Doğan, Behçet & A.Sinan</i>	anadolu efeotu

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
Likenler				
1		<i>Silobia rufescens</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
2		<i>Candelariella vitellina</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
3		<i>Circinaria caesiocinerea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
4		<i>Circinaria contorta</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
5		<i>Lecanora horiza</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
6		<i>Protoparmeliopsis muralis</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
7		<i>Aspicilia cinerea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
8		<i>Physcia stellaris</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
9		<i>Physconia grisea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
10		<i>Athallia pyracea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
11		<i>Caloplaca lactea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
12		<i>Polycauliona candelaria</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
Makromantarlar				
1		<i>Gyromitra gigas</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
2		<i>Hymenoscyphus scutula</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
3	Kuzu kulağı	<i>Helvella leucopus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
4		<i>Mitrophora semilibera</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
5	Kuzu göbeği	<i>Morchella crassipes</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
6	Çanak, Kulak Mantarı	<i>Peziza badia</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
7	Çanak, Kulak Mantarı	<i>Peziza repanda</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
8		<i>Geopora arenicola</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
9		<i>Geopora sumneriana</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
10	Çayır mantarı	<i>Agaricus arvensis</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
11	Çayır mantarı	<i>Agaricus bisporus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
12	Çayır mantarı	<i>Agaricus campestris</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
13	Çayır mantarı	<i>Agaricus xanthodermus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
14	Puf mantarı	<i>Bovista limosa</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
15	Puf mantarı	<i>Bovista nigrescens</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
16	Eşek mantarı	<i>Coprinus comatus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
17		<i>Lepiota erminea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
18	Puf mantarı	<i>Lycoperdon atropurpureum</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
19	Puf mantarı	<i>Lycoperdon lividum</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
20	Puf mantarı	<i>Lycoperdon molle</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
21		<i>Macrolepiota excoriata</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
22		<i>Macrolepiota procera</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
23		<i>Amanita decipiens</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
24		<i>Conocybe apala</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
25		<i>Conocybe tenera</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
26		<i>Panaeolus papilionaceus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
27		<i>Cortinarius albonigrellus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
28		<i>Cortinarius assiduus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
29		<i>Cortinarius hercynicus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
30		<i>Cortinarius percavus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil

31		<i>Laccaria laccata</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
32		<i>Crepidotus vulgaris</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
33		<i>Inocybe griseoilacina</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
34		<i>Inocybe nitidiuscula</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
35		<i>Inocybe rimosa</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
36		<i>Hebeloma birrus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
37		<i>Hebeloma crustuliniforme</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
38		<i>Psilocybe coronilla</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
39		<i>Mycena epipterygia</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
40		<i>Mycena galericulata</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
41		<i>Mycena pura</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
42		<i>Gymnopus dryophilus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
43		<i>Gymnopus ocior</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
44		<i>Omphalotus olivascens</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
45		<i>Rhodocollybia prolixa</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
46		<i>Strobilurus tenacellus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
47		<i>Hohenbuehelia petaloides</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
48	Heliz, Çasır mantarı	<i>Pleurotus eryngii</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
49	Kavak, Ağaç mantarı	<i>Pleurotus ostreatus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
50		<i>Pluteus romellii</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
51	Eşek mantarı	<i>Coprinellus micaceus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
52		<i>Coprinopsis atramentaria</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
53		<i>Coprinopsis marcescibilis</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
54		<i>Parasola kuehneri</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
55		<i>Parasola plicatilis</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
56		<i>Psathyrella bifrons</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
57		<i>Agrocybe dura</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
58		<i>Agrocybe praecox</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
59		<i>Cyclocybe cylindracea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
60		<i>Deconica merdicola</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
61		<i>Hypholoma radicosum</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
62		<i>Hypholoma lateritium</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
63		<i>Pholiota aurivella</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
64		<i>Pholiota decussata</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
65		<i>Pholiota lucifera</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
66		<i>Melanoleuca brevipes</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
67		<i>Melanoleuca cognata</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
68		<i>Melanoleuca melaleuca</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
69		<i>Melanoleuca paedida</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
70		<i>Melanoleuca stridula</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
71		<i>Myxomphalia maura</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
72		<i>Omphalina pyxidata</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
73		<i>Tricholoma inamoenum</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
74		<i>Tricholoma pessundatum</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
75		<i>Tricholoma terreum</i>	Liste Dışı	Endemik Değil

76		<i>Tricholoma sp.</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
77	Kav mantarı	<i>Fomes fomentarius</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
78		<i>Lentinus tigrinus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
79		<i>Trametes ochracea</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
80		<i>Trametes versicolor</i>	Liste Dışı	Endemik Değil
81		<i>Lactarius controversus</i>	Liste Dışı	Endemik Değil

Tohumuz Bitkiler (Kara yosunları, likenler, makro mantarlar)

Yapılan literatür çalışmaları sonucunda Bingöl ili sınırları içerisinde 6 familyaya ait 205 tohumuz taksonu tespit edilmiştir. Kara yosunları ile ilgili ise herhangi bir çalışma tespit edilmemiştir. Bingöl ile ilgili yapılan çalışmaları sonucunda bölgede 13 liken taksonu rapor edilmiştir. 6 familyada dağılım gösteren 11 taksonun tümü il için yeni kayıttır.

Çizelge D.50 - Bingöl ili tohumuz bitkiler listesi

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
1	Şampiyon mantarı	<i>Agaricus arvensis</i>	NE	Endemik Değil
2	Çayır mantarı	<i>Agaricus bisporus</i>	NE	Endemik Değil
3	Çayır mantarı	<i>Agaricus bitorquis</i>	NE	Endemik Değil
4	Çayır mantarı	<i>Agaricus campestris</i>	NE	Endemik Değil
5		<i>Agaricus litoralis</i>	NE	Endemik Değil
6	Çayır mantarı	<i>Agaricus macrocarpus</i>	NE	Endemik Değil
7	Çayır mantarı	<i>Agaricus moelleri</i>	NE	Endemik Değil
8		<i>Agaricus sylvicola</i>	NE	Endemik Değil
9	Çayır mantarı	<i>Agaricus xanthodermus</i>	NE	Endemik Değil
10		<i>Agrocybe dura</i>	NE	Endemik Değil
11		<i>Agrocybe molesta</i>	NE	Endemik Değil
12		<i>Agrocybe paludosa</i>	NE	Endemik Değil
13		<i>Agrocybe praecox</i>	NE	Endemik Değil
14		<i>Amanita decipiens</i>	NE	Endemik Değil
15		<i>Armillaria ostoyae</i>	NE	Endemik Değil
16		<i>Aspicilia cinerea</i>	NE	Endemik Değil
17		<i>Athallia pyracea</i>	NE	Endemik Değil
18		<i>Atheliachaete calotricha</i>	NE	Endemik Değil
19		<i>Bolbitius titubans</i>	NE	Endemik Değil
20		<i>Bonomyces sinopicus</i>	NE	Endemik Değil
21	Puf mantarı	<i>Bovista limosa</i>	NE	Endemik Değil
22	Puf mantarı	<i>Bovista nigrescens</i>	NE	Endemik Değil
23	Puf mantarı	<i>Bovista plumbea</i>	NE	Endemik Değil
24		<i>Caloplaca lactea</i>	NE	Endemik Değil
25		<i>Calycina languida</i>	NE	Endemik Değil
26		<i>Candelariella vitellina</i>	NE	Endemik Değil
27		<i>Capitotricha bicolor</i>	NE	Endemik Değil
28		<i>Cerioporus squamosus</i>	NE	Endemik Değil
29		<i>Chlorophyllum agaricoides</i>	NE	Endemik Değil
30		<i>Circinaria caesiocinerea</i>	NE	Endemik Değil
31		<i>Circinaria contorta</i>	NE	Endemik Değil
32		<i>Clitocybe costata</i>	NE	Endemik Değil
33		<i>Clitocybe rivulosa</i>	NE	Endemik Değil
34		<i>Coniophora arida</i>	NE	Endemik Değil
35		<i>Conocybe apala</i>	NE	Endemik Değil
36		<i>Conocybe aporos</i>	NE	Endemik Değil
37		<i>Conocybe arrhenii</i>	NE	Endemik Değil

38		<i>Conocybe brachypodii</i>	NE	Endemik Değil
39		<i>Conocybe rickenii</i>	NE	Endemik Değil
40		<i>Conocybe tenera</i>	NE	Endemik Değil
41		<i>Coprinellus disseminatus</i>	NE	Endemik Değil
42		<i>Coprinellus domesticus</i>	NE	Endemik Değil
43	Eşek mantarı	<i>Coprinellus micaceus</i>	NE	Endemik Değil
44		<i>Coprinellus xanthothrix</i>	NE	Endemik Değil
45		<i>Coprinopsis atramentaria</i>	NE	Endemik Değil
46		<i>Coprinopsis cordispora</i>	NE	Endemik Değil
47		<i>Coprinopsis marcescibilis</i>	NE	Endemik Değil
48		<i>Coprinopsis picacea</i>	NE	Endemik Değil
49		<i>Coprinus calyptratus</i>	NE	Endemik Değil
50	Eşek mantarı	<i>Coprinus comatus</i>	NE	Endemik Değil
51		<i>Cortinarius albonigrellus</i>	NE	Endemik Değil
52		<i>Cortinarius assiduus</i>	NE	Endemik Değil
53		<i>Cortinarius hercynicus</i>	NE	Endemik Değil
54		<i>Cortinarius percavus</i>	NE	Endemik Değil
55		<i>Crepidotus vulgaris</i>	NE	Endemik Değil
56		<i>Cyathus olla</i>	NE	Endemik Değil
57		<i>Cyclocybe cylindracea</i>	NE	Endemik Değil
58		<i>Cystodermella cinnabarina</i>	NE	Endemik Değil
59		<i>Deconica merdaria</i>	NE	Endemik Değil
60		<i>Deconica merdicola</i>	NE	Endemik Değil
61		<i>Entoloma clypeatum</i>	NE	Endemik Değil
62		<i>Entoloma lucidum</i>	NE	Endemik Değil
63		<i>Entoloma politum</i>	NE	Endemik Değil
64		<i>Entoloma sepium</i>	NE	Endemik Değil
65		<i>Entoloma sericeoides</i>	NE	Endemik Değil
66	Kav mantarı	<i>Fomes fomentarius</i>	NE	Endemik Değil
67		<i>Ganoderma applanatum</i>	NE	Endemik Değil
68		<i>Geopora arenicola</i>	NE	Endemik Değil
69		<i>Geopora sumneriana</i>	NE	Endemik Değil
70		<i>Gymnopus dryophilus</i>	NE	Endemik Değil
71		<i>Gymnopus erythropus</i>	NE	Endemik Değil
72		<i>Gymnopus ocior</i>	NE	Endemik Değil
73		<i>Gyromitra gigas</i>	NE	Endemik Değil
74		<i>Hebeloma birrus</i>	NE	Endemik Değil
75		<i>Hebeloma crustuliniforme</i>	NE	Endemik Değil
76		<i>Hebeloma mesophaeum</i>	NE	Endemik Değil
77		<i>Hebeloma populinum</i>	NE	Endemik Değil
78		<i>Hebeloma sinapizans</i>	NE	Endemik Değil
79	Kuzu kulağı	<i>Helvella acetabulum</i>	NE	Endemik Değil
80	Kuzu kulağı	<i>Helvella lacunosa</i>	NE	Endemik Değil
81	Kuzu kulağı	<i>Helvella leucopus</i>	NE	Endemik Değil
82		<i>Helvella solitaria</i>	NE	Endemik Değil
83		<i>Hohenbuehelia petaloides</i>	NE	Endemik Değil
84		<i>Hortiboletus rubellus</i>	NE	Endemik Değil
85		<i>Hygrocybe punicea</i>	NE	Endemik Değil
86		<i>Hymenoscyphus scutula</i>	NE	Endemik Değil
87		<i>Hypholoma lateritium</i>	NE	Endemik Değil
88		<i>Hypholoma radicosum</i>	NE	Endemik Değil
89		<i>Inocybe adaequata</i>	NE	Endemik Değil
90		<i>Inocybe dulcamara</i>	NE	Endemik Değil
91		<i>Inocybe erubescens</i>	NE	Endemik Değil
92		<i>Inocybe griseoililacina</i>	NE	Endemik Değil
93		<i>Inocybe nitidiuscula</i>	NE	Endemik Değil
94		<i>Inocybe perlata</i>	NE	Endemik Değil

95		<i>Inocybe rimosa</i>	NE	Endemik Değil
96		<i>Inocybe sindonia</i>	NE	Endemik Değil
97		<i>Iodophanus carneus</i>	NE	Endemik Değil
98		<i>Laccaria laccata</i>	NE	Endemik Değil
99		<i>Lactarius controversus</i>	NE	Endemik Değil
100		<i>Laetiporus sulphureus</i>	NE	Endemik Değil
101		<i>Lecanora horiza</i>	NE	Endemik Değil
102		<i>Lentinus brumalis</i>	NE	Endemik Değil
103		<i>Lentinus tigrinus</i>	NE	Endemik Değil
104		<i>Lepiota clypeolaria</i>	NE	Endemik Değil
105		<i>Lepiota cristata</i>	NE	Endemik Değil
106		<i>Lepiota erminea</i>	NE	Endemik Değil
107		<i>Lepista nuda</i>	NE	Endemik Değil
108		<i>Leratiomyces squamosus</i>	NE	Endemik Değil
109		<i>Leucoagaricus barssii</i>	NE	Endemik Değil
110		<i>Leucoagaricus leucothites</i>	NE	Endemik Değil
111		<i>Leucocoprinus badhamii</i>	NE	Endemik Değil
112	Puf mantarı	<i>Lycoperdon atropurpureum</i>	NE	Endemik Değil
113	Puf mantarı	<i>Lycoperdon lividum</i>	NE	Endemik Değil
114	Puf mantarı	<i>Lycoperdon molle</i>	NE	Endemik Değil
115	Puf mantarı	<i>Lycoperdon pratense</i>	NE	Endemik Değil
116	Puf mantarı	<i>Lycoperdon utriforme</i>	NE	Endemik Değil
117		<i>Macrolepiota excoriata</i>	NE	Endemik Değil
118		<i>Macrolepiota konradii</i>	NE	Endemik Değil
119		<i>Macrolepiota procera</i>	NE	Endemik Değil
120		<i>Marasmius oreades</i>	NE	Endemik Değil
121		<i>Marasmius rotula</i>	NE	Endemik Değil
122		<i>Melanoleuca brevipes</i>	NE	Endemik Değil
123		<i>Melanoleuca cognata</i>	NE	Endemik Değil
124		<i>Melanoleuca excissa</i>	NE	Endemik Değil
125		<i>Melanoleuca humilis</i>	NE	Endemik Değil
126		<i>Melanoleuca melaleuca</i>	NE	Endemik Değil
127		<i>Melanoleuca paedida</i>	NE	Endemik Değil
128		<i>Melanoleuca stridula</i>	NE	Endemik Değil
129		<i>Mitrophora semilibera</i>	NE	Endemik Değil
130		<i>Mollisia lividofusca</i>	NE	Endemik Değil
131		<i>Morchella angusticeps</i>	NE	Endemik Değil
132	Kuzu göbeği	<i>Morchella crassipes</i>	NE	Endemik Değil
133	Kuzu göbeği	<i>Morchella deliciosa</i>	NE	Endemik Değil
134	Kuzu göbeği	<i>Morchella esculenta</i>	NE	Endemik Değil
135		<i>Mycena epipterygia</i>	NE	Endemik Değil
136		<i>Mycena galericulata</i>	NE	Endemik Değil
137		<i>Mycena polygramma</i>	NE	Endemik Değil
138		<i>Mycena pura</i>	NE	Endemik Değil
139		<i>Mycenastrum corium</i>	NE	Endemik Değil
140		<i>Myxomphalia maura</i>	NE	Endemik Değil
141		<i>Omphalina pyxidata</i>	NE	Endemik Değil
142		<i>Omphalotus olivascens</i>	NE	Endemik Değil
143		<i>Orbilia auricolor</i>	NE	Endemik Değil
144		<i>Orbilia luteorubella</i>	NE	Endemik Değil
145		<i>Panaeolus ater</i>	NE	Endemik Değil
146		<i>Panaeolus papilionaceus</i>	NE	Endemik Değil
147		<i>Panaeolus papilionaceus</i>	NE	Endemik Değil
148		<i>Parasola kuehneri</i>	NE	Endemik Değil
149		<i>Parasola plicatilis</i>	NE	Endemik Değil
150		<i>Paxillus involutus</i>	NE	Endemik Değil
151		<i>Paxillus vernalis</i>	NE	Endemik Değil

152		<i>Paxina queletii</i>	NE	Endemik Değil
153	Çanak veya Kulak Mantarı	<i>Peziza badia</i>	NE	Endemik Değil
154	Çanak veya Kulak Mantarı	<i>Peziza repanda</i>	NE	Endemik Değil
155		<i>Phaeomarasmium erinaceus</i>	NE	Endemik Değil
156		<i>Phallus impudicus</i>	NE	Endemik Değil
157		<i>Phellinus igniarius</i>	NE	Endemik Değil
158		<i>Pholiota aurivella</i>	NE	Endemik Değil
159		<i>Pholiota conissans</i>	NE	Endemik Değil
160		<i>Pholiota decussata</i>	NE	Endemik Değil
161		<i>Pholiota gummosa</i>	NE	Endemik Değil
162		<i>Pholiota lucifera</i>	NE	Endemik Değil
163		<i>Pholiota tuberculosa</i>	NE	Endemik Değil
164		<i>Physcia stellaris</i>	NE	Endemik Değil
165		<i>Physconia grisea</i>	NE	Endemik Değil
166		<i>Picipes badius</i>	NE	Endemik Değil
167	Heliz veya çadır mantarı	<i>Pleurotus eryngii</i>	NE	Endemik Değil
168	Kavak veya ağaç mantarı	<i>Pleurotus ostreatus</i>	NE	Endemik Değil
169		<i>Pluteus romellii</i>	NE	Endemik Değil
170		<i>Pluteus salicinus</i>	NE	Endemik Değil
171		<i>Polycauliona candelaria</i>	NE	Endemik Değil
172		<i>Protoparmeliopsis muralis</i>	NE	Endemik Değil
173		<i>Psathyrella bifrons</i>	NE	Endemik Değil
174		<i>Psathyrella candolleana</i>	NE	Endemik Değil
175		<i>Psathyrella olympiana</i>	NE	Endemik Değil
176		<i>Psathyrella phegophila</i>	NE	Endemik Değil
177		<i>Psathyrella prona</i>	NE	Endemik Değil
178		<i>Psathyrella spadiceogrisea</i>	NE	Endemik Değil
179		<i>Psilocybe coronilla</i>	NE	Endemik Değil
180		<i>Resupinatus applicatus</i>	NE	Endemik Değil
181		<i>Resupinatus trichotis</i>	NE	Endemik Değil
182		<i>Rhizopogon roseolus</i>	NE	Endemik Değil
183		<i>Rhodocollybia prolixa</i>	NE	Endemik Değil
184		<i>Schizophyllum commune</i>	NE	Endemik Değil
185		<i>Scutellinia scutellata</i>	NE	Endemik Değil
186		<i>Silobia rufescens</i>	NE	Endemik Değil
187		<i>Stereum hirsutum</i>	NE	Endemik Değil
188		<i>Stereum rugosum</i>	NE	Endemik Değil
189		<i>Strobilurus tenacellus</i>	NE	Endemik Değil
190		<i>Suillus brevipes</i>	NE	Endemik Değil
191		<i>Thelephora terrestris</i>	NE	Endemik Değil
192		<i>Trametes ochracea</i>	NE	Endemik Değil
193		<i>Trametes trogii</i>	NE	Endemik Değil
194		<i>Trametes versicolor</i>	NE	Endemik Değil
195		<i>Tremella mesenterica</i>	NE	Endemik Değil
196		<i>Tricholoma apium</i>	NE	Endemik Değil
197		<i>Tricholoma inamoenum</i>	NE	Endemik Değil
198		<i>Tricholoma pessundatum</i>	NE	Endemik Değil
199		<i>Tricholoma populinum</i>	NE	Endemik Değil
200		<i>Tricholoma sp.</i>	NE	Endemik Değil
201		<i>Tricholoma terreum</i>	NE	Endemik Değil
202		<i>Verpa bohemica</i>	NE	Endemik Değil
203		<i>Verpa conica</i>	NE	Endemik Değil
204		<i>Vibrissea filisporia</i>	NE	Endemik Değil
205		<i>Volvariella pusilla</i>	NE	Endemik Değil

D.2. Fauna

Bingöl ilinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi kapsamında şuna kadar yapılan arazi çalışmaları sonucunda arazi çalışmaları sonucunda; 121 tanesi endemik olmak üzere 1.176 adet bitki taksonu, 27 adet memeli türü, 196 adet kuş türü, 11 tanesi endemik olmak üzere 30 balık türü, 14 sürüngen türü, 1 tanesi endemik olmak üzere 6 çift yaşar türü, 683 omurgasız hayvan türü, 12 liken ve 81 makromantar türü tespit edilmiştir. Bingöl ili için endemizm oranı damarlı bitkilerde %10,28; iç su balıklarında %36,66; çift yaşarlarda ise %16,66'dır.

Literatür çalışmaları sonucunda ise; 1.169 bitki taksonu, 27 memeli türü, 176 kuş türü, 29 balık türü, 6 sürüngen türü, 6 çift yaşar türü tespit edilmiştir. Arazi çalışmaları sonucunda 68 bitki taksonu (7 tanesi yeni kayıt), 4 memeli türü, 130 kuş türü (20 tanesi yeni kayıt), 7 balık türü (1 tanesi yeni kayıt), 14 sürüngen türü (8 tanesi yeni kayıt), 5 çift yaşar türü tespit edilmiştir. Proje süreci devam ettikçe bölgede yapılan arazi çalışmalarının da katkılarıyla tür sayılarının artacağı öngörülmektedir.

Memeli Hayvanlar

Literatür çalışmaları sonucunda Bingöl ilinden yapılan arazi çalışma alanında 7 ordo, 14 familyaya ait 28 memeli türü tespit edilmiştir. Literatürde yer almayan Spermophilus xanthoprimum (Anadolu yer sincabı, Gelengi) ise arazi çalışmaları sonucunda tespit edilmiştir.

Çizelge D.51 - Bingöl ili memeli listesi

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
1	Cüce avurtlak	<i>Cricetulus migratorius</i>	LC	Endemik Değil
2	Göçmen sıçan	<i>Rattus norvegicus</i>	LC	Endemik Değil
3	Sıçan	<i>Rattus rattus</i>	LC	Endemik Değil
4	Geniş kanatlı yarasa	<i>Eptesicus serotinus</i>	LC	Endemik Değil
5	Büyük farekulaklı yarasa	<i>Myotis myotis</i>	LC	Endemik Değil
6	Cüce yarasa	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	LC	Endemik Değil
7	Yaban keçisi	<i>Capra aegagrus</i>	VU	Endemik Değil
8	Çakal	<i>Canis aureus</i>	LC	Endemik Değil
9	Kurt	<i>Canis lupus</i>	LC	Endemik Değil
10	Tilki	<i>Vulpes vulpes</i>	LC	Endemik Değil
11	Anadolu çölsıçanı	<i>Meriones tristrami</i>	LC	Endemik Değil
12	Akdeniz tarla faresi	<i>Microtus guentheri</i>	LC	Endemik Değil
13	Kirpi	<i>Erinaceus concolor</i>	LC	Endemik Değil
14	Uzunkulaklı çölkirpisi	<i>Hemiechinus auritus</i>	LC	Endemik Değil
15	Yaban kedisi	<i>Felis silvestris</i>	LC	Endemik Değil
16	Vaşak	<i>Lynx lynx</i>	LC	Endemik Değil
17	Oklu kirpi	<i>Hystrix indica</i>	LC	Endemik Değil
18	Yaban tavşanı	<i>Lepus europaeus</i>	LC	Endemik Değil
19	Ev faresi	<i>Mus musculus</i>	LC	Endemik Değil
20	Su samuru	<i>Lutra lutra</i>	NT	Endemik Değil
21	Kaya sansarı	<i>Martes foina</i>	LC	Endemik Değil
22	Porsuk	<i>Meles meles</i>	LC	Endemik Değil
23	Gelincik	<i>Mustela nivalis</i>	LC	Endemik Değil
24	Anadolu sincabı	<i>Sciurus anomalus</i>	LC	Endemik Değil
25	Körfare	<i>Nannospalax nehringi</i>	LC	Endemik Değil
26	Yaban domuzu	<i>Sus scrofa</i>	LC	Endemik Değil
27	Boz ayı	<i>Ursus arctos</i>	LC	Endemik Değil
28	Anadolu yersincabı	<i>Spermophilus xanthoprimum</i>	NT	Endemik Değil

Kuşlar

Bingöl ili ve yakın çevresinde 09.12.2019-12.06.2018 tarihleri arasından yapılan ornitolojik gözlemler sonucunda toplam 16 takıma ait 45 familyada yer alan 168 tür tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre tespit edilen türlerin %36,1 (61) yerli, %44,9 (76) yaz ziyaretçisi, %8,9 (15) kış ziyaretçisi, %10,1 (17) transit göçer olduğu belirlenmiştir.

Çizelge D.52 - Bingöl İli Nesli Tehlike Kategorisinde Bulunan Türler Listesi

TÜR ADI		IUCN
BİLİMSEL	TÜRKÇE	
<i>Aythya ferina</i>	Elmabaş pakta	VU
<i>Gypaetus barbatus</i>	Sakallı akbaba	NT
<i>Neophron percnopterus</i>	Küçük akbaba	EN
<i>Aegyptius monachus</i>	Kara akbaba	NT
<i>Vanellus vanellus</i>	Kız kuşu	NT
<i>Milvus milvus</i>	Kızıl çaylak	NT
<i>Larus armenicus</i>	Van gölü martısı	NT
<i>Streptopelia turtur</i>	Üveyik	VU
<i>Anthus pratensis</i>	Çayır incirkuşu	NT

İç Su Balıkları

Bingöl il sınırları içerisinde belirlenen iç su balıkları 6 familya altında yer almaktadır. En çok tür ihtiva eden familya Cyprinidae olup (%66,7), bunu Nemacheilidae (%9,5) ve Sisoridae (%9,5) izlemektedir. Arazi çalışmalarında Alburnoides velioglui, Oxynoemacheilus euphraticus ve Oncorhynchus mykiss Bingöl İli için yeni kayıt olarak kaydedilmiştir. Bingöl il sınırları içerisindeki iç su balıklarından 2 tür VU (duyarlı) tehlike arz etmektedir. Diğer türlerden 13 tür LC (düşük riskli), 2 tür DD (yetersiz veri), 4 tür ise NE (değerlendirilmemiş) kategorilerinde yer almaktadır.

Çizelge D.53 - Bingöl ili iç su balıkları listesi

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
1	Tahtakafa	<i>Mystus pelusius</i>	LC	Endemik
2	Taşıyıcı balığı	<i>Cobitis elazigensis</i>	LC	Endemik
3	Noktalı inci balığı	<i>Alburnoides fasciatus</i>	LC	Endemik Değil
4	Şebot	<i>Arabibarbus grypus</i>	VU	Endemik
5	Himri	<i>Carasobarbus luteus</i>	LC	Endemik Değil
6	Gibel sazani	<i>Carassius gibelio</i>	LC	Endemik Değil
7	Küçükbaşlı bunnı	<i>Cyprinion kais</i>	LC	Endemik
8	Sis balığı	<i>Leuciscus vorax</i>	LC	Endemik Değil
9	Akbalık	<i>Squalius lepidus</i>	LC	Endemik Değil
10	Sivrisinek balığı	<i>Gambusia holbrooki</i>	NE	Endemik Değil
11	Vantuzlu kedibalığı	<i>Glyptothorax armeniacus</i>	DD	Endemik
12	Benekli bıyıklıbalık	<i>Barbus lacerta</i>	LC	Endemik Değil
13	Küpeli	<i>Luciobarbus mystaceus</i>	LC	Endemik
14	Tatlısu kefali	<i>Squalius berak</i>	LC	Endemik Değil
15	Kızılkanat	<i>Acanthobrama marmid</i>	LC	Endemik Değil
16	Musul incibalığı	<i>Alburnus mossulensis</i>	NE	Endemik Değil
17	Berat	<i>Capoeta trutta</i>	LC	Endemik Değil
18	Şah	<i>Capoeta umbla</i>	LC	Endemik Değil
19	Zereke	<i>Chondrostoma regium</i>	LC	Endemik Değil
20	Bunnı balığı	<i>Cyprinion macrostomum</i>	LC	Endemik Değil
21	Sazan	<i>Cyprinus carpio</i>	LC	Endemik Değil
22	Vantuzlu balık	<i>Garra rufa</i>	LC	Endemik Değil

23	Caner	<i>Luciobarbus esocinus</i>	NE	Endemik
24	Maya balığı	<i>Luciobarbus xanthopterus</i>	NE	Endemik
25	Mezopotamya yılanbalığı	<i>Mastacembelus mastacembelus</i>	LC	Endemik Değil
26	İkibenekli çöpçü balığı	<i>Oxyoemacheilus kurdistanicus</i>	LC	Endemik
27	Vantuzlu kedibalığı	<i>Glyptothorax kurdistanicus</i>	NE	Endemik
28	Velioğlu noktali inci balığı	<i>Alburnoides velioglui</i>	LC	Lokal Endemik
29	Fırat ikibenekli çöpçü balığı	<i>Oxyoemacheilus euphraticus</i>	LC	Endemik
30	Gökkuşluğu alabalığı	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	NE	Endemik Değil

Sürüngenler

Arazi çalışmaları sonucunda Bingöl İli'nin farklı bölgelerinde toplam 22 sürüngen türü tespit edilmiştir. Literatür araştırmalarına göre Bingöl İli'nde 6 sürüngenin kaydı bulunmaktadır. Literatürde geçmeyen Eirenis eiselti (Eiselt cüce yılanı), Eirenis modestus (Uysal yılan), Eirenis punctatolineatus (Van yılanı), Platyceps najadum (İnce yılan-Ok yılanı), Mauremys caspica (Hazer çizgili kaplumbağası), Ophisops elegans (Tarla kertenkelesi, Yılan gözlü kertenkele), Eumeces schneideri (Sarı kertenkele, keçemen), Xerotyphlops vermicularis (Kör yılan), Stellagama stellio (Dikenli keler), Mediodactylus heterocercus (Mardin keleri), Trapelus lessonae (Bozkır keleri), Ablepharus chernovi (Çernovun ince keleri), Heremiteb auratus (Tıknaç kertenkele), Malpolon insignitus (Çukurbaşı yılan), Macrovipera lebetina (Koca engerek) ve Montivipera wagneri (Wagner engereği) türleri ilk kez bu çalışmayla tespit edilmiştir.

Çizelge D.54 - Bingöl ili sürüngen listesi

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
1	Kayseri kertenkelesi	<i>Apathya cappadocica</i>	LC	Endemik Değil
2	Kara yılan	<i>Dolichophis jugularis</i>	LC	Endemik Değil
3	Kırmızı yılan	<i>Dolichophis schmidtii</i>	LC	Endemik Değil
4	Doğu yeşil kertenkelesi	<i>Lacerta media</i>	LC	Endemik Değil
5	Su yılanı	<i>Natrix tessellata</i>	LC	Endemik Değil
6	Tosbağa	<i>Testudo graeca</i>	VU	Endemik Değil
7	Çernov İnce Kertenkelesi	<i>Ablepharus chernovi</i>	LC	Endemik Değil
8	Eiselt cüce yılanı	<i>Eirenis eiselti</i>	LC	Endemik Değil
9	Uysal yılan	<i>Eirenis modestus</i>	LC	Endemik Değil
10	Van yılanı	<i>Eirenis punctatolineatus</i>	LC	Endemik Değil
11	Sarı kertenkele	<i>Eumeces schneideri</i>	NE	Endemik Değil
12	Kocabaş yılan	<i>Hemorrhoids ravergerii</i>	NE	Endemik Değil
13	Koca engerek	<i>Macrovipera lebetina</i>	NE	Endemik Değil
14	Hazer çizgili kaplumbağası	<i>Mauremys caspica</i>	NE	Endemik Değil
15	Wagner engereği	<i>Montivipera wagneri</i>	CR	Endemik
16	Tarla kertenkelesi	<i>Ophisops elegans</i>	NE	Endemik Değil
17	İnce yılan	<i>Platyceps najadum</i>	LC	Endemik Değil
18	Dikenli keler	<i>Stellagama stellio</i>	LC	Endemik Değil
19	Tıknaç kertenkele	<i>Heremites auratus</i>	LC	Endemik Değil
20	Bozkır Keleri	<i>Trapelus lessonae</i>	LC	Endemik Değil
21	Kör yılan	<i>Xerotyphlops vermicularis</i>	NE	Endemik Değil
22	Mardin Keleri	<i>Mediodactylus heterocercus</i>	LC	Endemik Değil

Çiftyaşarlar

Bingöl İlinde şuana kadar yapılan çalışmalar sonucunda 6 tür tespit edilmiştir. Elde edilen tüm veriler ışığında Bingöl İli sınırları içerisinde ülkemize endemik tek tür yer almaktadır Neurergus strauchii (Benekli semender).

Çizelge D.55 - Bingöl ili çift yaşar listesi

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
1	Değişken desenli gece kurbağası	<i>Bufo variabilis</i>	DD	Endemik Değil
2	Levanten ağaç kurbağası	<i>Hyla savignyi</i>	LC	Endemik Değil
3	Benekli semender	<i>Neurergus strauchii</i>	VU	Endemik
4	Ova kurbağası	<i>Pelophylax ridibundus</i>	LC	Endemik Değil
5	Uludağ kurbağası	<i>Rana macrocnemis</i>	LC	Endemik Değil
6	Türk semenderi	<i>Salamandra infraimmaculata</i>	NT	Endemik Değil

Omurgasız Hayvanlar

Bingöl İlinde şuna kadar yapılan çalışmalar sonucunda 294 Lepidoptera türü ile 400 Arthropoda türü belirlenmiştir. Bingöl ilinde sadece tek bir kelebek türünün (Akdeniz şeytancı-*Cigaritis cilissa*) tehlikede olduğu ve 77 türün riskli olduğu belirlenmiştir. Endemizm durumları için herhangi bir çalışma bulunmamıştır.

Çizelge D.56 - Bingöl ili omurgasızlar listesi

NO	TÜRKÇE ADI	BİLİMSEL/LATİNCE ADI	IUCN	ENDEMİK
1		<i>Abiskomyia paravirgo</i>	NE	Endemik Değil
2		<i>Acmaeodera flavolineata</i>	NE	Endemik Değil
3		<i>Acossus terebrus</i>	NE	Endemik Değil
4		<i>Acrotylus insubricus</i>	NE	Endemik Değil
5	Bulanık yeşil	<i>Adscita obscura</i>	NE	Endemik Değil
6		<i>Aedophron phlebotomus</i>	NE	Endemik Değil
7		<i>Afronurus kugleri</i>	NE	Endemik Değil
8		<i>Agabus biguttatus</i>	NE	Endemik Değil
9		<i>Agenioideus sericeus</i>	NE	Endemik Değil
10	Küçük Kaplumbağa	<i>Aglais urticae</i>	LC	Endemik Değil
11		<i>Agrilus rhoos</i>	NE	Endemik Değil
12		<i>Agrilus roscidus</i>	NE	Endemik Değil
13		<i>Agrochola egorovi</i>	NE	Endemik Değil
14		<i>Agrochola gratiosa</i>	NE	Endemik Değil
15		<i>Agrochola janhillmanni</i>	NE	Endemik Değil
16		<i>Agrochola lactiflora</i>	NE	Endemik Değil
17		<i>Agrotis exclamationis</i>	NE	Endemik Değil
18		<i>Aiolopus thalassinus</i>	NE	Endemik Değil
19		<i>Albaxona lundbladi</i>	NE	Endemik Değil
20		<i>Aleochara rosei</i>	NE	Endemik Değil
21		<i>Aleochara sp.</i>	NE	Endemik Değil
22		<i>Aleochara tristis</i>	NE	Endemik Değil
23		<i>Alosimus decolor</i>	NE	Endemik Değil
24		<i>Alosimus pallidicollis</i>	NE	Endemik Değil
25	Türkmenistan Baharkarası	<i>Amata transcaspica</i>	NE	Endemik Değil
26		<i>Ammoconia caecimacula</i>	NE	Endemik Değil
27		<i>Ammophila heydeni</i>	NE	Endemik Değil
28		<i>Amphicoma hybrida</i>	NE	Endemik Değil
29		<i>Amphipyra livida</i>	NE	Endemik Değil
30		<i>Anacaena rufipes</i>	NE	Endemik Değil
31		<i>Anisobas rebellis</i>	NE	Endemik Değil
32		<i>Anomalon cruentatum</i>	NE	Endemik Değil
33		<i>Anoplius schlettereri</i>	NE	Endemik Değil
34		<i>Anoplius viaticus</i>	NE	Endemik Değil
35		<i>Anthaxia shirasensis</i>	NE	Endemik Değil
36		<i>Anthaxia ursulae</i>	NE	Endemik Değil
37	Stepsüslüsü	<i>Anthocharis gruneri</i>	LC	Endemik Değil

38		<i>Anthrax trifasciatus</i>	NE	Endemik Değil
39		<i>Anthrax varius</i>	NE	Endemik Değil
40		<i>Antitype chi</i>	NE	Endemik Değil
41		<i>Apamea maraschi</i>	NE	Endemik Değil
42		<i>Apamea syriaca</i>	NE	Endemik Değil
43		<i>Aplectana acuminata</i>	NE	Endemik Değil
44		<i>Apochima diaphanaria</i>	NE	Endemik Değil
45	Aliçbeyazı	<i>Aporia crataegi</i>	LC	Endemik Değil
46		<i>Apsectrotamypus trifascipennis</i>	NE	Endemik Değil
47		<i>Arachnospila anceps</i>	NE	Endemik Değil
48		<i>Arctia festiva</i>	NE	Endemik Değil
49		<i>Arctia marchandi</i>	NE	Endemik Değil
50		<i>Arctodiaptomus osmanus</i>	NE	Endemik Değil
51	Niyobe	<i>Argynnis niobe</i>	LC	Endemik Değil
52	Bahadır	<i>Argynnis pandora</i>	LC	Endemik Değil
53		<i>Arrenurus abbreviator</i>	NE	Endemik Değil
54		<i>Arrenurus affinis</i>	NE	Endemik Değil
55		<i>Arrenurus ayıldizi</i>	NE	Endemik Değil
56		<i>Arrenurus bayrami</i>	NE	Endemik Değil
57		<i>Arrenurus bicuspidator</i>	NE	Endemik Değil
58		<i>Arrenurus bipapillosus</i>	NE	Endemik Değil
59		<i>Arrenurus bruzelii</i>	NE	Endemik Değil
60		<i>Arrenurus claviger</i>	NE	Endemik Değil
61		<i>Arrenurus crenatus</i>	NE	Endemik Değil
62		<i>Arrenurus cuspidator</i>	NE	Endemik Değil
63		<i>Arrenurus cuspidifer</i>	NE	Endemik Değil
64		<i>Arrenurus demirsoyi</i>	NE	Endemik Değil
65		<i>Arrenurus distans</i>	NE	Endemik Değil
66		<i>Arrenurus fontinalis</i>	NE	Endemik Değil
67		<i>Arrenurus globator</i>	NE	Endemik Değil
68		<i>Arrenurus kurui</i>	NE	Endemik Değil
69		<i>Arrenurus novus</i>	NE	Endemik Değil
70		<i>Arrenurus octagonus</i>	NE	Endemik Değil
71		<i>Arrenurus oezkani</i>	NE	Endemik Değil
72		<i>Arrenurus papillator</i>	NE	Endemik Değil
73		<i>Arrenurus radiatus</i>	NE	Endemik Değil
74		<i>Arrenurus robustus</i>	NE	Endemik Değil
75		<i>Arrenurus rodrigensis</i>	NE	Endemik Değil
76		<i>Arrenurus sinuator</i>	NE	Endemik Değil
77		<i>Arrenurus stecki</i>	NE	Endemik Değil
78		<i>Arrenurus suecicus</i>	NE	Endemik Değil
79		<i>Arrenurus tricuspidator</i>	NE	Endemik Değil
80		<i>Arrenurus truncatellus</i>	NE	Endemik Değil
81		<i>Arrenurus turgidus</i>	NE	Endemik Değil
82		<i>Arrenurus virens</i>	NE	Endemik Değil
83		<i>Atheroides serrulatus</i>	NE	Endemik Değil
84		<i>Atractides acutirostris</i>	NE	Endemik Değil
85		<i>Atractides anatolicus</i>	NE	Endemik Değil
86		<i>Atractides anellatus</i>	NE	Endemik Değil
87		<i>Atractides fluviatilis</i>	NE	Endemik Değil
88		<i>Atractides fonticolus</i>	NE	Endemik Değil
89		<i>Atractides gibberipalpis</i>	NE	Endemik Değil
90		<i>Atractides graecus</i>	NE	Endemik Değil
91		<i>Atractides inflatus</i>	NE	Endemik Değil
92		<i>Atractides longirostris</i>	NE	Endemik Değil
93		<i>Atractides lunipes</i>	NE	Endemik Değil
94		<i>Atractides nodipalpis</i>	NE	Endemik Değil

95		<i>Atractides orghidani</i>	NE	Endemik Değil
96		<i>Atractides panniculatus</i>	NE	Endemik Değil
97		<i>Atractides robustus</i>	NE	Endemik Değil
98		<i>Aturus intermedius</i>	NE	Endemik Değil
99		<i>Aturus scaber</i>	NE	Endemik Değil
100		<i>Aulogygnus skianeuros</i>	NE	Endemik Değil
101		<i>Autographa aemula</i>	NE	Endemik Değil
102		<i>Autophila banghaasi</i>	NE	Endemik Değil
103		<i>Autophila libanotica</i>	NE	Endemik Değil
104		<i>Axonopsis persica</i>	NE	Endemik Değil
105		<i>Axonopsis romijni</i>	NE	Endemik Değil
106		<i>Axonopsis serrata</i>	NE	Endemik Değil
107		<i>Axonopsis vietsi</i>	NE	Endemik Değil
108		<i>Azygophleps regia</i>	NE	Endemik Değil
109		<i>Baetis buceratus</i>	NE	Endemik Değil
110		<i>Baetis fuscatus</i>	NE	Endemik Değil
111		<i>Baetis gemellus</i>	NE	Endemik Değil
112		<i>Baetis muticus</i>	NE	Endemik Değil
113		<i>Baetis rhodani</i>	NE	Endemik Değil
114		<i>Barbaxonella bingolensis</i>	NE	Endemik Değil
115		<i>Behounekie freyeri</i>	NE	Endemik Değil
116		<i>Bembecia peterseni</i>	NE	Endemik Değil
117		<i>Bembecia stiziformis</i>	NE	Endemik Değil
118		<i>Berosus luridus</i>	NE	Endemik Değil
119		<i>Berosus signaticollis</i>	NE	Endemik Değil
120		<i>Berosus spinosus</i>	NE	Endemik Değil
121		<i>Blepharipa scutellata</i>	NE	Endemik Değil
122		<i>Brachycerus sp.</i>	NE	Endemik Değil
123		<i>Brachymeria intermedia</i>	NE	Endemik Değil
124		<i>Brachypoda mutila</i>	NE	Endemik Değil
125		<i>Caecanthrax arabicus</i>	NE	Endemik Değil
126		<i>Calathus ambiguus</i>	NE	Endemik Değil
127		<i>Calathus erythroderus</i>	NE	Endemik Değil
128		<i>Calathus erythroderus</i>	NE	Endemik Değil
129		<i>Calathus longicollis</i>	NE	Endemik Değil
130		<i>Calathus syriacus</i>	NE	Endemik Değil
131		<i>Calliptamus italicus</i>	NE	Endemik Değil
132		<i>Calliptamus tenuicercis</i>	NE	Endemik Değil
133	Zümrüt	<i>Callophrys rubi</i>	LC	Endemik Değil
134	Türkistan Zümrütü	<i>Callophrys suaveola</i>	DD	Endemik Değil
135		<i>Calopteryx virgo festiva</i>	NE	Endemik Değil
136		<i>Capnodis marquardti</i>	NE	Endemik Değil
137		<i>Caradrina gilva</i>	NE	Endemik Değil
138		<i>Caradrina pertinax</i>	NE	Endemik Değil
139		<i>Caradrina poecila</i>	NE	Endemik Değil
140		<i>Caradrina terrea</i>	NE	Endemik Değil
141		<i>Caradrina wullschlegeli</i>	NE	Endemik Değil
142	Hatmi Zıpızı	<i>Carcharodus alceae</i>	LC	Endemik Değil
143	Mermer Zıpızı	<i>Carcharodus lavatherae</i>	LC	Endemik Değil
144		<i>Catarhoe rubidata</i>	NE	Endemik Değil
145		<i>Catocala abacta</i>	NE	Endemik Değil
146		<i>Catocala nupta</i>	NE	Endemik Değil
147		<i>Catocala nymphagoga</i>	NE	Endemik Değil
148	Afrikagöçmeni	<i>Catopsilia florella</i>	DD	Endemik Değil
149		<i>Catoptria colchicella</i>	NE	Endemik Değil
150		<i>Catoptria lithargyrella</i>	NE	Endemik Değil
151	Kutsalmavi	<i>Celastrina argiolus</i>	LC	Endemik Değil

152		<i>Celes variabilis</i>	NE	Endemik Değil
153		<i>Cerocoma muehlfeldi</i>	NE	Endemik Değil
154		<i>Cerocoma scovitzii</i>	NE	Endemik Değil
155		<i>Cerura vinula</i>	NE	Endemik Değil
156		<i>Cetonia aurata</i>	NE	Endemik Değil
157		<i>Cetonia aurata pallida</i>	NE	Endemik Değil
158		<i>Chamaesphecia alysoniformis</i>	NE	Endemik Değil
159		<i>Chamaesphecia doryceraeformis</i>	NE	Endemik Değil
160	Cadı	<i>Chazara briseis</i>	LC	Endemik Değil
161		<i>Chersotis alpestris</i>	NE	Endemik Değil
162		<i>Chersotis fimbriola</i>	NE	Endemik Değil
163		<i>Chersotis glebosa</i>	NE	Endemik Değil
164		<i>Chersotis gratissima</i>	NE	Endemik Değil
165		<i>Chersotis illauta</i>	NE	Endemik Değil
166		<i>Chersotis larixia</i>	NE	Endemik Değil
167		<i>Chersotis rectangula</i>	NE	Endemik Değil
168		<i>Chiasmia clathrata</i>	NE	Endemik Değil
169		<i>Chloantha hypericii</i>	NE	Endemik Değil
170		<i>Choroterpes picteti</i>	NE	Endemik Değil
171		<i>Chorthippus brunneus</i>	NE	Endemik Değil
172		<i>Chorthippus dichrous</i>	NE	Endemik Değil
173		<i>Chorthippus loratus</i>	NE	Endemik Değil
174		<i>Chorthippus vagans</i>	NE	Endemik Değil
175		<i>Chrysocharis viridis</i>	NE	Endemik Değil
176		<i>Chrysops caecutiens</i>	NE	Endemik Değil
177		<i>Cicindela asiatica</i>	NE	Endemik Değil
178		<i>Cicindela turkestanicoides</i>	NE	Endemik Değil
179	Şeytancık	<i>Cigaritis acamas</i>	LC	Endemik Değil
180	Akdeniz Şeytancığı	<i>Cigaritis cilissa</i>	EN	Endemik Değil
181		<i>Cilix asiatica</i>	NE	Endemik Değil
182		<i>Cleoceris scoriacea</i>	NE	Endemik Değil
183		<i>Cleonymia opposita</i>	NE	Endemik Değil
184		<i>Clinopodes flavidus</i>	NE	Endemik Değil
185		<i>Clostera pigra</i>	NE	Endemik Değil
186		<i>Coelostoma orbiculare</i>	NE	Endemik Değil
187		<i>Coelostoma transcasicum</i>	NE	Endemik Değil
188		<i>Coenagrion puella</i>	NE	Endemik Değil
189	Küçük Zıpzıp Perisi	<i>Coenonympha pamphilus</i>	LC	Endemik Değil
190	İran Zıpzıp Perisi	<i>Coenonympha saadi</i>	LC	Endemik Değil
191		<i>Coleophora alcyonipennella</i>	NE	Endemik Değil
192		<i>Coleophora cappadociae</i>	NE	Endemik Değil
193		<i>Coleophora cartilaginella</i>	NE	Endemik Değil
194		<i>Coleophora dianthi</i>	NE	Endemik Değil
195		<i>Coleophora lassella</i>	NE	Endemik Değil
196		<i>Coleophora phlomidis</i>	NE	Endemik Değil
197	Sarıazamet	<i>Colias crocea</i>	LC	Endemik Değil
198		<i>Colotis fausta</i>	DD	Endemik Değil
199		<i>Conistra ragusae</i>	NE	Endemik Değil
200		<i>Conistra vaccinii</i>	NE	Endemik Değil
201		<i>Conobathra tumidana</i>	NE	Endemik Değil
202		<i>Conocephalus fuscus</i>	NE	Endemik Değil
203		<i>Cosmia trapezina</i>	NE	Endemik Değil
204		<i>Cosmocerca commutata</i>	NE	Endemik Değil
205		<i>Cossulus argentatus</i>	NE	Endemik Değil
206	Keçigüvesi	<i>Cossus cossus</i>	NE	Endemik Değil
207		<i>Cryphia amasina</i>	NE	Endemik Değil
208		<i>Cryphia raptricula</i>	NE	Endemik Değil

209		<i>Cryphia receptricula</i>	NE	Endemik Değil
210		<i>Cryphia tephrocharis</i>	NE	Endemik Değil
211		<i>Curculio venosus</i>	NE	Endemik Değil
212		<i>Cydia pomonella</i>	NE	Endemik Değil
213		<i>Cyphon arietizans</i>	NE	Endemik Değil
214		<i>Cyphon palustris</i>	NE	Endemik Değil
215		<i>Cyprinion macrostomus</i>	NE	Endemik Değil
216		<i>Cyrtoptyx robustus</i>	NE	Endemik Değil
217		<i>Cytharea pallidipennis</i>	NE	Endemik Değil
218		<i>Cytharea pallidipennis</i>	NE	Endemik Değil
219		<i>Deilephila suellus</i>	NE	Endemik Değil
220		<i>Delomerista mandibularis</i>	NE	Endemik Değil
221		<i>Desertoplusia bella</i>	NE	Endemik Değil
222		<i>Diaphora mendica</i>	NE	Endemik Değil
223		<i>Dichagyris amoena</i>	NE	Endemik Değil
224		<i>Dichagyris candelisequa</i>	NE	Endemik Değil
225		<i>Dichagyris celsicola</i>	NE	Endemik Değil
226		<i>Dichagyris forcipula</i>	NE	Endemik Değil
227		<i>Dichagyris forcicula</i>	NE	Endemik Değil
228		<i>Dichagyris gracilis</i>	NE	Endemik Değil
229		<i>Dichagyris nigrescens</i>	NE	Endemik Değil
230		<i>Dichagyris signifera</i>	NE	Endemik Değil
231		<i>Dichagyris sincera</i>	NE	Endemik Değil
232		<i>Dichagyris squalidior</i>	NE	Endemik Değil
233		<i>Dichagyris squalorum</i>	NE	Endemik Değil
234		<i>Dichagyris terminicincta</i>	NE	Endemik Değil
235		<i>Diglyphus pusztensis</i>	NE	Endemik Değil
236		<i>Dipchasphecia intermedia</i>	NE	Endemik Değil
237		<i>Dirhinosis nitidula</i>	NE	Endemik Değil
238		<i>Discoelius dufourii</i>	NE	Endemik Değil
239		<i>Dociostaurus genei</i>	NE	Endemik Değil
240		<i>Drasteria saisani</i>	NE	Endemik Değil
241		<i>Drymonia velitaris</i>	NE	Endemik Değil
242		<i>Dysauxes famula</i>	NE	Endemik Değil
243		<i>Earias clorana</i>	NE	Endemik Değil
244		<i>Eicomorpha kurdestanica</i>	NE	Endemik Değil
245	Suluk Likengüvesi	<i>Eilema palliatella</i>	NE	Endemik Değil
246		<i>Electrogena anatolica</i>	NE	Endemik Değil
247		<i>Elodes flavoangularis</i>	NE	Endemik Değil
248		<i>Endotricha flammealis</i>	NE	Endemik Değil
249		<i>Endromopoda phragmitidis</i>	NE	Endemik Değil
250		<i>Ennomos erosarius</i>	NE	Endemik Değil
251		<i>Entomogonus peyroni</i>	NE	Endemik Değil
252		<i>Epallage fatime</i>	NE	Endemik Değil
253		<i>Ephelis cruentalis</i>	NE	Endemik Değil
254		<i>Ephemerella ignita</i>	NE	Endemik Değil
255		<i>Ephoron virgo</i>	NE	Endemik Değil
256		<i>Epicallima formosella</i>	NE	Endemik Değil
257		<i>Epinotia festivana</i>	NE	Endemik Değil
258		<i>Epomphale kocaki</i>	NE	Endemik Değil
259		<i>Eristalis arbustorum</i>	NE	Endemik Değil
260		<i>Eristalis tenax</i>	NE	Endemik Değil
261	Kara Zıpzip	<i>Erynnis marloyi</i>	LC	Endemik Değil
262	Paslı Zıpzip	<i>Erynnis tages</i>	LC	Endemik Değil
263	Kayaesmeri	<i>Esperarge clymene</i>	NE	Endemik Değil
264		<i>Eublemma pallidula</i>	NE	Endemik Değil
265		<i>Euchalcia taurica</i>	NE	Endemik Değil

266		<i>Euchalcia viridis</i>	NE	Endemik Değil
267		<i>Euclidia glyphica</i>	NE	Endemik Değil
268		<i>Eudecatoma biguttata</i>	NE	Endemik Değil
269		<i>Eudecatoma variegata</i>	NE	Endemik Değil
270		<i>Eugnorisma chaldaica</i>	NE	Endemik Değil
271		<i>Eugnorisma eminens</i>	NE	Endemik Değil
272		<i>Eugnorisma enargiaris</i>	NE	Endemik Değil
273		<i>Eugnorisma kurdistana</i>	NE	Endemik Değil
274		<i>Eugnorisma leuconeura</i>	NE	Endemik Değil
275		<i>Eugnorisma pontica</i>	NE	Endemik Değil
276		<i>Eulasia fastuosa</i>	NE	Endemik Değil
277	Altınkış	<i>Euproctis chrysorrhoea</i>	NE	Endemik Değil
278	Kara Benekli Altınkış	<i>Euproctis melania</i>	NE	Endemik Değil
279		<i>Euproctis similis</i>	NE	Endemik Değil
280		<i>Eurythyrea austriaca</i>	NE	Endemik Değil
281		<i>Eurythyrea quercus</i>	NE	Endemik Değil
282		<i>Eustigmaeus sculptus</i>	NE	Endemik Değil
283		<i>Eustigmaeus segnis</i>	NE	Endemik Değil
284		<i>Eustigmaeus turcicus</i>	NE	Endemik Değil
285		<i>Euxoa aquilina</i>	NE	Endemik Değil
286		<i>Euxoa difficillima</i>	NE	Endemik Değil
287		<i>Euxoa foeda</i>	NE	Endemik Değil
288		<i>Euxoa hastifera</i>	NE	Endemik Değil
289		<i>Euxoa inclusa</i>	NE	Endemik Değil
290		<i>Euxoa nigricans</i>	NE	Endemik Değil
291		<i>Euxoa scurrilis</i>	NE	Endemik Değil
292		<i>Euxoa sulcifera</i>	NE	Endemik Değil
293		<i>Euzopherodes charlottae</i>	NE	Endemik Değil
294		<i>Exeristes roborator</i>	NE	Endemik Değil
295		<i>Eylais degenerata</i>	NE	Endemik Değil
296		<i>Eylais extendens</i>	NE	Endemik Değil
297		<i>Eylais hamata</i>	NE	Endemik Değil
298		<i>Eylais infundibulifera</i>	NE	Endemik Değil
299		<i>Eylais megalostoma</i>	NE	Endemik Değil
300		<i>Eylais setosa</i>	NE	Endemik Değil
301		<i>Forelia variegator</i>	NE	Endemik Değil
302		<i>Frontipodopsis reticulatifrons</i>	NE	Endemik Değil
303		<i>Furcula furcula</i>	NE	Endemik Değil
304		<i>Furcula interrupta</i>	NE	Endemik Değil
305		<i>Gabrius tokatensis</i>	NE	Endemik Değil
306		<i>Georgella helvetica</i>	NE	Endemik Değil
307	Karagözmavisi	<i>Glaucopteryx alexis</i>	LC	Endemik Değil
308		<i>Gonia ornata</i>	NE	Endemik Değil
309		<i>Graptodytes veterator</i>	NE	Endemik Değil
310		<i>Grypocoris fieberi</i>	NE	Endemik Değil
311		<i>Hadena cappadocia</i>	NE	Endemik Değil
312		<i>Hadena clara</i>	NE	Endemik Değil
313		<i>Hadena drenowski</i>	NE	Endemik Değil
314		<i>Hadena gueneei</i>	NE	Endemik Değil
315		<i>Hadena humilis</i>	NE	Endemik Değil
316		<i>Hadena magnolii</i>	NE	Endemik Değil
317		<i>Hadena musculina</i>	NE	Endemik Değil
318		<i>Hadena persimilis</i>	NE	Endemik Değil
319		<i>Hadena roseocandida</i>	NE	Endemik Değil
320		<i>Hadena tristis</i>	NE	Endemik Değil
321		<i>Haemerosia renalis</i>	NE	Endemik Değil
322		<i>Harpyia milhauseri</i>	NE	Endemik Değil

323		<i>Hebrus montanus</i>	NE	Endemik Değil
324		<i>Hecatera rhodocharis</i>	NE	Endemik Değil
325		<i>Heliopteryx humeralis</i>	NE	Endemik Değil
326		<i>Helladia plasoni</i>	NE	Endemik Değil
327		<i>Helochares lividus</i>	NE	Endemik Değil
328		<i>Helophorus aquaticus</i>	NE	Endemik Değil
329		<i>Helophorus aquaticus</i>	NE	Endemik Değil
330		<i>Helophorus brevipalpis</i>	NE	Endemik Değil
331		<i>Helophorus daedalus</i>	NE	Endemik Değil
332		<i>Helophorus discrepans</i>	NE	Endemik Değil
333		<i>Helophorus frater</i>	NE	Endemik Değil
334		<i>Helophorus hilaris</i>	NE	Endemik Değil
335		<i>Helophorus lewisi</i>	NE	Endemik Değil
336		<i>Helophorus nanus</i>	NE	Endemik Değil
337		<i>Helophorus nubilus</i>	NE	Endemik Değil
338	Maraş Arı Atmacagüvesi	<i>Hemaris syra</i>	NE	Endemik Değil
339		<i>Heteracris pterosticha</i>	NE	Endemik Değil
340		<i>Heteracris pterosticha</i>	NE	Endemik Değil
341		<i>Heteralonia suffusa</i>	NE	Endemik Değil
342		<i>Heteralonia suffusa</i>	NE	Endemik Değil
343	Beyaz Bandlı Karamelek	<i>Hipparchia parisatis</i>	LC	Endemik Değil
344	Anadolu Kızılmeleği	<i>Hipparchia pellucida</i>	LC	Endemik Değil
345	Büyük Karamelek	<i>Hipparchia syriaca</i>	LC	Endemik Değil
346		<i>Hobbya stenonota</i>	NE	Endemik Değil
347		<i>Holcogaster fibulata</i>	NE	Endemik Değil
348		<i>Homodela ismenia</i>	NE	Endemik Değil
349		<i>Homoeosoma nimbellum</i>	NE	Endemik Değil
350		<i>Hoplodrina superstes</i>	NE	Endemik Değil
351		<i>Hungarohydracarus subterraneus</i>	NE	Endemik Değil
352		<i>Hybomischos septemcinctorius</i>	NE	Endemik Değil
353		<i>Hydrachna globosa</i>	NE	Endemik Değil
354		<i>Hydrachna processifera</i>	NE	Endemik Değil
355		<i>Hydrachna skorikowi</i>	NE	Endemik Değil
356		<i>Hydraena beyarslani</i>	NE	Endemik Değil
357		<i>Hydraena subgrandis</i>	NE	Endemik Değil
358		<i>Hydraena tauricola</i>	NE	Endemik Değil
359		<i>Hydrobius arcticus</i>	NE	Endemik Değil
360		<i>Hydrobius fuscipes</i>	NE	Endemik Değil
361		<i>Hydrochara dichorama</i>	NE	Endemik Değil
362		<i>Hydrochara dichroma</i>	NE	Endemik Değil
363		<i>Hydrochoreutes krameri</i>	NE	Endemik Değil
364		<i>Hydrochus flavipennis</i>	NE	Endemik Değil
365		<i>Hydrochus flavipennis</i>	NE	Endemik Değil
366		<i>Hydrochus ibericus</i>	NE	Endemik Değil
367		<i>Hydrodroma despiciens</i>	NE	Endemik Değil
368		<i>Hydrodroma torrenticola</i>	NE	Endemik Değil
369		<i>Hydroporus kozlovskii</i>	NE	Endemik Değil
370		<i>Hydryphantes crassipalpis</i>	NE	Endemik Değil
371		<i>Hydryphantes dispar</i>	NE	Endemik Değil
372		<i>Hydryphantes ruber</i>	NE	Endemik Değil
373		<i>Hygrobates bucharicus</i>	NE	Endemik Değil
374		<i>Hygrobates calliger</i>	NE	Endemik Değil
375		<i>Hygrobates fluviatilis</i>	NE	Endemik Değil
376		<i>Hygrobates longipalpis</i>	NE	Endemik Değil
377		<i>Hygrobates longiporus</i>	NE	Endemik Değil
378		<i>Hygrobates nigromaculatus</i>	NE	Endemik Değil
379		<i>Hygrobates quanticola</i>	NE	Endemik Değil

380		<i>Hygrobatas trigonicus</i>	NE	Endemik Değil
381		<i>Hyles euphorbiae</i>	NE	Endemik Değil
382		<i>Hypena munitalis</i>	NE	Endemik Değil
383		Esmerperi	LC	Endemik Değil
384		Küçük Esmerperi	LC	Endemik Değil
385		Ağrı Esmerperisi	LC	Endemik Değil
386		<i>Ilybius fuliginosus</i>	NE	Endemik Değil
387		<i>Ilybius fuliginosus</i>	NE	Endemik Değil
388	Erik Kırlangıçkuyruğu	<i>Iphiclides podalirius</i>	LC	Endemik Değil
389	İspanyol Kraliçesi	<i>Issoria lathonia</i>	LC	Endemik Değil
390		<i>Itopectis alternans</i>	NE	Endemik Değil
391		<i>Javalbia turcica</i>	NE	Endemik Değil
392		<i>Kongsbergia persica</i>	NE	Endemik Değil
393		<i>Krendowskia latissima</i>	NE	Endemik Değil
394		<i>Laccobius gracilis</i>	NE	Endemik Değil
395		<i>Laccobius gracilis</i>	NE	Endemik Değil
396		<i>Laccobius hindukuschi</i>	NE	Endemik Değil
397		<i>Laccobius hindukuschi</i>	NE	Endemik Değil
398		<i>Laccobius simulatrix</i>	NE	Endemik Değil
399		<i>Laccobius striatulus</i>	NE	Endemik Değil
400		<i>Laccobius syriacus</i>	NE	Endemik Değil
401	Lampides	<i>Lampides boeticus</i>	LC	Endemik Değil
402	Iran Kavak Atmacagüvesi	<i>Laothoe populeti</i>	NE	Endemik Değil
403		<i>Larinus curtus</i>	NE	Endemik Değil
404		<i>Larinus onopordi</i>	NE	Endemik Değil
405		<i>Larinus turbinatus</i>	NE	Endemik Değil
406		<i>Lasiacantha hedenborgii</i>	NE	Endemik Değil
407		<i>Lasiocampa grandis</i>	NE	Endemik Değil
408		<i>Lasiocampa trifolii</i>	NE	Endemik Değil
409	Esmerboncuk	<i>Lasiommata maera</i>	LC	Endemik Değil
410	Küçük Esmerboncuk	<i>Lasiommata megera</i>	LC	Endemik Değil
411		<i>Lasionycta draudti</i>	NE	Endemik Değil
412		<i>Latoia inexpectata</i>	NE	Endemik Değil
413		<i>Lebertia fimbriata</i>	NE	Endemik Değil
414		<i>Lebertia glabra</i>	NE	Endemik Değil
415		<i>Lebertia insignis</i>	NE	Endemik Değil
416		<i>Lebertia longiseta</i>	NE	Endemik Değil
417		<i>Lebertia maculosa</i>	NE	Endemik Değil
418		<i>Lebertia minutipalpis</i>	NE	Endemik Değil
419		<i>Lebertia porosa</i>	NE	Endemik Değil
420		<i>Lebertia subtilis</i>	NE	Endemik Değil
421		<i>Ledermuelleriopsis ayyildizi</i>	NE	Endemik Değil
422		<i>Lemonia peilei</i>	NE	Endemik Değil
423	Narinormanbeyazı	<i>Leptidea sinapis</i>	LC	Endemik Değil
424	İpekkanat	<i>Leucoma salicis</i>	NE	Endemik Değil
425		<i>Libellula depressa</i>	NE	Endemik Değil
426		<i>Limnesia fulgida</i>	NE	Endemik Değil
427		<i>Limnesia koenikei</i>	NE	Endemik Değil
428		<i>Limnesia undulata</i>	NE	Endemik Değil
429		<i>Limnesia walteri</i>	NE	Endemik Değil
430		<i>Limnolegeria longiseta</i>	NE	Endemik Değil
431		<i>Limnophyes pusillus</i>	NE	Endemik Değil
432		<i>Linnaemya comta</i>	NE	Endemik Değil
433		<i>Linnaemya impudica</i>	NE	Endemik Değil
434		<i>Lithobius nigripalpis</i>	NE	Endemik Değil
435		<i>Lixus angustatus</i>	NE	Endemik Değil
436		<i>Lixus cardui</i>	NE	Endemik Değil

437		<i>Lophyridia fischeri</i>	NE	Endemik Değil
438		<i>Luperina diversa</i>	NE	Endemik Değil
439	Büyük Morbakırgüzeli	<i>Lycaena alciphron</i>	LC	Endemik Değil
440	Anadolu Ateşgüzeli	<i>Lycaena asabinus</i>	LC	Endemik Değil
441	Fıratbakırgüzeli	<i>Lycaena euphratica</i>	DD	Endemik
442	Alevateşgüzeli	<i>Lycaena kefersteinii</i>	NE	Endemik Değil
443	Beneklibakırgüzeli	<i>Lycaena phlaeas</i>	LC	Endemik Değil
444	Küçükateşgüzeli	<i>Lycaena thersamon</i>	LC	Endemik Değil
445	Dağateşi	<i>Lycaena thetis</i>	LC	Endemik Değil
446	İslibakırgüzeli	<i>Lycaena tityrus</i>	LC	Endemik Değil
447		<i>Lydus tarsalis</i>	NE	Endemik Değil
448		<i>Lydus tenuitarsis</i>	NE	Endemik Değil
449		<i>Lygaeosoma sardeum</i>	NE	Endemik Değil
450		<i>Lygephila craccae</i>	NE	Endemik Değil
451		<i>Lygephila ludicra</i>	NE	Endemik Değil
452		<i>Lygephila schachti</i>	NE	Endemik Değil
453		<i>Lygephila subpicata</i>	NE	Endemik Değil
454	Çingenegüvesi	<i>Lymantria dispar</i>	NE	Endemik Değil
455		<i>Lythria purpuraria</i>	NE	Endemik Değil
456	Güvercinkuyruklu Atmacagüvesi	<i>Macroglossum stellatarum</i>	NE	Endemik Değil
457		<i>Macrophya cyrus</i>	NE	Endemik Değil
458		<i>Macrophya diversipes</i>	NE	Endemik Değil
459		<i>Macrophya postica</i>	NE	Endemik Değil
460		<i>Macrophya rufipes</i>	NE	Endemik Değil
461		<i>Malacosoma alpicola</i>	NE	Endemik Değil
462		<i>Malacosoma castrensis</i>	NE	Endemik Değil
463		<i>Malacosoma neustrium</i>	NE	Endemik Değil
464		<i>Mallosia imperatrix</i>	NE	Endemik Değil
465	Çayiresmeri	<i>Maniola jurtina</i>	LC	Endemik Değil
466	Doğu Çayiresmeri	<i>Maniola telmessia</i>	LC	Endemik Değil
467		<i>Margelana flavidiior</i>	NE	Endemik Değil
468	Meşe Atmacagüvesi	<i>Marumba quercus</i>	NE	Endemik Değil
469		<i>Mecyna auralis</i>	NE	Endemik Değil
470		<i>Megalonotus colon</i>	NE	Endemik Değil
471		<i>Meganola togatulalis</i>	NE	Endemik Değil
472		<i>Megascolia maculata</i>	NE	Endemik Değil
473	Karamelike	<i>Melanargia syriaca</i>	DD	Endemik Değil
474		<i>Melanogryllus desertus</i>	NE	Endemik Değil
475		<i>Melanogryllus desertus</i>	NE	Endemik Değil
476	İparhan	<i>Melitaea cinxia</i>	LC	Endemik Değil
477	Benekli İparhan	<i>Melitaea didyma</i>	LC	Endemik Değil
478	Güzel İparhan	<i>Melitaea fascelis</i>	NE	Endemik Değil
479	Cezayirli İparhan	<i>Melitaea punica</i>	NE	Endemik Değil
480		<i>Merodon aberrans</i>	NE	Endemik Değil
481		<i>Metopodicha ernesti</i>	NE	Endemik Değil
482		<i>Mideopsis orbicularis</i>	NE	Endemik Değil
483		<i>Monatractides aberratus</i>	NE	Endemik Değil
484		<i>Monatractides lusitanicus</i>	NE	Endemik Değil
485		<i>Monatractides madritensis</i>	NE	Endemik Değil
486		<i>Monatractides stadleri</i>	NE	Endemik Değil
487		<i>Monodontomerus aereus</i>	NE	Endemik Değil
488		<i>Monosteira lobulifera</i>	NE	Endemik Değil
489		<i>Monosteira unicostata</i>	NE	Endemik Değil
490	Suriye Zıpzıpı	<i>Muschampia nomas</i>	NE	Endemik Değil
491	Pogge Zıpzıpı	<i>Muschampia poggei</i>	LC	Endemik Değil
492		<i>Muzimes dersimensis</i>	NE	Endemik Değil

493		<i>Mylabris apicenigra</i>	NE	Endemik Değil
494		<i>Mylabris cincta</i>	NE	Endemik Değil
495		<i>Mylabris fabricii</i>	NE	Endemik Değil
496		<i>Mylabris festiva</i>	NE	Endemik Değil
497		<i>Mylabris fusca</i>	NE	Endemik Değil
498		<i>Mylabris humerosa</i>	NE	Endemik Değil
499		<i>Mylabris suturalis</i>	NE	Endemik Değil
500		<i>Mylabris zebraea</i>	NE	Endemik Değil
501		<i>Mythimna ferrago</i>	NE	Endemik Değil
502		<i>Mythimna l-album</i>	NE	Endemik Değil
503		<i>Nemoraea pellucida</i>	NE	Endemik Değil
504		<i>Neumania deltoides</i>	NE	Endemik Değil
505		<i>Neumania imitata</i>	NE	Endemik Değil
506		<i>Neumania uncinata</i>	NE	Endemik Değil
507		<i>Nilotonia longipora</i>	NE	Endemik Değil
508		<i>Nilotonia tegulata</i>	NE	Endemik Değil
509		<i>Nilotonia turcica</i>	NE	Endemik Değil
510		<i>Noctua fimbriata</i>	NE	Endemik Değil
511		<i>Notostaurus anaticus</i>	NE	Endemik Değil
512	Sarı Ayaklı Nimfalis	<i>Nymphalis xanthomelas</i>	LC	Endemik Değil
513		<i>Ocnogyna herrichi</i>	NE	Endemik Değil
514		<i>Oedipoda aurea</i>	NE	Endemik Değil
515		<i>Oedipoda caerulescens</i>	NE	Endemik Değil
516		<i>Oedipoda miniata</i>	NE	Endemik Değil
517		<i>Omphalophana durnalayana</i>	NE	Endemik Değil
518		<i>Opigena polygona</i>	NE	Endemik Değil
519		<i>Ormyrus bingoeliensis</i>	NE	Endemik Değil
520		<i>Ormyrus nitidulus</i>	NE	Endemik Değil
521		<i>Orthostixis cribraria</i>	NE	Endemik Değil
522		<i>Oxus angustipositus</i>	NE	Endemik Değil
523		<i>Oxus hastatus</i>	NE	Endemik Değil
524		<i>Oxythyrea cinctella</i>	NE	Endemik Değil
525		<i>Paratendipes demirsoyus</i>	NE	Endemik Değil
526	Dumanlıapollo	<i>Parnassius mnemosyne</i>	LC	Endemik Değil
527		<i>Parocneria detrita</i>	NE	Endemik Değil
528		<i>Perla pallida</i>	NE	Endemik Değil
529		<i>Phaeostigma pontica</i>	NE	Endemik Değil
530		<i>Phalera bucephala</i>	NE	Endemik Değil
531		<i>Phalera bucephaloides</i>	NE	Endemik Değil
532		<i>Philipomyia aprica</i>	NE	Endemik Değil
533		<i>Phlogophora scita</i>	NE	Endemik Değil
534	Tarçın Ayıgüvesi	<i>Phragmatobia fuliginosa</i>	NE	Endemik Değil
535		<i>Phryno vetula</i>	NE	Endemik Değil
536		<i>Phyllodesma tremulifolium</i>	NE	Endemik Değil
537		<i>Physatocheila municeps</i>	NE	Endemik Değil
538	Büyük Beyazmelek	<i>Pieris brassicae</i>	LC	Endemik Değil
539	Dağbeyazmeleği	<i>Pieris ergane</i>	LC	Endemik Değil
540	Yalancı Beyazmelek	<i>Pieris pseudorapae</i>	LC	Endemik Değil
541	Küçük Beyazmelek	<i>Pieris rapae</i>	LC	Endemik Değil
542		<i>Pimelia repleta</i>	NE	Endemik Değil
543		<i>Piona carnea</i>	NE	Endemik Değil
544		<i>Piona conglobata</i>	NE	Endemik Değil
545		<i>Piona nodata</i>	NE	Endemik Değil
546		<i>Piona obturbans</i>	NE	Endemik Değil
547		<i>Piona pusilla</i>	NE	Endemik Değil
548		<i>Pionopsis lutescens</i>	NE	Endemik Değil
549	Doğulu Esmergöz	<i>Plebejus carmon</i>	LC	Endemik Değil

550	Anadolu Esmergözü	<i>Plebejus modicus</i>	NE	Endemik Değil
551		<i>Plusidia cheiranthi</i>	NE	Endemik Değil
552		<i>Podalonia ebenina</i>	NE	Endemik Değil
553		<i>Podalonia hirsuta</i>	NE	Endemik Değil
554		<i>Poecilimon armeniacus</i>	NE	Endemik Değil
555	Çokgözlü Esmer	<i>Polyommatus aegestis</i>	LC	Endemik Değil
556	Çokgözlü Amanda	<i>Polyommatus amandus</i>	LC	Endemik Değil
557	Çokgözlü Anadolütüylüsü	<i>Polyommatus antidolus</i>	DD	Endemik Değil
558	Çokgözlü Gökması	<i>Polyommatus bellargus</i>	LC	Endemik Değil
559	Çokgözlü Güzelması	<i>Polyommatus bellis</i>	NE	Endemik Değil
560	Çokgözlü Rusması	<i>Polyommatus coelestinus</i>	LC	Endemik Değil
561	Çokgözlü Yalancıçilli	<i>Polyommatus corydonius</i>	LC	Endemik Değil
562	Çokgözlü Dafnis	<i>Polyommatus daphnis</i>	LC	Endemik Değil
563	Çokgözlü Mavi	<i>Polyommatus icarus</i>	LC	Endemik Değil
564	Çokgözlü Gümüşması	<i>Polyommatus loewii</i>	LC	Endemik Değil
565	Küçük Beneklimelek	<i>Pontia chloridice</i>	LC	Endemik Değil
566	Yeni Beneklimelek	<i>Pontia edusa</i>	LC	Endemik Değil
567		<i>Priocnemis sulci</i>	NE	Endemik Değil
568		<i>Priocnemis vulgaris</i>	NE	Endemik Değil
569		<i>Pristomerus armatus</i>	NE	Endemik Değil
570		<i>Probaticus corrugatus</i>	NE	Endemik Değil
571		<i>Procloeon pulchrum</i>	NE	Endemik Değil
572		<i>Protaetia funebris</i>	NE	Endemik Değil
573		<i>Protexarnis opisoleuca</i>	NE	Endemik Değil
574		<i>Protzia rotunda</i>	NE	Endemik Değil
575		<i>Psacasta exanthematica</i>	NE	Endemik Değil
576		<i>Psammothetix striatus</i>	NE	Endemik Değil
577	Anadolu Yalancıcadısı	<i>Pseudochazara anthelea</i>	LC	Endemik Değil
578	Levantin Yalancıcadısı	<i>Pseudochazara pelopea</i>	LC	Endemik Değil
579	Turan Yalancıcadısı	<i>Pseudochazara telephassa</i>	LC	Endemik Değil
580	Himalayaması	<i>Pseudophilotes vicrama</i>	LC	Endemik Değil
581		<i>Pteromalus bifoveolatus</i>	NE	Endemik Değil
582		<i>Pterostoma palpinum</i>	NE	Endemik Değil
583		<i>Purpuricenus dalmatinus</i>	NE	Endemik Değil
584		<i>Pygopleurus cyanescens</i>	NE	Endemik Değil
585		<i>Pyralis regalis</i>	NE	Endemik Değil
586		<i>Pyrgomorpha guentheri</i>	NE	Endemik Değil
587	İspanyol Zıpzıpı	<i>Pyrgus armoricanus</i>	LC	Endemik Değil
588	Ege Zıpzıpı	<i>Pyrgus melotis</i>	LC	Endemik Değil
589	Zeytuni Zıpzıp	<i>Pyrgus serratulae</i>	LC	Endemik Değil
590	Sarıbandlı Zıpzıp	<i>Pyrgus sidae</i>	LC	Endemik Değil
591		<i>Pyropteron triannuliformis</i>	NE	Endemik Değil
592	Mormeşe	<i>Quercusia quercus</i>	NE	Endemik Değil
593		<i>Raphidia ambigua</i>	NE	Endemik Değil
594		<i>Rhegmatothila alpina</i>	NE	Endemik Değil
595		<i>Rhithrogena caucasica</i>	NE	Endemik Değil
596		<i>Rhithrogena znojkoii</i>	NE	Endemik Değil
597		<i>Rhogogaster chlorosoma</i>	NE	Endemik Değil
598		<i>Rhyacia nyctemerides</i>	NE	Endemik Değil
599		<i>Rhynchites hungaricus</i>	NE	Endemik Değil
600		<i>Rhyparochromus sanguineus</i>	NE	Endemik Değil
601		<i>Saga ephippigera</i>	NE	Endemik Değil
602		<i>Sagittalata perla</i>	NE	Endemik Değil
603	Kaan Gülpembesi	<i>Saturnia caecigena</i>	NE	Endemik Değil
604	Büyük Kaan	<i>Saturnia pyri</i>	NE	Endemik Değil
605	Sevbeni	<i>Satyrium abdominalis</i>	LC	Endemik Değil
606	Büyük Sevbeni	<i>Satyrium ilicis</i>	LC	Endemik Değil

607	Mavi Benekli Sevbeni	<i>Satyrium zabni</i>	LC	Endemik Değil
608	Anadolu Pirireisi	<i>Satyrus favonius</i>	LC	Endemik Değil
609		<i>Scambus brevicornis</i>	NE	Endemik Değil
610		<i>Scopaeus gracilis</i>	NE	Endemik Değil
611		<i>Semnosia herminae</i>	NE	Endemik Değil
612		<i>Semnosia imperatrix</i>	NE	Endemik Değil
613		<i>Senometopia separata</i>	NE	Endemik Değil
614		<i>Sideridis lampra</i>	NE	Endemik Değil
615		<i>Spatalia argentina</i>	NE	Endemik Değil
616		<i>Sperchon ayyildizi</i>	NE	Endemik Değil
617		<i>Sperchon clupeifer</i>	NE	Endemik Değil
618		<i>Sperchon compactilis</i>	NE	Endemik Değil
619		<i>Sperchon denticulatus</i>	NE	Endemik Değil
620		<i>Sperchon glandulosus</i>	NE	Endemik Değil
621		<i>Sperchon hispidus</i>	NE	Endemik Değil
622		<i>Sperchon oezkani</i>	NE	Endemik Değil
623		<i>Sperchon papillosus</i>	NE	Endemik Değil
624		<i>Sperchon setiger</i>	NE	Endemik Değil
625		<i>Sperchon squamosus</i>	NE	Endemik Değil
626		<i>Sperchon tarnogradskii</i>	NE	Endemik Değil
627		<i>Sperchonopsis verrucosa</i>	NE	Endemik Değil
628		<i>Sphecodes ephippius</i>	NE	Endemik Değil
629		<i>Sphecodes gibbus</i>	NE	Endemik Değil
630		<i>Sphingonotus exornatus</i>	NE	Endemik Değil
631		<i>Sphingonotus turcicus</i>	NE	Endemik Değil
632	Kızıl Zıpzip	<i>Spialia orbifer</i>	LC	Endemik Değil
633	Acem Zıpzipı	<i>Spialia phlomidis</i>	LC	Endemik Değil
634		<i>Spogostylum isis</i>	NE	Endemik Değil
635		<i>Staudingeria morbosella</i>	NE	Endemik Değil
636		<i>Stauropus fagi</i>	NE	Endemik Değil
637		<i>Stephanitis pyri</i>	NE	Endemik Değil
638		<i>Storchia robustus</i>	NE	Endemik Değil
639		<i>Subcoccinella vigintiquatuorpunctata</i>	NE	Endemik Değil
640		<i>Synanthedon vespiformis</i>	NE	Endemik Değil
641		<i>Syrphoctonus tarsatorius</i>	NE	Endemik Değil
642		<i>Tabanus atropathenicus</i>	NE	Endemik Değil
643		<i>Tabanus bromius</i>	NE	Endemik Değil
644		<i>Tachina fera</i>	NE	Endemik Değil
645		<i>Tachina magnicornis</i>	NE	Endemik Değil
646		<i>Tachysphex angustatus</i>	NE	Endemik Değil
647		<i>Tachysphex psammobius</i>	NE	Endemik Değil
648		<i>Tachysphex pulcher</i>	NE	Endemik Değil
649		<i>Tachysphex subdentatus</i>	NE	Endemik Değil
650		<i>Tanypus kraatzi</i>	NE	Endemik Değil
651	Balkan kaplanı	<i>Tarucus balkanicus</i>	LC	Endemik Değil
652		<i>Tenthredo costata</i>	NE	Endemik Değil
653		<i>Tenthredo zonula</i>	NE	Endemik Değil
654		<i>Tentyria rotundata</i>	NE	Endemik Değil
655		<i>Teratolytta dvoraki</i>	NE	Endemik Değil
656		<i>Tethea ocularis</i>	NE	Endemik Değil
657		<i>Tettigonia caudata</i>	NE	Endemik Değil
658		<i>Thienemannimyia lentiginosa</i>	NE	Endemik Değil
659		<i>Tholera decimalis</i>	NE	Endemik Değil
660	Siyah Antenli Zıpzip	<i>Thymelicus lineolus</i>	LC	Endemik Değil
661	Sarı Antenli Zıpzip	<i>Thymelicus sylvestris</i>	LC	Endemik Değil
662		<i>Tingis grisea</i>	NE	Endemik Değil

663		<i>Tinthia brosiiformis</i>	NE	Endemik Değil
664		<i>Tiphys ornatus</i>	NE	Endemik Değil
665	Romanov Gelinciği	<i>Tomares romanovi</i>	LC	Endemik Değil
666		<i>Torrenticola amplexa</i>	NE	Endemik Değil
667		<i>Torrenticola barsica</i>	NE	Endemik Değil
668		<i>Torrenticola brevirostris</i>	NE	Endemik Değil
669		<i>Torrenticola jasminae</i>	NE	Endemik Değil
670		<i>Torrenticola ungeri</i>	NE	Endemik Değil
671		<i>Tortrix viridana</i>	NE	Endemik Değil
672		<i>Trichiura stroehlei</i>	NE	Endemik Değil
673		<i>Trichodes ephippiger</i>	NE	Endemik Değil
674		<i>Trichodes sipylus</i>	NE	Endemik Değil
675	Ni Güvesi	<i>Trichoplusia ni</i>	NE	Endemik Değil
676		<i>Tropidotilla litoralis</i>	NE	Endemik Değil
677		<i>Tropinota hirta suturalis</i>	NE	Endemik Değil
678		<i>Tropinota senicula</i>	NE	Endemik Değil
679		<i>Unionicola crassipes</i>	NE	Endemik Değil
680		<i>Unionicola hankoi</i>	NE	Endemik Değil
681	Dikenkelebeği	<i>Vanessa cardui</i>	LC	Endemik Değil
682		<i>Virgichneumon callicerus</i>	NE	Endemik Değil
683		<i>Watsonalla binaria</i>	NE	Endemik Değil
684		<i>Watsonalla uncinula</i>	NE	Endemik Değil
685		<i>Wheeleria phlomidis</i>	NE	Endemik Değil
686		<i>Xestia pallidago</i>	NE	Endemik Değil
687	Avrupa Odungüvesi	<i>Xylena vetusta</i>	NE	Endemik Değil
688		<i>Zabrus corpulentus</i>	NE	Endemik Değil
689		<i>Zavrelimyia melanura</i>	NE	Endemik Değil
690		<i>Zekelita antiqualis</i>	NE	Endemik Değil
691	Stepfistosu	<i>Zerynthia deyrollei</i>	LC	Endemik Değil
692		<i>Zodion cinereum</i>	NE	Endemik Değil
693		<i>Zygaena punctum</i>	NE	Endemik Değil
694		<i>Zygaena sedi</i>	NE	Endemik Değil
695		<i>Zyginidia sohrab</i>	NE	Endemik Değil

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

D.3.1. Ormanlar

İlimizin Orman Varlığı:

Verimli Orman Alanı	: 46.701,0 ha
Bozuk Orman Alanı	:218.233,0 ha
Toplam Ormanlık Alan	:264.934,0 ha
Ormansız Alan	:540.703,0 ha
Toplam Alan	:805.637,0 ha

İlimizdeki ormanların mülkiyeti devlete ait olup, Orman Genel Müdürlüğü adına Bingöl Orman İşletme Müdürlüğüne işletilmektedir. Ormanlar, orman amenajman planları ile orman İşletmesince kar amacı güdülmeksizin ormanların devamlılığını sağlamak gayesiyle işletilmektedir. Mevcut ormanların tamamına yakını meşe ağaçlarından oluşan baltalık tarzındaki ormanlardır. Buralardan elde edilen orman emvali genellikle yakacak vasfındaki orman ürünleridir. Yapacak vasfında (Maden direği, tel direği, tomruk, sanayi odunu vb) orman emvali yok denecek kadar azdır. Odun dışı orman ürünlerine (Reçine, Mantar, Kozalak, Sığıla, kekik vs) ise pek az rastlanmaktadır. Ormanların veriminin azalmasının

sebebi aşırı otlatma ve usulsüz faydalanmadır. Ormana yapılan otlatma baskısının azalması ve yapılan ağaçlandırma çalışmaları ile ilimizin orman varlığı her yıl artış göstermektedir.

Çizelge D.57 - Bingöl ilinin orman envanteri

ŞEFLİĞİ	ORMANLIK ALAN (ha)						TOPLAM ORMANLIK ALAN (ha)	ORMANSIZ ALAN (ha)	GENEL ALAN (ha)
	VERİMLİ ORMAN (ha)			BOZUK ORMAN (ha)					
	NORMAL KORU (ha)	NORMAL BALTALIK (ha)	TOPLAM (ha)	BOZUK KORU (ha)	BOZUK BALTALIK (ha)	TOPLAM (ha)			
BİNGÖL	30,5	6317,0	6347,5	1147,0	37849,0	38996,0	45343,5	91641,5	136985,0
ILICA	896,0	6251,5	7147,5	7241,5	25985,0	33226,5	40374,0	168803	204177,0
GENÇ	91,0	10336,5	10427,5	1725,5	61748,5	63474,0	73901,5	76894,0	150295,5
SOLHAN	-	2445,0	2445,0	976,0	24165,0	25141,0	27586,0	71690,0	98676,0
KİĞİ	374,0	19040,5	19414,5	8599,5	48610,5	57210,0	76624,5	137513,5	214138,0
TOPLAM	1391,5	44390,5	45782,0	19689,5	198358,0	218047,5	263829,5	540442,0	804271,5

D.3.2. Milli Parklar

2873 Sayılı Milli Parklar kanununun 2. maddesinde tanımlanan ve bu kanunun 3. maddesi uyarınca belirlenen, müdürlüğümüz sorumluluk alanı içerisinde Milli parklar, Tabiat parkları ve tabiat koruma alanı bulunmamaktadır. Ancak; Bu kanun Çerçevesinde Solhan İlçesinde Yüzen Ada Tabiat Anıtı Mevcuttur. Bu sahanın Geneli 38 ha'dır. Ancak Yüzen Ada Tabiat Anıtının mevcut alanı 400 da'dır. 2003 Yılında Bakanlığımız tarafından tescil edilmiştir. Mevcut Göllün Derinliği 40-60 metre Olduğu Tahmin Edilmektedir. Gölün üzerinde 3 Adet Yüzen Kara Parçası Mevcut Olup Üzerinde Diş budak Ağaçları bulunmaktadır. Bu alanda 2008 yılı içinde çevre düzenleme yapım işi çerçevesinde kır kahvesi, WC, otopark ve seyir terasları yapılmıştır. Solhan İlçesine 17 Km Uzaklığında Bingöl İl Merkezine ise 60 Km' dir.

D.4. Çayır ve Mera

Çizelge D.58 - İlimiz mera ve çayır alanları

(Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü-2011)

Arazi Varlığı	Alan(ha)	% Oran
Mera Alanı	414.407	50,21
Çayır Alanı	18.064	2,19

İlimizde çayır ve mera alanlarının toplamı 432.471 ha'dır. İl genelinde meraların verimi kuru ot olarak 400-800 kg arasındadır. İlin çayır alanlarının tamamına yakını I. - IV. sınıf araziler üzerinde bulunmaktadır. Mera alanlarının tamamına yakını ise VI. – VII. sınıf arazilerinden oluşmaktadır.

D.5. Sulak Alanlar

İl sınırları içinde **Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü sorumluluğunda olup, henüz "Korunan Alan" statüsünde olmayan ancak koruma altındaki** 1 adet sulak alan (Solhan Yüzen Adalar Tabiat Anıtı) bulunmaktadır. Bingöl İli Solhan İlçesi Hazarşah köyü sınırları içerisinde bulunan Yüzen Adalar Tabiat Anıtı 38 ha alana sahiptir. Gölde suyun üzerinde hareket eden 3 adet ada bulunmaktadır. Adanın üzerinde 4-5 tane bodur ve dişbudak ağacı mevcuttur. Çevredeki bitkiler gölün mevcut suyu ile beslenmektedir. Ada üzerinde bulunan ot kökleri sarılıcı olması nedeniyle toprak tamamen bitki kökleri ile kaynamış ve yapışmış durumdadır. Ayrıca gölün ortasında bulunan adanın yapısı incelendiğinde çayır, ayrık ot ve suda yetişen çeşitli bitkilerin ada üzerinde mevcut olduğu görülmektedir. Yüzen Adalar ender görülen doğal oluşumlardır ve yumuşak yapıdadır zaman içerisinde parçalanma ve kopmalar görülebilir. Günü birlik rekreasyonel tesisleri ve aktiviteler olduğundan dolayı insan baskısı bulunmaktadır.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

İlimiz Solhan ilçesi Hazarşah köyü sınırları içerisinde bulunan Yüzen Adalar Tabiat Anıtı 38 hektar alana sahiptir. Yüzen Adalar Tabiat Anıtında bulunan 3 adet su yüzeyinde hareket eden ada bulunmaktadır. Bu özelliği ile ekosistem bütünlüğü içerisinde peyzaj değeri yüksektir ve sahip olduğu özellikleri ile ulusal düzeyde ender görülen doğal bir oluşumdur. Yüzen Adaların doğal oluşumunun korunması için ada üzerinde çıkılması yasaklanmış olup her türlü güvenlik önlemi alınmıştır.

Tabiatı koruma alanı olarak ilimiz Kiğı-Yedisu ilçesi sınırları içerisinde yer alan Şeytan Dağları Yaban Hayatını Geliştirme Sahası Yaban Hayatı Koruma Sahası statüsünde olan bu alan, 2003 yılında yürürlükten kaldırılan 3167 sayılı Kara Avcılığı Yasası yerine kabul edilen 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu gereği Bingöl Kiğı Şeytandagları YHGS olarak ilan edilmiştir.

Kiğı Şeytan Dağları Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Yedisu ve Kiğı, Tunceli ili Pülümür ilçeleri mülki hudutları içinde kalmaktadır. Saha Yedisu ilçe merkezinin 1 km. güneyinde doğu-batı istikametinde Peri Çayı'nın güneyinde yükselen Şeytan Dağları'nın güney ve kuzey bakıları boyunca uzanmakta olup alan büyüklüğü 24.858,72 hektardır. Yaban Hayatı Geliştirme Sahası içinde bulunan yaban keçisi (*Capra aegagrus*), Çengel boynuzlu dağ keçisi (*Rupicapra rupicapra*) ve boz ayı (*Ursus arctos*)'nın yaşam alanları ile birlikte korunarak popülasyonlarını artırmak için avlanmanın yasak olduğu alanlar bulunmaktadır. Alandaki yaban keçilerinin ve çengel boynuzlu dağ keçilerinin yaşam ortamlarının korunması, doğal olarak üremelerinin sağlanması, söz konusu türlerin alandaki sayılarının normal popülasyon düzeyine çıkarılması amacıyla koruma yöntemleri uygulanmaktadır.

Resim D.4 - Yüzen Adalar Tabiat Anıtından Görüntü

Resim D.5 - Yüzen Adalar Tabiat Anıtında Adaların Görünümü

Resim D.6 - Bingöl Kiğı Şeytandağları YHGS uydu görüntüsü

Resim D.7 - Bingöl Kiğı Şeytandağları YHGS Yaban Keçileri

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	MERKEZ								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	MERKEZ	BİNGÖL KALESİ (SİMANI KALESİ) (1. DERECE ARKEOLOJİK SİT)	KALEÖNÜ MAHALLESİ	52	757	1'den 34'e kadar	ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	14.9.1988-100 TESCİL 8.12.2000-1055 SİT KARARI
2	BİNGÖL	MERKEZ	KALE HARABELERİ (ARKEOLOJİK SİT)	GAYT MEVKİİ	?	?	?	ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	4.10.1991-376 TESCİL
3	BİNGÖL	MERKEZ	İSFAHAN (BEY)CAMİİ	SARAY MAHALLESİ	46-49	477	16	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	10.3.2006-258 TESCİL
4	BİNGÖL	MERKEZ	ZULÜMTEPE	ÇAVUŞLAR KÖYÜ	?	230	1	DOĞAL VARLIK	ERZURUM KTVKK	14.9.1988-100 TESCİL
5	BİNGÖL	MERKEZ	GÜVEÇLİ YERLEŞİM ALANI	GÜVEÇLİ KÖYÜ	-	-	1351-1352	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-972 TESCİL
6	BİNGÖL	MERKEZ	KAYA ODALARI	KUŞBURNU KÖYÜ, ZAĞ MEVKİİ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	25.09.2009-1432 TESCİL
7	BİNGÖL	MERKEZ	KALE VE YERLEŞİM ALANI (1. DERECE ARKEOLOJİK SİT)	İNCESU KÖYÜ	?	?	?	ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	14.1.2011-2150 TESCİL
8	BİNGÖL	MERKEZ	DİZİKTEPE (SEBETERİAS)	KILÇADIR KÖYÜ	K45A-21-D	?	467	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	20.10.211-15 TESCİL
9	BİNGÖL	MERKEZ	SAMANTEPE HÖYÜĞÜ	GÜVEÇLİ KÖYÜ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	21/02/2013 - 616 TESCİL
10	BİNGÖL	MERKEZ	OĞULDERE KAYA MEZARI	OĞULDERE KÖYÜ	?	102	24	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	
11	BİNGÖL	MERKEZ	KUŞBURNU KÖYÜ	?	11.04.1900	1	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK		TESCİLTARİHİ YOK
12	BİNGÖL	MERKEZ	ŞEYH AHMET TÜRBESİ	GÖLTEPESİ KÖYÜ		104	1	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	16.05.2013-753

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	GENÇ								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	GENÇ	KALINTILAR	YOLDAŞAN MAHALLESİ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	25.1.1990-207 TESCİL
2	BİNGÖL	GENÇ	KRAL KIZI KALESİ	KRAL KIZI MEVKİİ	?	?	?	ASKERİ	ERZURUM KTVKK	15.12.1988-124 TESCİL
3	BİNGÖL	GENÇ	KUBA KÜMBETİ	SÜREKLİ KÖYÜ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	25.01.1990-208
4	BİNGÖL	GENÇ	GENÇ KÜMBETİ (KÜMBET 1)	KRAL KIZI KALESİNİN KORUMA ALANI İÇERİSİNDE ÇAYIRTEPE YOLUNUN GÜNEYİNDE TABLA İÇİNDE	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	25.01.1990-208 TESCİL
5	BİNGÖL	GENÇ	GARNİZON BİNASI	GÖZERTEPE KÖYÜ	?	1117	8-9-10	ASKERİ	ERZURUM KTVKK	18.06.2014-1216
6	BİNGÖL	GENÇ	KALEDİBİ KALE KALINTISI	KALEDİBİ KÖYÜ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	09.02.2015-1534
7	BİNGÖL	GENÇ	DEVEDİZ YAMAÇ YERLEŞİMİ	SERVİ KÖYÜ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	22.08.2013- 878

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	ADAKLI								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	ADAKLI	ÇEŞME					KÜLTÜREL	GEEAYK	14.5.1982-A3544
2	BİNGÖL	ADAKLI	MESCİD					DİNSEL	GEEAYK	14.5.1982-A3544
3	BİNGÖL	ADAKLI	MEZARLIK ALAN	YELDEĞİRMENİ KÖYÜ				MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
4	BİNGÖL	ADAKLI	ÇEŞME	YELDEĞİRMENİ KÖYÜ KÖY İÇERİSİNDE				KÜLTÜREL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
5	BİNGÖL	ADAKLI	KİLİSE	YELDEĞİRMENİ KÖYÜ				DİNSEL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
6	BİNGÖL	ADAKLI	ŞEYH HACI YUSUF TÜRBESİ	YELDEĞİRMENİ KÖYÜ				DİNSEL	ERZURUM KTVKK	27-28.4.1988-44 TESCİL
7	BİNGÖL	ADAKLI	ÇEŞME	BAĞLARPINARI KÖYÜ				KÜLTÜREL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
8	BİNGÖL	ADAKLI	KİLİSE KALINTISI	BAĞLARPINARI KÖYÜ				DİNSEL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
9	BİNGÖL	ADAKLI	ÇİFTE ÇEŞME	BAĞLARPINARI KÖYÜ				KÜLTÜREL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
10	BİNGÖL	ADAKLI	CAMİİ	BAĞLARPINARI KÖYÜ				DİNSEL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
11	BİNGÖL	ADAKLI	MEZARLIK ALAN	BAĞLARPINARI KÖYÜ				MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
12	BİNGÖL	ADAKLI	KESME TAŞ HAVUZ	BAĞLARPINARI KÖYÜ				KÜLTÜREL	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
13	BİNGÖL	ADAKLI	SAİT YAZICI EVİ	BAĞLARPINARI KÖYÜ				SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ	ERZURUM KTVKK	10.4.2008-885 TESCİL
14	BİNGÖL	ADAKLI	KAYA ODALARI	KARANLIK CEVİZ MEVKİİ				KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	25.9.2009-1433 TESCİL
15	BİNGÖL	ADAKLI	KALE KALINTISI (1.DERECE ARKEOLOJİK SİT)	AYVADÜZÜ KÖYÜ MERGAN MEZRASI				ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	31.7.2015-1770 TESCİL

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	KARLIOVA								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	KARLIOVA	AZİZHAN ANITI					ANIT VE ABİDELER	ERZURUM KTVKK	17.3.1989-133 TESCİL
2	BİNGÖL	KARLIOVA	KİLİSE KALINTISI	TOKLULAR KÖYÜ KÖY İÇİ MEVKİİ	9	-	1283	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	24.11.2005-211 TESCİL
3	BİNGÖL	KARLIOVA	MEZARLIK ALAN	İLİPİNAR KÖYÜ				MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
4	BİNGÖL	KARLIOVA	ZUHURTEPE KALE KALINTISI	BONCUKGÖZE KÖYÜ				KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
5	BİNGÖL	KARLIOVA	GELOŞKAN KALE KALINTISI	BONCUKGÖZE KÖYÜ				ASKERİ	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
6	BİNGÖL	KARLIOVA	OSMANLI KÖPRÜSÜ	KAYNARPINAR KÖYÜ				KÜLTÜREL	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	YEDİSU								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	YEDİSU	KONAK	KAŞIKLI KÖYÜ				SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ	ERZURUM KTVKK	17.7.2003-1412 TESCİL
2	BİNGÖL	YEDİSU	DİNARBEY KÖYÜ KALESİ	DİNARBEY KÖYÜ				ASKERİ	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
3	BİNGÖL	YEDİSU	GÜZGÜLÜ KİLİSESİ	GÜZGÜLÜ KÖYÜ		106	2	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	14.1.2011-2152 TESCİL
4	BİNGÖL	YEDİSU	TOKMANIK TEPE KALE KALINTISI	DÖŞENĞİ MAHALLE Sİ	?	235	116	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	27.08.2014-1286
5	BİNGÖL	YEDİSU	MELIKAN DÜZÜ KURGANI (1.DERECE ARKEOLOJİK SİT)	DÖŞENĞİ MAHALLE Sİ		235	84-85-86- 87	ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	27.8.2014-1285 TESCİL

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	KİĞİ								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	KİĞİ	BALABAN BEY CAMII	İLÇE MERKEZİ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1080 TESCİL
2	BİNGÖL	KİĞİ	ESKİ BELEDİYE BİNASI (TAŞ MEKTEP??)	İLÇE MERKEZİ KÖPRÜBAŞI MEVKİLİ	?	?	?	İDARİ	ERZURUM KTVKK	10.5.2002-1229 TESCİL
3	BİNGÖL	KİĞİ	ESKİ MEZARLIK ALAN	SIRMAÇEK KÖYÜ (köyün doğusundaki) ZİYARETTEPE MEVKİLİ	?	?	?	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
4	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK ALAN	SIRMAÇEK KÖYÜ	?	?	?	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
5	BİNGÖL	KİĞİ	SULTAN KEREM HAMAMI	İLÇE MERKEZİ	?	?	?	KÜLTÜREL	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1079 TESCİL
6	BİNGÖL	KİĞİ	GÜNEY AĞIL KÖYÜ KİLİSESİ	GÜNEY AĞIL KÖYÜ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1081 TESCİL
7	BİNGÖL	KİĞİ	ÇANAĞCI KÖYÜ KİLİSESİ	ÇANAĞCI KÖYÜ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	31.5.2008-973 TESCİL
8	BİNGÖL	KİĞİ	MURSEL PAŞA ANITI	ÇANAĞCI KÖYÜ	?	?	?	ANIT VE ABİDELER	ERZURUM KTVKK	17.3.1989-133 TESCİL
9	BİNGÖL	KİĞİ	SELENK KÖPRÜSÜ (SELENK ÇAYI ÜZERİNDE)	KİĞİ- BİNGÖL YOLU	?	?	?	KÜLTÜREL	GEEAYK	14.03.1980 -11789 TESCİL
10	BİNGÖL	KİĞİ	KİĞİ (GÖRGEÇ) KALESİ (ARKEOLOJİK SİT)	GÖRGEÇ TEPE	?	?	?	ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1077 TESCİL
11	BİNGÖL	KİĞİ	KİLİSE (BAZİLİKA)	TOPRAKLI KÖYÜ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1075 TESCİL
12	BİNGÖL	KİĞİ	KİLİSE	VANK MEZRASI	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1076 TESCİL
13	BİNGÖL	KİĞİ	HÖYÜK	ESME KÖYÜ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	10.09.2008-1051 TESCİL
14	BİNGÖL	KİĞİ	MANASTIR KALINTISI	ESKİKAVAK KÖYÜ	J44-b-24-b	115	1	MANASTIR KALINTISI	ERZURUM KTVKK	20.10.2011-17- TESCİL
15	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK ALAN	ÇİÇEKTEPE KÖYÜ	?	163	1	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	31.10.2009-1492 TESCİL
16	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK	AÇIKGÜNEY KÖYÜ MEZARLIK TEPE MEVKİLİ-(KÖY YOLUNUN KUZEYİ BİTİŞİĞİNDEKİ YAMAÇTA)	?	?	?	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1561 TESCİL
17	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK	AÇIKGÜNEY KÖYÜ KÖYİÇİ MEVKİLİ	?	?	?	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1563 TESCİL
18	BİNGÖL	KİĞİ	ŞAPEL	AÇIKGÜNEY KÖYÜ ZİYARET MEVKİLİ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1562 TESCİL
19	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK	AÇIKGÜNEY KÖYÜ ZİYARET MEVKİLİ	?	?	?	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1562 TESCİL
20	BİNGÖL	KİĞİ	CAMI KALINTISI	YAZGÜNÜ KÖYÜ KÖY İÇİ MEVKİLİ	?	?	?	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1560 TESCİL
21	BİNGÖL	KİĞİ	DİĞER KALINTILAR	YAZGÜNÜ KÖYÜ KÖY İÇİ MEVKİLİ	?	?	?	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1560 TESCİL
22	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK ALANI	YAZGÜNÜ KÖYÜ- KÖY İÇİ MEVKİLİ	?	?	?	MEZARLAR	ERZURUM KTVKK	21.01.2010-1560 TESCİL
23	BİNGÖL	KİĞİ	MEZARLIK	ESKİŞEHİR MAH. KUZEY MEVKİLİ		142	2	MEZAR LAHİT	ERZURUM KTVKK	20.10.2011-16- TESCİL
24	BİNGÖL	KİĞİ	KALE KALINTISI	GÖRÇEK KALESİ		200	7	KALINTILAR	ERZURUM KTVKK	27.03.2014-1103

İL KODU	İLİ	İLÇESİ	TESCİLDEN DÜŞENLER							
12.00	BİNGÖL	SOLHAN								
SIRA NO:	İLİ	İLÇESİ	ADI	ADRESİ	PAFTA	ADA	PARSEL	GRUP	KURUL ADI	KURUL TARİHİ-SAYI
1	BİNGÖL	SOLHAN	CANKURTARAN TEPE					DOĞAL VARLIK	ERZURUM KTVKK	14.9.1988-100 TESCİL
2	BİNGÖL	SOLHAN	SOLHAN ANITI					ANIT VE ABİDELER	ERZURUM KTVKK	17.3.1989-133 TESCİL
3	BİNGÖL	SOLHAN	KALE	KALE (GİNÇ) KÖYÜ				ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	5.12.1997-859- TESCİL
4	BİNGÖL	SOLHAN	MEZARLIK	KALE (GİNÇ) KÖYÜ				MEZARLIK	ERZURUM KTVKK	5.12.1997-859- TESCİL
5	BİNGÖL	SOLHAN	SARAY (KASR MAGAZİN)	KALE (GİNÇ) KÖYÜ				SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ	ERZURUM KTVKK	5.12.1997-859- TESCİL
6	BİNGÖL	SOLHAN	KALE ZİNDANI	KALE (GİNÇ) KÖYÜ				İDARİ	ERZURUM KTVKK	5.12.1997-859- TESCİL
7	BİNGÖL	SOLHAN	CAMI	KALE (GİNÇ) KÖYÜ				DİNSEL	ERZURUM KTVKK	5.12.1997-859- TESCİL
8	BİNGÖL	SOLHAN	YÜZEN ADA (1.DERECE DOĞAL SİT)	HAZERSAH KÖYÜ AKSAKAL GÖL MEZRASI MEVKİLİ	12-13	-	1196	DOĞAL SİT	ERZURUM KTVKK	16.2.2001-1078 TESCİL
9	BİNGÖL	SOLHAN	MURAT (NORİK) HÖYÜĞÜ (1.DERECE ARKEOLOJİK SİT)	KUYUBAŞI MEVKİLİ				ARKEOLOJİK SİT	ERZURUM KTVKK	29.6.2001-1151 TESCİL
10	BİNGÖL	SOLHAN	CAMI	YEŞİLOVA MAHALLESİ MEZGET MEVKİLİ		264	5	DİNSEL	ERZURUM KTVKK	8.3.2002-1212 TESCİL

Bingöl Kaleönü Kalesi

Bingöl Gayt Kalıntıları

Bingöl İsfahan Bey Cami

Bingöl Zağ Kaya Sığınak Odaları

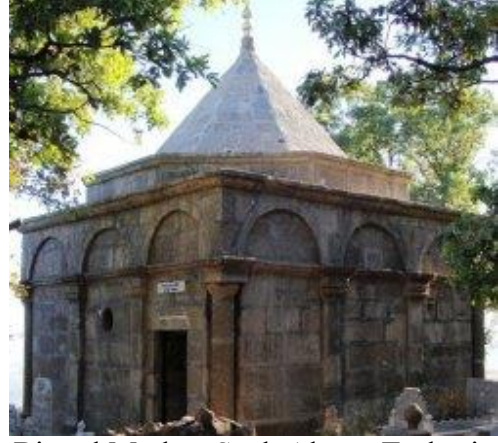
Bingöl Merkez Zulumtepe

Bingöl Merkez Diziktepe (Sebeterias)
Kale Kalıntısı

Bingöl Merkez Oğuldere Kaya Mezarı

Bingöl Merkez Şeyh Ahmet Türbesi

Adaklı Bağlarpınar Tarihi Cami

Adaklı Bağlarpınarı Taş Havuz

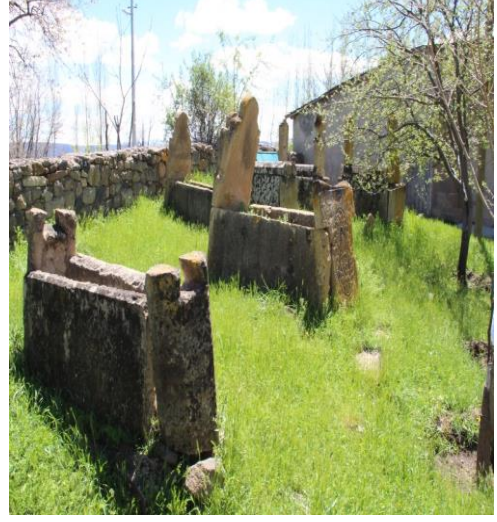
Adaklı Bağlarpınarı Tarihi Çeşme

Adaklı Bağlarpınarı İki Gözlü Çeşme

Adaklı Bağlarpınarı Kilise

Adaklı Bağlarpınarı Sait Yazıcı Evi

Yedisu Kaşıklı Köyü Konak

Genç Kralkızı Kalesi

Genç Küba Kümbeti

Genç Kümbeti

Solhan Cankurtaran Tepesi

Solhan Ginç Kaleköy Kalesi

Solhan Kale Zindanı

Solhan Şeref Meydanı Şehitlik Anıtı

Solhan Kaleköy Tarihi Cami

Solhan Kaleköy Tarihi Mezarlık

Solhan Yenibaşak Köyü Tarihi Mezarlık

Karlıova Azizan Şehitlik Anıtı

Karlıova Toklular Köyü Yıkık Kilise

Karlıova Geloşkan Kalesi

Karlıova Osmanlı Köprüsü

Karlıova Zuhurtepe Kale Kalıntısı

Kığı Balaban Bey Cami

Kığı Mürsel Paşa Anıtı

Kığı Selenk Köprüsü

Kığı Görgeç Tepesi

AV VE YABAN HAYATI:

4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu kapsamında; 2016-2017 yılı av döneminde ilimiz sınırları dahilinde nesli tehlike altında olan türlerden tilki ve çakalın avlanması yasaklanmıştır.

Bu Kanunun amacı; sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının millî ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır.

Bu Kanun av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını, bunların korunmasını ve geliştirilmesini, av ve yaban hayatı yönetimini, avlakların kurulması, işletilmesi ve işlettirilmesini, avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini, toplumun bilinçlendirilmesini, avcılarının eğitimini, av ve yaban hayatına ilişkin suç ve kabahatler ile bunların takibi ve cezalarını kapsar.

Kaynaklar

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/milli-parklar>

<http://www.turkiyesulakalanlari.com/>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/ta>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tabiat-parklari>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tp>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tp3>

<http://www.milliparklar.gov.tr/korunan-alanlar/tp4>

Bingöl Kiğı Şeytan Dağları Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Yönetim ve Gelişme Planı I. Revizyonu Temmuz-2014/Bingöl

Bingöl İli'nin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter Ve İzleme İşi 1. Ara Raporu 2016

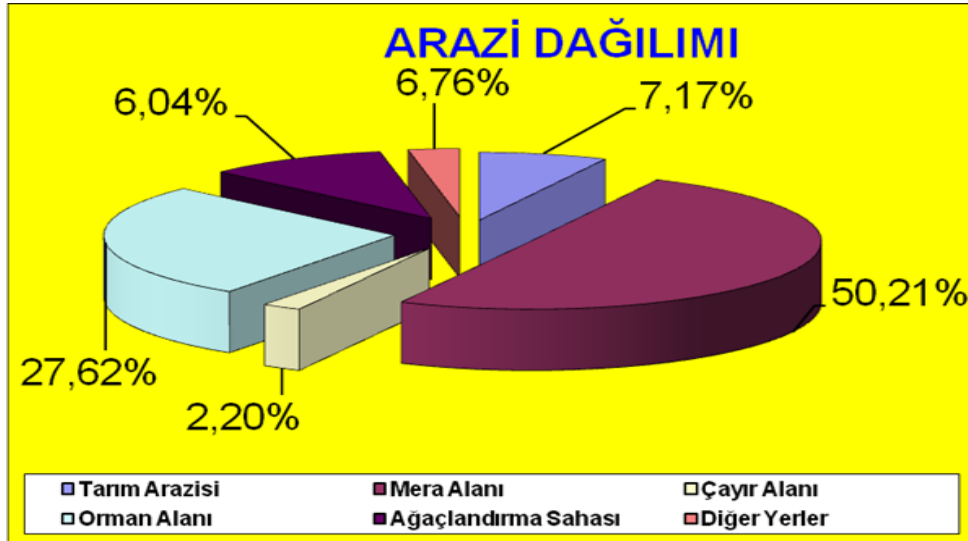
Bingöl İli'nin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter Ve İzleme İşi 2. Ara Raporu 2017

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Çizelge E.59 - 2012 yılı ilimizin arazilerinin kullanımına göre arazi sınıflandırılması (Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2012) (2018 yılı verilerine ulaşılamamıştır)

Arazi Kullanım Türü	Alan(da)
Tarım arazileri	59.140
Çayır-Mera	432.471

Grafik E.14 – Bingöl ilinde 2018 yılı arazi kullanım durumuna göre arazi sınıflandırması

Çizelge E.60 –Bingöl ilinde arazi kullanım sınıflandırması

(mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Corine, 2017)

BİNGÖL	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ							
	1990		2000		2006		2012	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	4.082,28	0,50	4.436,39	0,55	3.126,58	0,39	3.465,11	0,43
2) Tarımsal Alanlar	189.514,58	23,44	188.812,03	23,35	118.403,88	14,78	118.266,74	14,76
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	611.698,21	75,65	612.066,42	75,70	672.595,46	83,95	672.340,57	83,92
4) Sulak Alanlar	320,40	0,04	320,4	0,04	748,49	0,09	773,76	0,10
5) Su Yapıları	2.973,31	0,37	2.953,58	0,37	6.307,57	0,79	6.335,81	0,79
TOPLAM	808.588,78	100,00	808.588,82	100,00	801.181,98	100,00	801181,99	100,00

İlimiz insanı, zengin çayır, mera, otlak, ve yaylaları ile adeta üretime davet etmektedir. Bu nedenle yaz aylarında batı ve güney illerindeki göçer hayvan yetiştiricilerinin de sürekli olarak konakladıkları bir yer olmuştur. Bunun yanında zengin bitki florası ile de arıcılık için ideal bir üretim alanı niteliğindedir. Bu itibarla göçer arıcılar da sıcak yaz aylarında konaklamak için her yıl İlimizi ziyaret etmektedirler. Bingöl yaylalarından elde edilen balın

da Türkiye genelinde saygın bir yeri olduğu hatırlandığında bu tür taleplerin haklılığı bir gerçektir.

Ormanı, yaylası, merası, koyunu, sütü, yoğurdu, yağı, peyniri, ayranı, çökeleği, arısı, balı, karpuzu, biberi, domatesi, hıyarı, cevizi, elması, armudu, dutu, güneşin doğuşu, Yüzen Adası, Ataparkı, keklığı, yaban keçisi, balık avcılığı, Kös Kaplıcaları ve kayak evi ile şirin **Bingöl**'ümüz oldukça zengin bir potansiyele sahiptir.

Bingöl İli ileriki yıllarda doğal zenginliğiyle önemli bir turizm merkezi olacaktır. Zengin meşe ormanları, soğuk suları, güzel yaylaları ile doğal park ve piknik alanlarıyla doludur. Ulaşım açısından, hava alanı inşaatının bitmesi ve faaliyete geçmesiyle İlimizin doğal yaşama alanları (özellikle yaylaları) hem dış, hem de iç turizme açılacak, bu da neredeyse yaşanmaz hale gelen büyük kent insanları için önemli bir dinlenme sahası oluşturacaktır.

Kış aylarında kar sporları için uygun bir iklim ve kar yağışı rejimi olmasına karşın, bu alanda yeterli yatırımların olmaması, hem ilimiz hem de ülkemiz ekonomisi için önemli bir kayıptır. Bu alanda tesisleşmeye ve özel sektör yatırımlarına fazlaca gereksinim vardır.

Çizelge E.61 - Arazi Varlığı Yüzde Dağılımı (%)

Arazi Varlığı	Alan (ha)	% Oran
Toplam Arazi Varlığı	825.30	100
Tarım Arazisi	59.149	7,17
- Sulu	-36.353	(4.40)
- Susuz	-22.796	(2.77)
Mera Alanı	414.407	50,21
Çayır Alanı	18.064	2,2
Orman Alanı	228.000	27,62
Ağaçlandırma Sahası	49.865	6,04
Diğer Yerler	55.815	6,76

Çizelge C.62 - İlçeler bazında arazi kullanımı
(Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü-2011)

İLÇELER	TARLA ALANI(Hektar)			SEBZE ALANI (Hektar)	MEYVE ALANI (Hektar)	NADAS ALANI (Hektar)	TARIMA ELVERİŞLİ OLUP KULLANILMAYAN ARAZİ (Hektar)	TOPLAM (Hektar)
	TOPLAM (Hektar)	SULANAN	SULAN MAYAN					
MERKEZ	14119,9	11295,9	2824,0	705,2	1184,6	751,5	3448,8	20210,0
ADAKLI	1633,3	1590,0	43,3	91,8	593,3	2000,0	1446,6	5765,0
GENÇ	2708,5	2259,3	449,2	505,5	440,5	732,0	1537,5	5924,0
KARLIOVA	2912,0	2355,0	557,0	69,5	289,5	2200,0	1875,0	7346,0
KIĞI	997,5	806,0	191,5	2,5	211,0	720,0	5162,0	7093,0
SOLHAN	1189,1	1076,0	113,1	25,1	267,2	1500,0	2392,6	5374,0
YAYLADERE	654,0	584,0	70,0	7,0	52,0	39,0	3314,0	4066,0
YEDİSU	502,0	502,0	0,0	12,9	12,2	100,0	2734,9	3362,0
TOPLAM	24716,3	20468,2	4248,1	1419,5	3050,3	8042,5	21911,4	59140,0

Tarımsal üretim

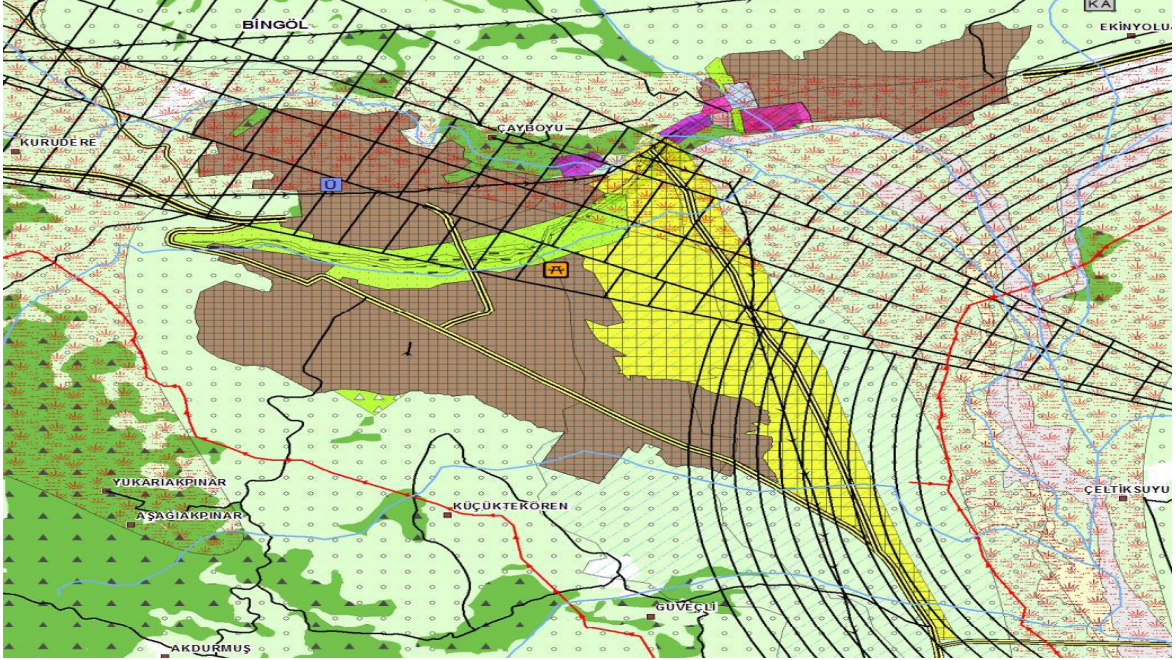
Çizelge C.63 - İlçeler bazında ekilişler
(Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2011)

İLÇELER BAZINDA EKİLİŞLER						
İlçe Adı	*TOPLAM Ekilen Tarla Alanı (SULANAN+SULANMAYAN)(Dekar)	*SULANAN Ekilen Tarla Alanı(Dekar)	*SULANMAYAN Ekilen Tarla Alanı(Dekar)	Nadas Alanı (Dekar)	Tarım Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi(Dekar)	Daimi Çayır-Mera Alanı(Dekar)
MERKEZ	141.199	112.959	28.240	7.515	34.488	739.570
ADAKLI	16.333	15.900	433	20.000	14.466	197.200
GENÇ	27.085	22.593	4.492	7.320	15.375	385.960
KARLIOVA	29.120	23.550	5.570	22.000	18.750	1.524.250
KIĞI	9.975	8.060	1.915	7.200	51.620	309.300
SOLHAN	11.891	10.760	1.131	15.000	23.926	903.360
YAYLADERE	6540	5840	700	390	33.140	129.610
YEDİSU	5.020	5.020	0	1.000	27.349	149.810
TOPLAM	247.163	204.682	42.481	80.425	219.114	4.339.060

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

1. Bingöl Merkez İlçesi

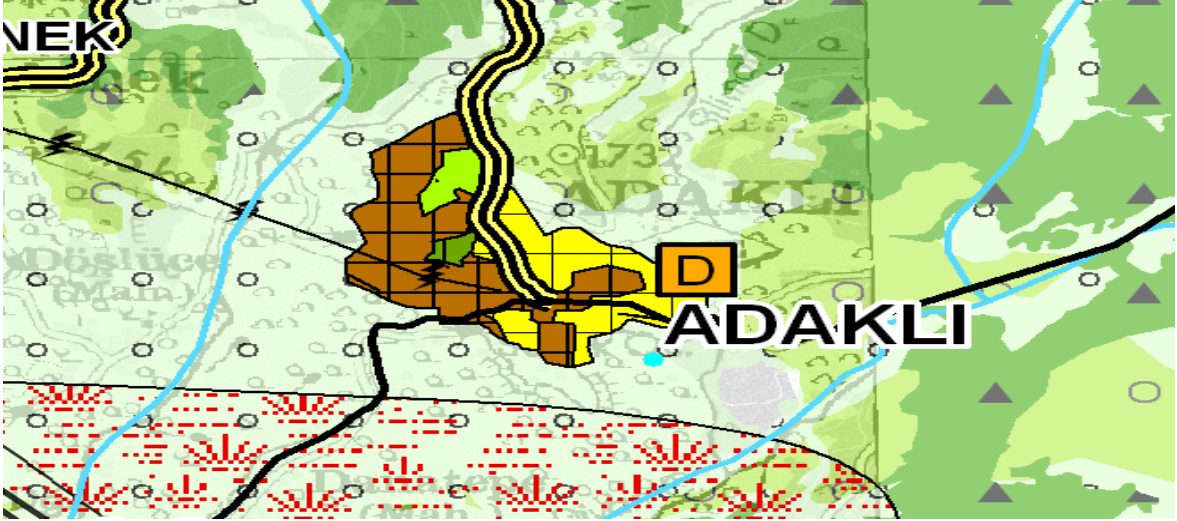
2. Ilıcalar

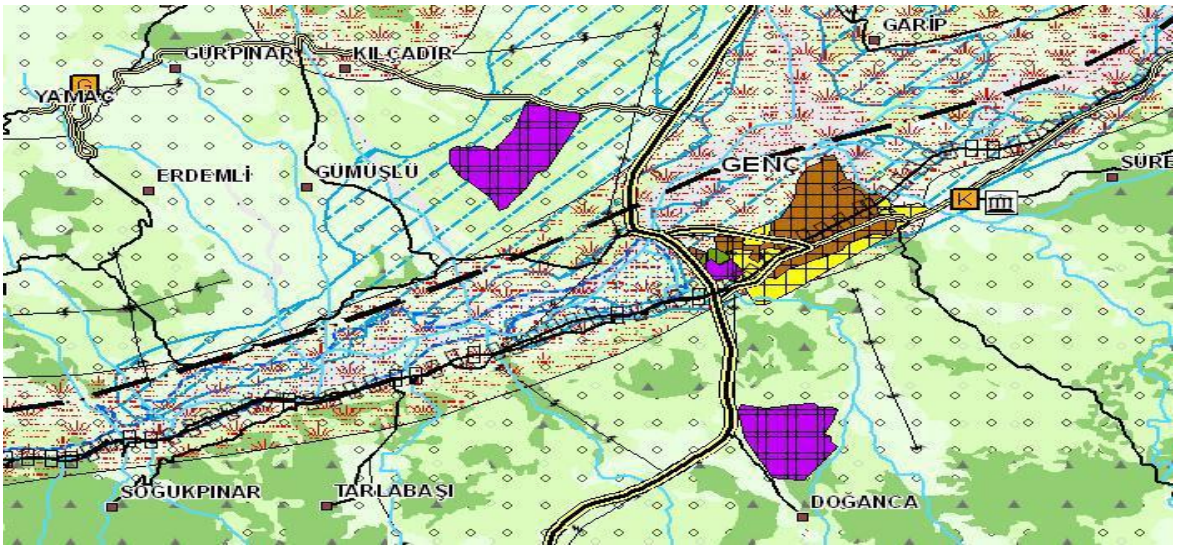
3.Sancak

4.Adaklı İlçesi

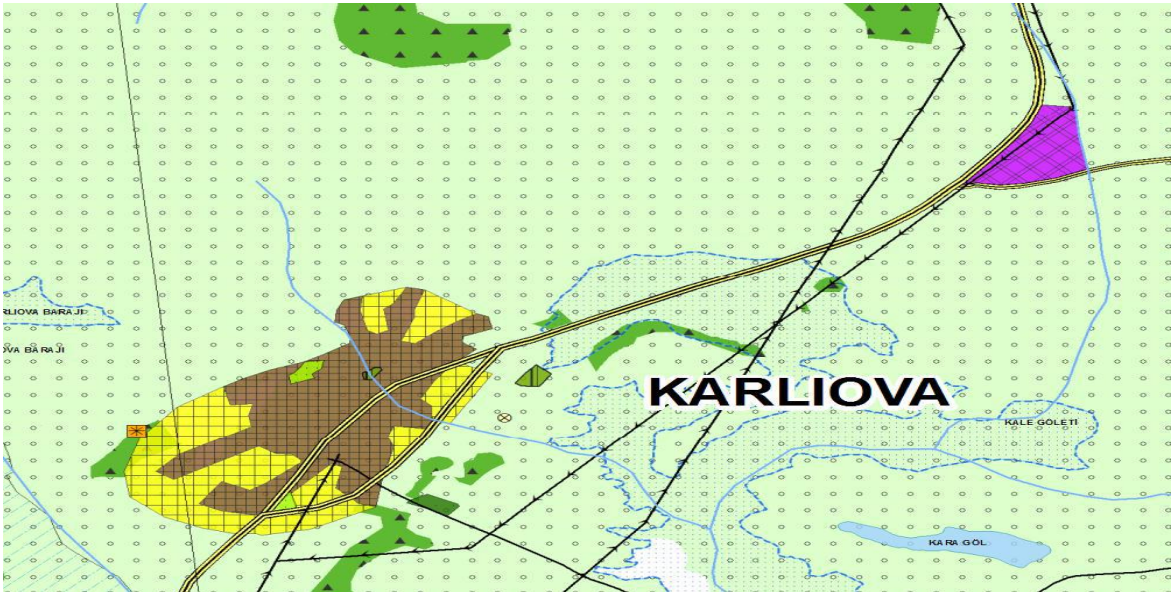
5.Genç İlçesi

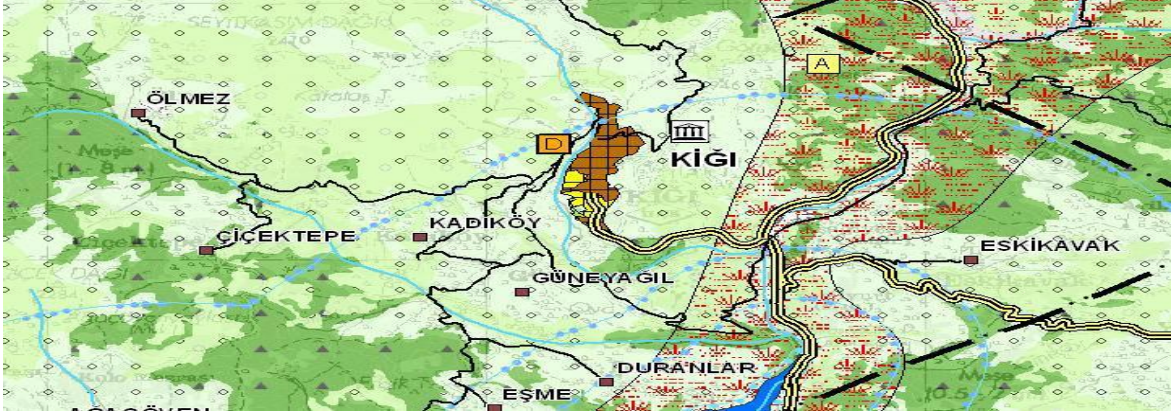
6.Servi

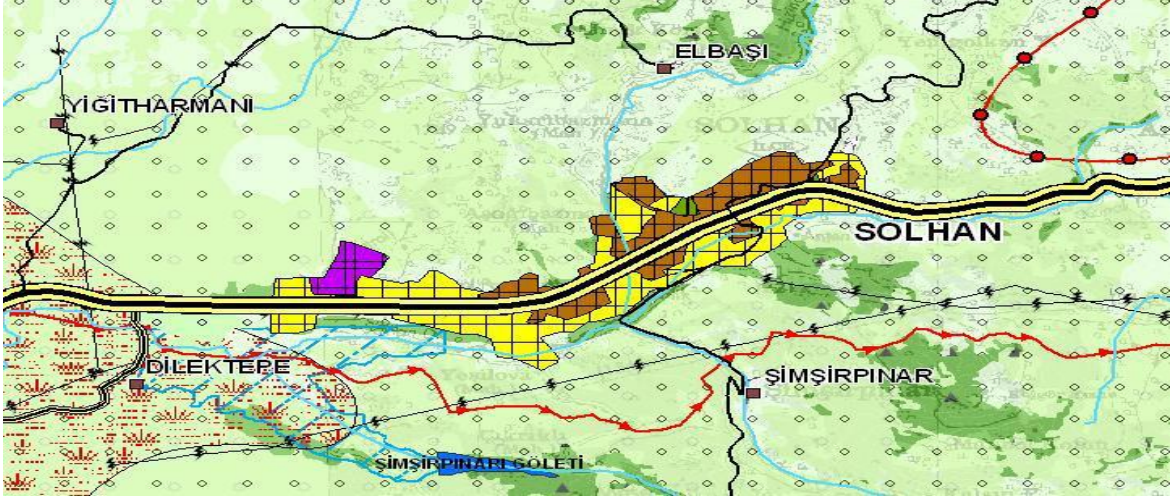
7. Karlıova İlçesi

8. Kiğı İlçesi

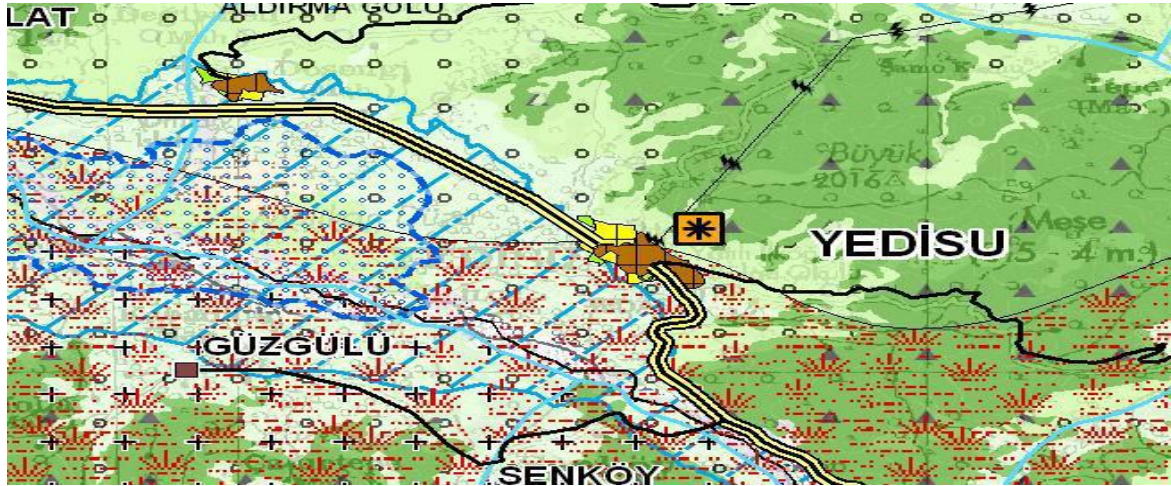
9. Solhan İlçesi

10. Yayladere İlçesi

11.Yedisu İlçesi

**Harita E.5 –Bingöl ilinin Çevre Düzeni Planı
(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018)**

İlk kez 02.04.2012 tarihinde onaylanan Malatya - Elazığ - Bingöl - Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının J42, J43, J46, K39, K40, K42, K43, K45, L40 ve LEJAND Paftaları, Plan Uygulama Hükümleri ve Plan Açıklama Raporunun 3. askı sonrası itiraz onayı 644 sayılı KHK'nın 7. maddesi ve 11.11.2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik uyarınca 16.09.2013 tarihinde yapılmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 20.08.2015 tarihinde onaylanmıştır.

16.09.2013 tarihinde onaylanan Malatya - Elazığ - Bingöl - Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nın planlama bölgesindeki illerde gerçekleştirilen askı sürecinde İl Müdürlükleri aracılığı ile veya doğrudan Bakanlığımıza iletilmiş olan itirazlara yönelik yapılan değerlendirmeler sonucunda gelen itirazlara, kurum verilerine ve 6360 sayılı Kanun uyarınca il sınırı büyükşehir sınırı olan Malatya Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Elazığ Belediye Başkanlığı ile yapılan toplantılarda alınan kararlara dayalı olarak; planın uygulanmasında karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi ve güncel idari, sosyal ve ekonomik gelişmelerle birlikte ortaya çıkan ve çıkabilecek mekânsal ihtiyaçların planlı bir şekilde yönlendirilerek, sağlıklı gelişmenin ve kentleşmenin sağlanabilmesi amacıyla, J-40, J-41, J-42, J-43, K-38, K-39, K-40, K-42, L-38, L-39, L-40, L-41, L-42, M-39, M-40 nolu plan paftalarında, [plan açıklama raporunda](#) ve [plan uygulama hükümleri](#) genelinde yapılması uygun görülen düzenlemeleri kapsayan Malatya - Elazığ - Bingöl - Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği 26.10.2015 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği ([K42 Plan Paftası](#), [Plan Değişikliği Gereçe Raporu](#)) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 10.11.2017 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (J40 Plan Paftası, J41 Plan Paftası, K39 Plan Paftası, K40 Plan Paftası, K41 Plan Paftası, L39 Plan Paftası, L40 Plan Paftası, L41 Plan Paftası, L42 Plan Paftası, M40 Plan Paftası, Lejand, Plan Açıklama Raporu, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu, Plan Uygulama Hükümleri) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 02.02.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (K42 Plan Paftası, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 25.04.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (J41, J42, J43, K41, K42, K43, L42 ve L43 Plan Paftaları, Lejand, Plan Hükümleri, Plan Açıklama Raporu, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 29.05.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (K42 Plan Paftası, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 13.06.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (L40 ve L41 Plan Paftaları, Plan Hükümleri, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 05.07.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (L39 Plan Paftası, Plan Hükümleri, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 19.12.2018 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği (K38 Plan Paftası, Plan Değişikliği Gerekçe Raporu) 1. No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 102. maddesi uyarınca 22.08.2019 tarihinde onaylanmıştır.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

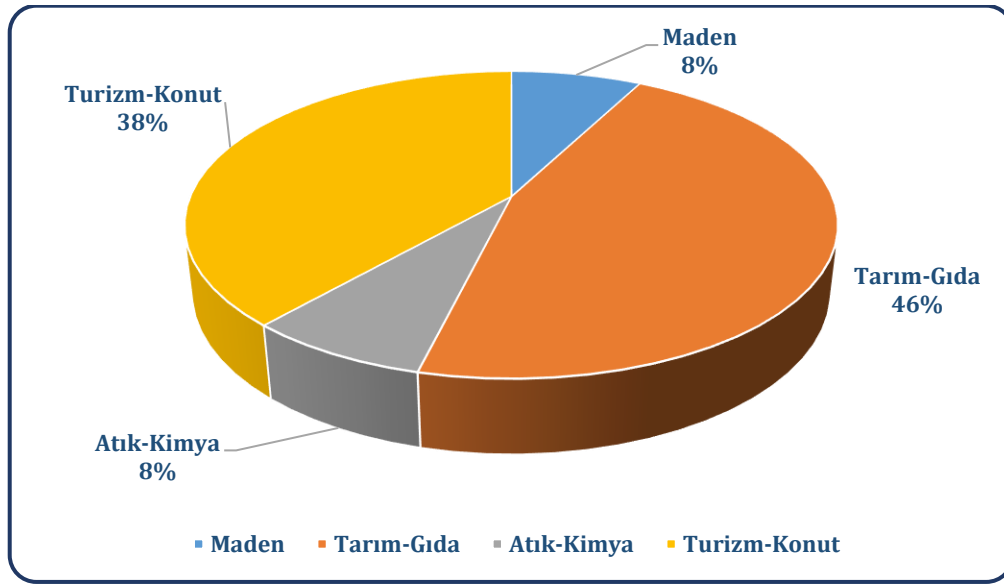
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. ÇED İşlemleri

İlimizde “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” kapsamında, 2018 yılı içerisinde İl Müdürlüğümüz tarafından 1 adet madencilik sektörü, 1 adet atık-kimya, 6 adet hayvancılık (tarım-gıda), 4 adet konut ve 1 adet turizm olmak üzere toplam 13 proje için “ÇED Gerekli Değildir Kararı” verilmiştir.

Çizelge F.64 – Bingöl ilinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2018 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	1	0	0	6	1	0	5	13
ÇED Gereklidir	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇED Olumlu Kararı	0	0	0	0	0	0	0	0

Grafik F.15 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

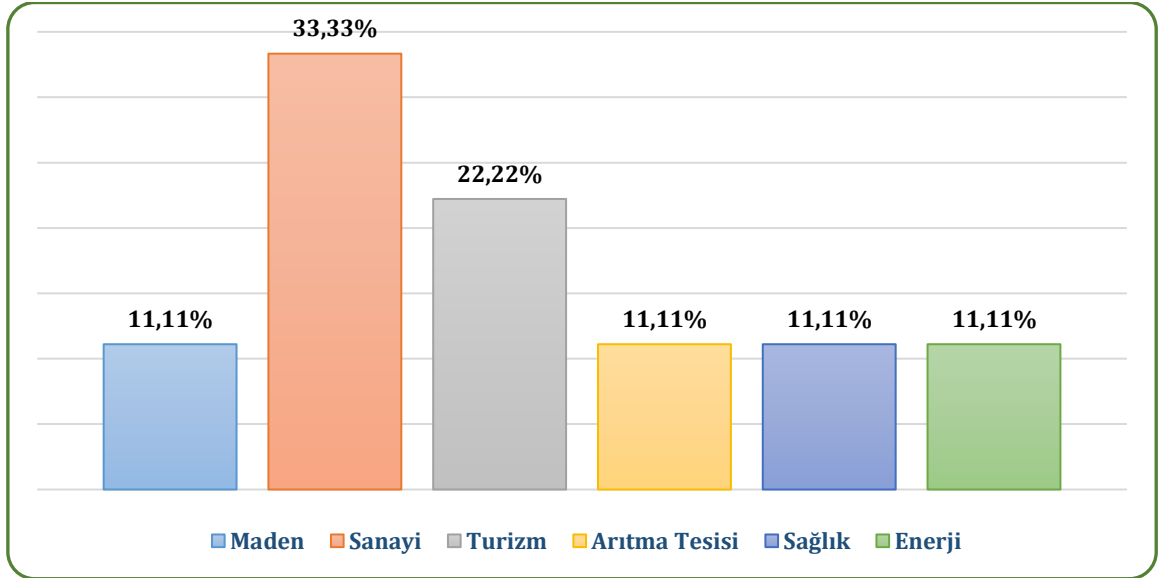
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

İlimizde 2018 yılında “Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği” kapsamında 8 adet çevre izni ve 4 adet geçici faaliyet belgesi verilmiştir.

Çizelge F.65 – Bingöl ilinde 2018 yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	0	4	4
Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisans Belgesi	1	7	8
TOPLAM	1	11	12

Grafik F.16 – Bingöl ilinde 2018 yılında verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin sektörlere göre dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

Zengin maden yataklarına sahip olan ilimizde sanayi faaliyetleri genellikle madencilik üzerine yoğunlaşmış bulunmaktadır. Bu sebeple “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” ve “Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği”nin bu konuyu kapsayan maddeleri ilimizde yaygın uygulama alanına sahiptir.

Kaynaklar

Bingöl Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

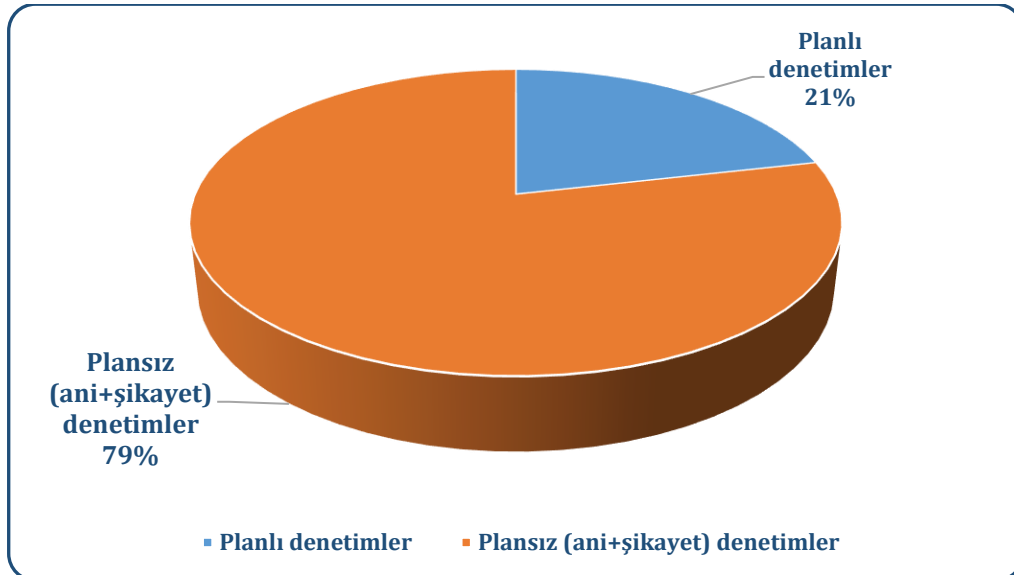
- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.66 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı

(e-denetim yazılımı, 2019)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	3
Plansız (ani+şikayet) denetimler	11
Genel toplam	14

Grafik G.17 – Bingöl ilinde ÇŞİM tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı

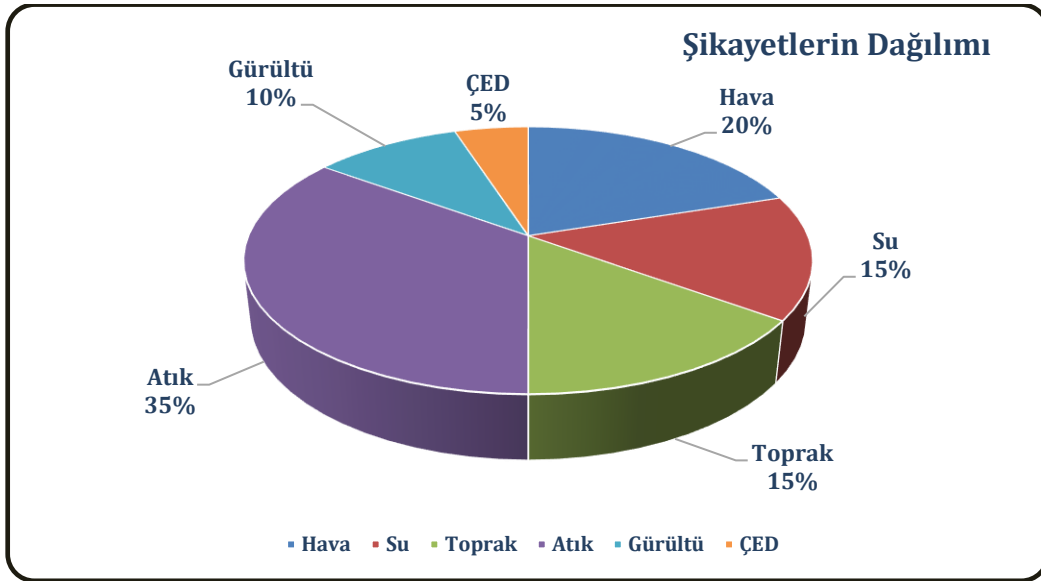
(e-denetim yazılımı, 2019)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.67 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	4	3	3	7	-	2	1	20
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	4	3	3	7	-	2	1	20
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)								100

Grafik G.18 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2019)

G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.68 – Bingöl ilinde 2018 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı

(e-denetim yazılımı, 2019)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uygulanan Ceza Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2018 yılında ilimizde herhangi bir idari yaptırım uygulanmamıştır.

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde herhangi bir tesise 2018 yılında faaliyeti durdurma/kapatma kararı verilmemiştir.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 2018 yılında 11 adet ani (plansız), 3 adet planlı olmak üzere toplam 14 adet denetim yapılmıştır.

Kaynaklar

Bingöl Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-denetim yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

5 HAZİRAN 2018 Dünya Çevre Gününde Çevre ve Şehircilik İl Müdürümüz Abdulkadir ARSLANBOĞA, Müdür Yardımcısı Hasip EKİCİ, Şube Müdürü Tuncay ANILIR ve Çevre Mühendisi Tuba OLGUN '5 Haziran Dünya Çevre Günü' münasebetiyle Valimiz Sayın Ali MANTI'yı makamında ziyaret ederek çiçek takdim etti.

İl Müdürü Arslanboğa, 5 Haziran Dünya Çevre Günü dolayısıyla yapılacak etkinlikleri belirterek Vali Manti'ya çevre konusunda kendilerine verdikleri desteklerden dolayı teşekkürlerini iletti.

Vali Manti ise yaptığı değerlendirmede şunları söyledi:

“Dünyada ve ülkemizde kutlanan bu günün amacı çevreye verilen zararın en aza indirilmesidir. Çevreyi korumak geleceği korumaktır. Tabiatı korumak ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmak zorundayız. Her fert çevresine karşı sorumludur. Giderek kirletilen ve kaynakları tüketilen dünyada çevre sorumluluğu bir bilinç ifadesidir. Çevresiz ve çaresiz kalmamak, açlık ve yoksullukla sınanmamak için kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve toplumun geniş kesimleri ile el ele vererek çevre duyarlılığını canlı tutmalıyız. Bu vesileyle herkesin ‘Dünya Çevre Günü’nü kutluyorum” dedi.

İl Müdürümüz Abdulkadir ARSLANBOĞA ve beraberindekiler daha sonra Bingöl Belediye Başkanı Yücel BARAKAZI'yı makamında ziyaret ederek çiçek takdim etti.

Kaynaklar

Bingöl Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü